

sydasiens

6kr

bulletinen

3-4

1978

nov

sydasiens

BOX 1142, 221 05 LUND

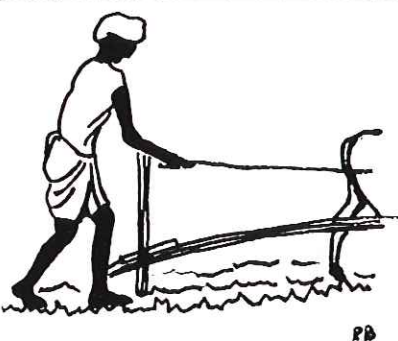
INDIEN: kommunistiska strategier

PAKISTAN: arvet efter Bhutto

SRI LANKA: intervju med Bala Tampoe

Specialsektion:

Asien i massmedia

SYDASIENBULLETTINEN ges ut fyra gånger om året av Sydasienskommittéerna i Sverige.

Ansvarig utgivare: Thomas Bibin.

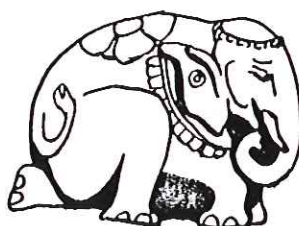
Redaktör för detta nummer: Lars Wetterström

Prenumeration för fem nummer kostar 20 kr. Stödprenumeration kostar 50 kr. Vill man ha sig tillsänt enstaka nummer kostar det 6 kr.

Postgiro 79 54 96 – 9 Sydasiensbulletinen.

INNEHÅLL

AFGHANISTAN	Revolution i Afghanistan	sid 5
	Mattor	sid 7
PAKISTAN	Arvet efter Bhutto	sid 8
	Tegelarbetare	sid 11
INDIEN	Kommunistiska strategier	sid 12
	Uppvaknande i Bhojpur	sid 16
	Översvämningar igen	sid 16
	Kvinnodikter	sid 50
BANGLA DESH	Att vara kvinna i Bangla Desh	sid 18
SRI LANKA	Intervju med Bala Tampoe	sid 23
SPECIALSEKTION	ASIEN I MASSMEDIA	sid 29
	Nordisk nyhetsförmedling om Asien	sid 29
	Ett brev från Stockholm till Asien	sid 45
	Statskuppen i Afghanistan	sid 34
	De indiska medierna och undantagstillståndet	sid 41
	Indientäckningen eländig	sid 32
	Utrikesreportrar tror inte på vad de läser	sid 39
	Den indiska pressen efter undantagstillståndet	sid 47

VÅLDET I INDIEN

Under Sydasienskommittéernas symposium om nyhetsförmedling – som behandlas i en specialektion av detta nummer av Sydasiensbulletinen – talade Kuldip Nayar, redaktör för Indian Express och en kritiskt tänkande person, länge och ganska sentimentalt om den indiska icke-väldsideologin. Det är belysande för ideologins styrka, att den kan fortleva, trots att den motstrids i så mycket.

Polisvåld och övervåld mot oberörbara

Enligt inofficiella siffror dödades femtio *oberörbara* – Harijans, eller »Guds barn» som Mahatma kallade dem – i Villupuram i Tamil Nadu i slutet av juli, när medlemmar av högre kaster gick bärsärkagång i det oberörbaras kvarter. Den omedelbara orsaken till konflikten var att en ung Harijan-flicka misshandlats av en man av högre kast; unga Harijans protesterade genom att klå upp missdådaren – en upproriskhet som de högre kasterna inte kunde tåla, utan hämnades femtiofaldigt.

Villupuram är ett av de mest dramatiska i den epidemi av förföljelse mot de oberörbara som dragit över Indien det senaste året. Detta *kastvåld* är ett komplement till det *klassvåld* som vi rapporterade om i förra numret: hundratals strejkande arbetare och demonstranter har skjutits av polisen sedan den nya Janata-regeringen tillträdde.

De politiska spänningar som Indira Gandhi försökte kväva genom undantagstillståndet blossar åter upp. De härskande klasserna försvarar sig, dels genom militärt och polisiärt våld, dels genom att utnyttja kastmotsättningarna.

Politisk hängning i Coimbatore?

Den 25 juli i år hängdes Krishnan Chetty i fängelset i Coimbatore i Tamil Nadu. Enligt *India Now* (September 1978), som utges av Indian People's Association of North America, var det ett klart fall av politiskt dödsstraff. Enligt samma tidning väntar ytterligare sex politiska fångar i olika indiska fängelser på sin avrättning. Sydasiensbulletinen har ännu inte kunnat kontrollera dessa uppgifter.

Under alla omständigheter är det ytterligare ett exempel på indisk dubbelmoral. Troget sin icke-våldstradition har Indien, som bekant, infört förbud mot koslakt – samtidigt avrättas kriminella och politiska fångar!

Insamlingen till rättshjälpkommittén i Calcutta

Legal Aid Committee i Calcutta bedriver i blygsam skala ett viktigt arbete till stöd för offren för det po-

litiska våldet. I förra numret presenterades Sydasienskommittéernas insamling till förmån för rättshjälpkommittén. Bulletinens appell och den folder som trycktes upp gav ett ganska fint resultat. I mitten av september hade 32 bidrag på tillsammans 3 485 kr kommit in på Malmö-Lundgruppens postgiro. Medlen går oavkortade till Legal Aid Committee, som förresten stöds också av Amnesty International.

Det är inte för sent att stödja insamlingen. Visa din solidaritet med det indiska våldets offer! Sätt in ditt bidrag på Pg 162 36 - 2, Sydasienskommittén Malmö-Lund. Behöver du folder för att samla in pengar, t ex på din arbetsplats, så kan de rekvireras från samma grupp.

SRI LANKA

På initiativ av stockholmsavdelningen av Sydasienskommittén avsånde Dagens Nyheters Grafiska Personalklubb den 4 augusti i år följande brev som var adresserat till president J.R. Jayawardene. Brevet är en protest mot Jayawardenes och UNP's försök att införa det »white Paper on Employment» som finns att läsa mer om i den intervju med den lankesiske fackföreningsledaren Bala Tampoe som finns med i detta nummer av Sydasiensbulletinen. Brevet lyder:

»Sir,

Det har nyligen kommit till vår kännedom att Er regering ämnar införa nya arbetslagar i Sri Lanka. Som de uttrycks i »White Paper on Employment Relations» från januari 1978, skulle dessa lagar resultera i krossandet av Sri Lankas fackföreningar och

LEDARE

---

arbetarnas rättigheter att fritt organisera sig och agera för sina intressen.

Ers Excellens: inget bra kan komma från sådana lagar. Social spänning och oro kommer säkert att följa i lagarnas kölvatten. Vi kräver att Sri Lanka-arbetarnas traditionella rättigheter respekteras och skyddas! Och att arbetspolitiken bakom »White Paper on Employment Relations» förkastas!»

Brevet kan, jämte de stora demonstrationer på Sri Lanka som hållits i Ceylon Mercantile Unions regi, förmodas ha bidragit till att det s k White Paper aldrig infördes. I svar daterat den 16 augusti låter presidentens sekreterare meddela att president Jagawardene fått del av brevet och att de lagar som var planerade tills vidare fått stanna på papperet.

PAKISTAN

Sydasienskommittéerna i Sverige protesterade i juni 1978 i brev till Pakistans president mot den politiska repressionen i landet, som tar sig uttryck i offentliga spöstraff och i ett stort antal politiska fångar. (3 000 fångar nämns i den internationella debatten.) I brevet krävdes att alla politiska fångar frigges och att repressionen stoppas samt att de demokratiska rättigheterna återinförs. Brevet har inte besvarats.

PLATTFORMEN

Sydasienskommittéerna i Sverige har som mål att sprida information om situationen i Sydasiens och stödja de krafter som bekämpar imperialismen, det politiska förtrycket och underutvecklingen i området. Kommittéerna är fristående från politiska partier och grupperingar i Sydasiens och i Sverige.

Studiecirkel i Stockholm och Malmö-Lund

Sydasienskommittén i Stockholm och i Malmö-Lund hoppas komma igång med sina inledande studiecirklar om Sydasiens i slutet av oktober.

För anmälningar och förfrågningar, ring: Daniel eller Eva Asplund, 08/68 59 42, Hornsgatan 83, 117 21 Stockholm, respektive Staffan Lindberg, 046/11 34 08, Erik Dahlbergsgatan 3 A, 222 20 Lund.

Kontaktpersoner för Sydasienskommittéerna:

Stockholm: Ingrid Forsberg, Sköldungagatan 8
114 27 Stockholm – Tel. 08/20 26 41

Göteborg: Stig Hansén, Baron Rogers Gata 25
422 52 Hisingsbacka – Tel. 031/52 27 1

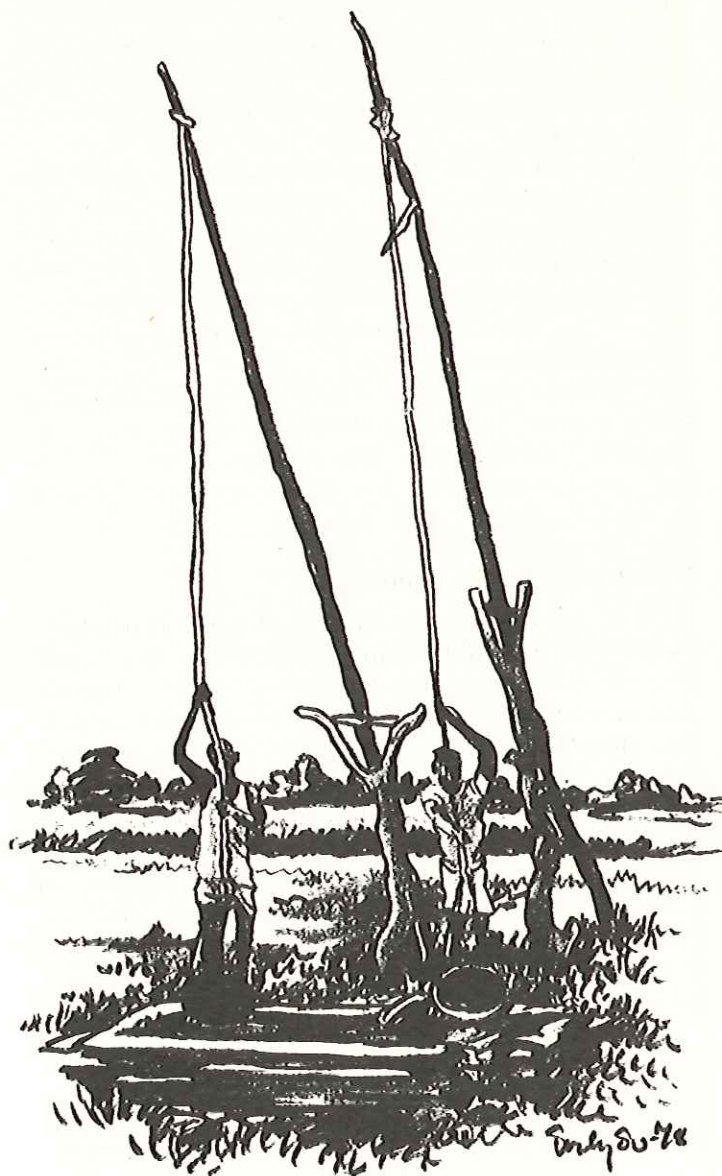
Malmö-Lund: Lars Wetterström, Kung Oskars väg 7
222 40 Lund – Tel. 046/13 69 88

Gotland: Maj Wennerdahl, Lillhagsgatan 4
620 12 Hemse – Tel. 0498/803 68

Uppsala: Eva Johnsson-Ernfors, Norrbergsvägen 5
752 40 Uppsala – Tel. 018/10 64 04

Danmark: Ann-Lisbet Arn, Skovlund, Stangevej 12
DK-3760 Gudhjem, Danmark

Bulletindistribution: Gerard Rikken, Nytorgsgatan 15
3 ög., 116 22 Stockholm – Tel. 08/43 01 75

AFGHANISTAN

Den 27 april:

REVOLUTION

Bakgrund i historien

En del av orsakerna till revolutionen i Afghanistan måste sökas ett femtiotal år tillbaka i tiden. Efter mordet på kung Habibullah 1919 försökte hans efterträdare Amanullah – en reformvänlig monark med Atatürk som ideal – att modernisera landet. Hans reformer irriterade de ortodoxa muslimerna och i avsaknad av militärens stöd störtades han efter knappt tio år av rövarhövdingen Bacha Saqqao, uppbackad av reaktionära fanatiska präster.

1929 lynchades rövarhövdingen av general Nadir som tog makten i landet. Hans regeringstid präglades av fejder mellan landets ledande familjer, Musahiban och Charkhi, politiska mord och rivalitet, innan Nadir själv mördades 1933.

Kung Zahir

Nadir efterträddes av sin unge son Zahir, under vars första tjugo regeringsår den verkliga makten låg hos kungens onklar.

1953-1963 styrdes landet i praktiken av kungens svåger Daoud, vars enväldiga styre ökade spänningarna med Pakistan. Under Daouds tid växte det centrala våldet; han förberedde många reformer och moderniserade bl a polis och krigsmakt innan han »tvingades» avgå.

De följande tio åren blev ett experiment i demokrati. Kung Zahir införde en modern konstitution, pressfriheten var stor och vänsterfolk blev invalda i parlamentet. Efter blodiga studentrevolter 1965 och 1969 förbjöds dock ett par vänstertidningar.

Kung Zahir visade vilja men saknade kraft. I början på 1970-talet förstördes landets ekonomi av en långvarig torka, kyla och missväxt och kungen misslyckades i sin strävan att hejda krisen, bl a beroende på hans isolering från folket – ett resultat av 30-talets händelser – och svårigheten att nå enighet i parlamentet, där i avsaknad av politiska partier varje enskild delegat kom att agera som eget parti.

Daouds republik

I juli 1973, efter en krisfylld vår, tog Daoud stöd av den krigsmakt han tidigare moderniserat makten vid en oblodig statskupp, medan kungen var i Italien. Kuppen hälsades med jubel – även av kungatrogna – och Daoud utlovade en mängd angelägna reformer.

C-J. Charpentier

Vänsterpolitiker gavs ledande poster men rensades ut två år senare.

Daouds republik innebar ingen verklig förändring utan bara en omfördelning av makten inom den gamla regerande dynastin Mohammadzai. Reformerna uteblev och republiken vreds åt höger, närmare Shahens Iran. Censur infördes, den hemliga polisen växte och oppositionen mördades, fängslades eller gavs yrkesförbud. Daoud själv överlevde ett tiotal misslyckade kupp försök och upprepade samtidigt det fjärmande från folket som varit kung Zahirs största svaghet.

Revolutionen

Torsdagen den 27 april klockan tretton, när Daoud satt i kabinettet genomfördes den kupp som slutligen skulle krossa honom. Den utlösande faktorn var sannolikt mordet på kommunistledaren Akhbar Khaiber den 17 april och fängslandet av sju ledande kommunister. Ironiskt nog avhandlade kabinettet just frågan om ytterligare åtgärder mot vänstern när kuppen genomfördes. Dessförinnan hade även BBC citerat kupprykten från Kabul och bidragit till att trappa upp spänningarna.

Hårda strider rasade i Kabul, framförallt i stadsdelen Darulaman, och i Jalalabad och ännu ett dygn senare fortsatte kampen i garnisonerna. Från Herat och Mazar rapporterades relativt lugn.

Daoud fördes till sitt privata residens i Dilkhusa vid franska ambassaden, där han och hans familj avrättades på fredagsmorgonen. Under fredagen kunde allmänheten besöka det gula huset och se liken insvepta i flaggor men med synliga huvuden.

Officiellt dödades ett sjuttio-tal personer; den korrekta siffran kan uppgå till omkring två tusen – ryktena, dikterade av Islamabad och högerns Teheran, om ett enormt blodbad är helt grundlösa.

Så sent som i slutet av maj rapporterades sammanstötningar mellan militär och stamfolk i Nangarhar; uppgiften kommer från Rawalpindi.

Ledarna

I spetsen för revolutionen stod Nor Mohammad Taraki, Babrak Karmal, överste Abdul Kadir och en grupp officerare, varav många på sin tid hjälpt Daoud att komma till makten.

Under slutet av 60-talet och början av 70-talet växte antalet demonstrationer i Kabul. Denna bild tagen under sommaren 1971.

Taraki och Karmal står i ledningen för det Moskvaorienterade partiet PDPA (kanske 30 000 medlemmar) som i sig består av de två fraktionerna Khalq och Parcham, som sedan 50-talet tillsammans med den kinatrogna gruppen Sholajawaid utgjort den periodvis förbjudna kommunistiska oppositionen i Afghanistan.

Landet styrs idag av ett revolutionsråd med 35 ledamöter – alla partimedlemmar – av vilka fem är militärer. På samtliga ledande poster i landet sitter PDPA-folk.

Taraki, drygt 60, f d attaché i Washington, författare och tidningsman räknas till de liberala Moskvakommunisterna, till skillnad från juristen och journalisten Karmal – tidigare aktiv i studentrörelsen – som är en betydligt mer hetlevrad och »spektakulär» personlighet. (Tarakis porträtt tecknas i *Afghanistan Journal*, Nr 3, Graz 1978.) Båda anses ha medverkat i Daouds statskupp -/73, varit medskrivare till hans tal till nationen (uttryck och fraser känns igen) och har goda kon-

takter med både Sovjet och det förbjudna persiska kommunistpartiet Tudeh. Veckorna efter kuppen ansåg många bedömare att vice statschefen Karmal (tillhörig Parcham-fraktionen) skulle komma att bli den tongivande i den nya regeringen med Khalqstatschefen Taraki som fasad utåt. Dessa spekulationer visade sig vara felaktiga. I mitten av augusti genomfördes en rad utrensningar i regeringen med den officiella motiveringen att man avslöjat planer på en komplott. Utrensningarna tycks vara en uppgörelse inom PDPA mellan de båda fraktionerna Khalq och Parcham, där sannolikt Khalq och Taraki har avgått med segern. Enligt Newsweek (4/9) har 300 Parcham-

anhängare arresterats; bland de utrensade märks överste Kadir och Karmal, den senare på klassiskt diplomatiskt manér förflyttad i sidled och utnämnd till ambassadör i Prag.

Moskva?

Många bedömare anser att revolutionen i Afghanistan var styrd från Sovjet och att det utlösande mordet på Khaibar – idag en glorifierad martyr – kan ha varit en del i en skicklig regi. För denna *gissning* talar tre omständigheter: 1) Mordet på Khaibar har trots löften aldrig utretts av polisen, 2) kuppen var avsevärt bättre planerad än alla föregående anti-Daoudkupper, och 3) ledarnas ideologiska hållning är väl dokumenterad, även om Taraki utåt förnekar att han är kommunist (jmf de något klumpiga uttalandena av Hafizullah Amin – deputy prime minister – i Newsweek 1978-07-03). Det måste dock kraftigt betonas att det rör sig om gissningar.

Om kuppen styrdes från Moskva eller ej är egentligen ointressant. Det viktiga är att Afghanistan har fått en regering, som om stormaktsintriger och fler inre motsättningar uteblir, har chansen att forma utvecklingen i progressiv riktning. Afghanistan kan förvisso bli en nationell islamsk »kommuniststat» men *aldrig en satellit*. Det afghanska folkets stolthet och vilja till oberoende med sin grund i stamsamhället kan inga utländska herrar knäcka, trots etnisk, kulturell och språklig mångfald. Där om vittnar historien som i århundraden varit en kamp mot främmande inkräktare, från mongoler till engelsmän, där man många gånger invaderats men aldrig berövats sin identitet.

Forts. nederst n.s

En text om mattor

C-J. Charpentier

Låt oss tala om mattor! Om en del av folkets kultur och dess vandring från ursprungslandets slitvara till västerlandets finrumskultur, investeringsmani och profithunger. Den profithunger som föder utarmning av traditionell teknik och mönsterskatter.

Mattan tillhör Orienten. Den tillverkas och används från Mindre Asien, över Nordafrika och bort till Kina. Med tyngdpunkten i Turkiet, Iran, Afghanistan och angränsande områden. Den tillverkas av nomader och av folk med nomadiskt ursprung, av turkmener och balucher och i bofastas faktorier (ex. Iran). Och när mattan blev valutavara började dessutom *industriell hantverksproduktion* i Pakistan och norra Indien. Men där var mattan aldrig traditionell. Dollarhungeren tillverkade »Pakistansk Buchara» och »Indisk Hamadan».

Mattan hade och har två funktioner. Den var (och delvis är) det banklösa samhällets privata säkerhetsmarginal, precis som silver och guld; och den är en bruksvara: Sittplats, liggplats, matplats, täcke, duk, sadel, kudde och transportsäck.

Man knöt sina mattor med kärlek. Mönstren var en del av kulturen – varje stam hade sitt eget – och färgerna kom från naturen, från stäppens röda krapprot och från svart benkol, från bark och fruktskal. Och från Afghanistan exporterades krapp över hela Orienten.

Sen kom västerlandet. Mattan blev anpassad. Västerlandet gav folken nya mönster och kemiska färger. Köpmännen dikterade utseende och storlek. Och mattorna började knytas för svenska vardagsrum. Ofta med dålig bomullsvarp och med inslag av död garveri-

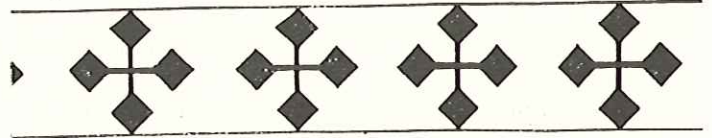
Forts. fr. sid 6

Revolutionen i pressen

Den bild av revolutionen som givits i massmedia, både svenska och utländska, är dålig, tendentiös och okunnig.

Behovet av saklig information utanför de initierades skara känns stort. När detta skrivs i början av september har mig veterligt bara ett par sakliga artiklar publicerats i Norden. Dessa undantag är Bo Utas' två översikter i den danska Information (12 och 14/7), vilka dessutom publicerats i sammandrag i DN. Om den västerländska nyhetsrapporteringen från statskuppen redogör Bo Utas i detta nummer av bulletinen. ●

ull. Så föddes t ex beteckningen »Amerika-Kerman», ett faktoriknutet medaljongmonster i orimliga pastellfärger.

Man våldtog folkets kultur. Inte nog med att man gav hantverkarna nya färger och mönster, man förändrade även riktiga produkter kemiskt och skapade fantasifoster med namn som »guldafghan» och »guldbaluch». En del av dessa i London kemiskt förstörda mattor återexporteras till Asien, där man kan se dem hemma hos den inhemska eliten. Det är mattor helt utanför den lokala kulturen. Lika groteskt som om vi skulle börja guldlasera våra Amelin eller dalakurbitsar. Men de asiatiska folkens kultur är det legitima att förstöra.

Västerlandets matthandlare har ordentliga påslag. Den som vill köpa en s k *dyr* praktmatta tjänar på att själv flyga till Orienten och hämta hem den och tusenkronorsmattan i vardagsrummet kan ha kostat en styv hundring i inköp. Detta är marginaler som gäller för de flesta asiatiska varor som säljs hos oss.

Mattan är ett kvinnohantverk. Den är en av kvinnans få möjligheter att dra pengar till familjen i samhället där arbete utanför hemmet är förbehållet mannen. Men kvinnan har också andra sysslor. Hushållet, barnen och kanske jorden och djuren. Därför blir ofta mattknyttandet ett arbete på överbliven tid, sällan ett heltidsarbete utan mer en sidoinkomst. Timlönen är naturligtvis låg men för människor med sina rötter i självhushållning är mattintäkterna ändå relativt stora eftersom de inte är familjens enda inkomstkälla. I Irans och Pakistans faktorier är det däremot annorlunda. Där arbetar kvinnorna heltid i vävlandskap med uppsyningsmän. Och där är barnarbetet satt i system – unga flickor med flinka fingrar och oför-

störda ögon som åldras i förtid. Glädjen att knyta har blivit krass ekonomisk verklighet.

I Västerlandet är priset en del av mattans attraktion och genom matthandelns mystifikationsmyter – »handplockad bland nomader i otillgängliga öknar» – har av det forna bruksföremålet skapats ett märkvärdigt konstföremål med värdegaranti.

Och medan beräknande affärsmän lurar folk att köpa hallonröda mattor med syntetglans dör ett asiatiskt hantverk. ●

PAKISTAN

Arvet efter Bhutto

Bhutto har fått motta mängder av sympati från olika håll sedan han dömdes till döden av en domstol i Lahore. Denna artikel skingrar de dimridåer Bhutto lyckats bygga upp kring sig själv och sitt påstått folkliga parti, Pakistan Peoples Party (PPP). Artikeln försöker också ge en analys av den starka pakistanska armén.

Bhutto är med feodalt ursprung, goda förbindelser och med militär elit, stark självhävdelse och suveränt kunskande i konsten att uttrycka det populistiska budskapet, ett gott exempel på den fascistiska ledartyp som är alltför vanlig i den tredje världen. Bhutto började sin klättring mot den politiska toppen i beskydd av Iskander Mirza¹⁾ som var nära vän i familjen. När Ayub Khan²⁾ genomförde sin kupp 1958, dök Bhutto upp som en av de civila ministrarna i den dåvarande regimen. Mot slutet av Yahya Khans³⁾ regim var Bhutto Västpakiastans starke man och den drivande kraften bakom det militära engagemanget i Östpakistan. Av samtliga i Pakistan nu förefintliga politiker finns det ingen som bättre än Bhutto representerar den konkreta och sammanhängande länken mellan diktaturregimerna i det förflutna och diktaturregimen i dag. Att tala om Bhuttos regeringstid som en ljus period är att felbedöma historien.

Militära lösningar

Symptomatiskt för Bhuttos förbindelser med den militära eliten är att Tikka Khan som var hans överbefälhavare och rådgivare under kampanjen i Baluchistan tidigare tjänstgjorde som Yahya Khans starke man i Bangla Desh och Ayub Khans militära befälhavare i Baluchistan i början på 60-talet. Bhutto bemötte politiska problem med militära medel inte bara när det gällde de nationella strävandena i Baluchistan, vilka han genom att sätta in massiva militära styrkor nästan fick att framstå som ett inbördeskrig, utan även när han satte in 10 000 man pansar och flyg mot lantarbetarmissnöjet i Dir och uppemot 600 arbetare fick sätta livet till.

Utremsningar

Sedan Bhutto blev statschef lyckades han genom ett systematiskt bekämpande av alla tecken till självständigt handlande från olika grupper och organisationer få Pakistans institutioner att helt underordna sig den absoluta statsmakten. Det första han gjorde var att i den pakistanska televisionen till allmänt beskådande visa upp två industriledare han låtit fängsla vilka båda var personliga fiender till honom själv. Sådana skådespel bidrog till att stärka hans »folkliga» image och sätta skräck i potentiella fiender bland de domineran-

de familjerna. I det han förstod att utnyttja arméns svaghetstillstånd efter debaclet i Bangla Desh genomfördes minst tre utrensningar i denna. Samma sak hände inom administrationen där 100-tals tjänstemän fick gå, för att lämna plats åt nytt folk som givetvis kom att hamna i tacksamhetsskuld gentemot honom. Inom PPP genomförde han också utrensningar som framförallt riktades mot den mer progressiva delen av partiet. Härigenom fick de feodala krafterna ökat inflytande på bekostnad av de mer progressiva. Bhuttos brist på förståelse för avvikande meningar inom sitt eget parti fick motsvarande genomslag på det nationella planet i form av en växande intolerans gentemot den parlamentariska oppositionen. Av rädsla för olika nationella strävanden inom federationen lät han avsätta provinsregeringar, olagligförklara politiska partier, arresterar oppositionsmän och fick med hjälp av en väl avvägd blandning av hot och mutor in sitt eget folk på ledande poster ute i landet.

Bhutto demaskeras

Attackerna på den icke-parlamentariska oppositionen var öppet brutala. Bhuttos regims demagogiska karaktär kom här till sitt tydligaste uttryck. Bhutto kom till makten i december 1971. I januari slutfördes (enligt vad ovan nämnts) hans personliga vendetta mot några industriledare han avskydde i och med att dessa visades upp i televisionen. I maj förklarade Bhutto att han ville införa »The Spirit of the Paris Commune» och utnämnde 1 maj till nationell helgdag. Men vändningen kom. Som svar på Världsbankens besök i Pakistan i juni sköts 30 arbetare ihjäl på Karachis gator. I oktober sköts 15 arbetare i Landhi-distriktet ihjäl av polis förstärkt med militära enheter. Bhuttos politik var uppenbar: För att inte oroa det internationella kapitalet skulle den militanta delen av arbetarrörelsen hållas nere med alla till buds stående medel.

Arbetarna slår tillbaka

Den repressiva politiken utvecklades till fullo under de följande tre åren och i samtliga industriområden förföljdes konsekvent all facklig aktivitet. Men arbetarna slog tillbaka; i fabriksockupationer vid Seven-Up och Kohinor Rayon under 1972; i strejker i

Landhi-Korangi-distriktet som omfattade 80 000 strejkande; i järnvägsarbetarnas motstånd 1974-75; i begravningståget för den fackliga ledaren Abdul Rehman som lamslog hela Lahore; i den två månader långa strejken i Sevat under 1974-75; i tusentals vilda strejker överallt i landet. Det lyckades inte Bhutto att bryta arbetarklassens vilja. Men priset arbetarklassen fick betala i försvunna, avrättade och fängslade var stort. New York Times beräknade antalet politiska fångar under Bhuttos regeringstid till 50 000, vilket man kan antaga var en försiktig gissning.

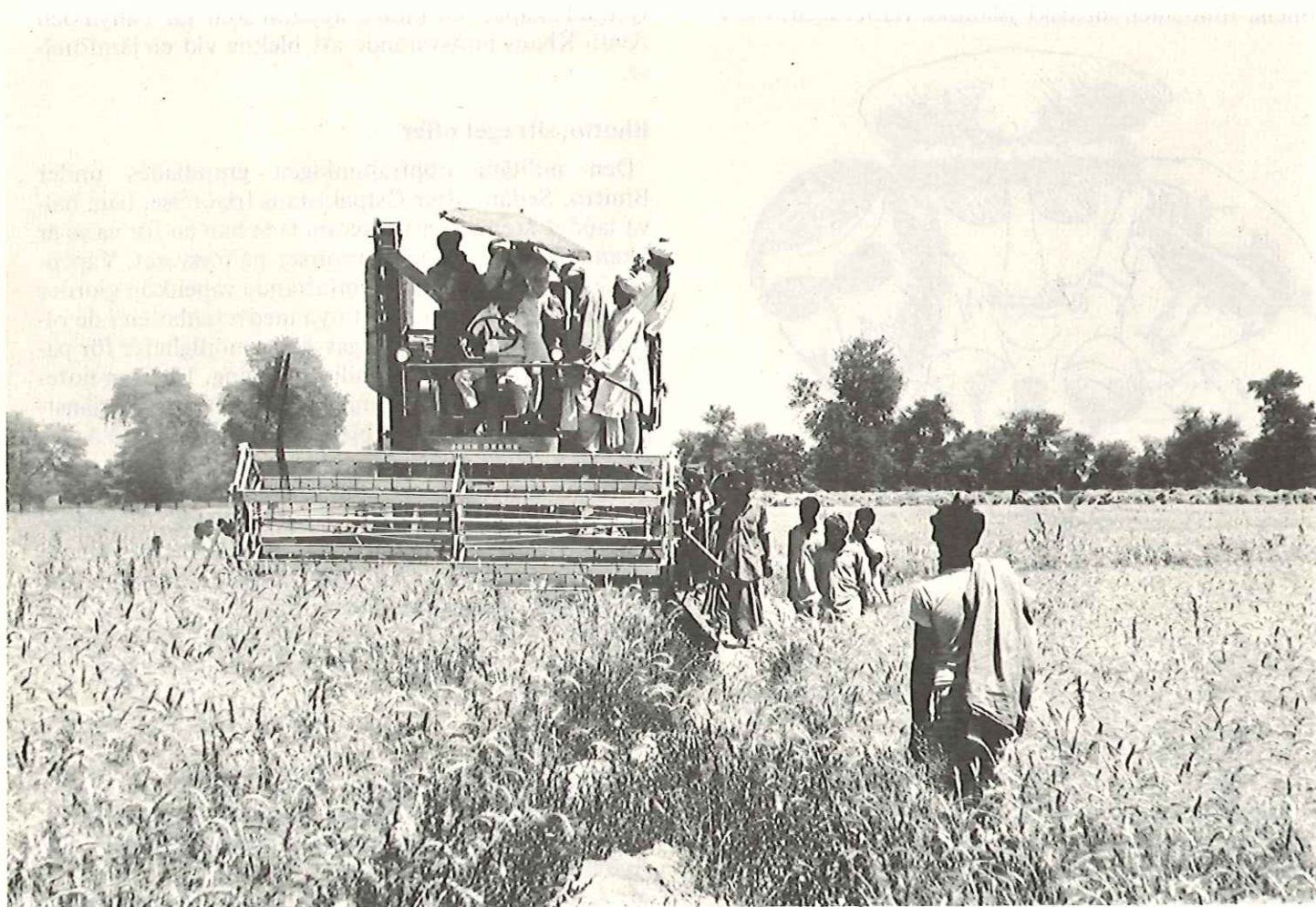
Våldet riktades inte bara mot arbetarklassen i stä-

partiarbetarna i Mazdoor-Kisan Party.⁴⁾

Så tidigt som vintern 1972-73 satt över 5 000 lantarbetare i fängelse och över 35 000 stod åtalade för olika förseelser. I de feodalt dominerade distrikten i Punjab, Sargodha och Bahawalpur dödades och miss-handlades fackliga aktivister inte bara av polisen utan även av privatarméer från de lokala klanerna Laghari och Mazari som tilläts härja fritt.

Militär ockupation av Baluchistan

Medan polis och militärövervåldet i Sarhad, Sindh och Punjab kunde klaras av med mindre styrkor var

Den gröna revolutionen. En ny skördetröska skänkt av Ford Foundation tas i bruk. Vem tjänar på den nya tröskan. Mannen vid ratten under paraplyt eller lantarbetaren i förgrunden?

derna utan även gentemot bönder, lantarbetare och nationella minoriteter. Som en reaktion mot den växande lantarbetar-agitationen i området nordväst mellan Hashtnagar och Malakand och Swat och Kaghandalerna utfördes en massaker på ett hundratal av

insatsen i Baluchistan att jämställa med total militär ockupation. Vid varje given tidpunkt fanns på rotationsbasis 100 000 soldater stationerade där. Detta innebar att efter två år hade varje enskild soldat i den pakistanska armén fått lära sig en militär strategi liknande den amerikanerna använde sig av i Vietnam och som enligt känt mönster innefattade »säkra områden», helikopterburna trupper, folkomflyttningar och slumpvisa bombningar av civilbefolkningen.

Under sin regeringstid genomförde Bhutto en satsning på polis och militär av sällan skadat slag⁵⁾. Den-

na tjänade två syften: För det första att hålla civilbefolkningen under konstant press och för det andra att i kölvattnet på den ekonomiska satsning som är förknippad därmed få en byråkrati som är lojal mot honom själv. Utvecklingen av de militära och polisiära krafterna under Bhuttos tid lade grunden till den fullt utvecklade militärapparat som nu är Pakistans. Nya militärer har trätt till. På vad sätt skiljer de sig från de gamla?

Ny typ av officerare

Officerskåren i Pakistan har undergått en långsam men markant förändring. Den äldre brittiskinfluerade officerstypen är på väg bort och ersätts av en annan generation som mera står under inflytande av traditionella fundamentalistiskt islamska värderingar. I sitt

engagemang i den »sak» de är satta att tjäna är de betydligt mera beslutsamma än sina föregångare. Av orsaker som närmare ska förklaras har de nya officerarna också långtgående både politiska och sociala ambitioner. Många av dem kommer från Potoharområdet och har på grund därav aldrig fått njuta frukterna av den gröna revolutionen som det kapitalistiska produktions sättet drivit fram i vissa områden. De tycker personligen illa om den äldre typen av officer som huvudsakligen rekryterades från de besuttna jordägarfamiljerna i centrala Punjab och som genom att utnyttja sina maktpositioner lyckades förvärva ännu mera landområden i gränstrakterna mellan Punjab och Sindh – att därtill också lägga de uppenbara fördelar av annan ekonomisk art som var förknippade med det 10-åriga maktinnehavet. De nya officerarna har haft personliga motiv i sin strävan efter politisk makt: behovet av att etablera den egna gruppen högre upp på den sociala rangskalan och att ekonomiskt dra nytta av detta.

Dessutom tillkom – inte att förglömma – behovet

att återupprätta arméns skamfilade rykte efter nederlaget mot Indien 1971. Detta var inte enkelt då just militariseringen under 1960-talet fick bära hundhuvudet för misslyckandet. Favoritargumentet bland de nya militärerna har därför alltid varit att armén misslyckats inte på grund av felaktiga politiska och militära bedömningar utan just och huvudsakligen på den grunden att man lät sig toppstyras av civila politiker. En hörnsten i den förhärskande militära ideologin i Pakistan är därför att ett militärt maktövertagande bör få ideologiskt genomslag i samtliga instanser för att inte kunna omintetgöras av politiska hänsynstaganden. Landet styrs m a o »rättvist» och »opolitiskt» i välbekant indonesisk eller chilensk anda. De nya makthavarna har med sitt revanschbegär och härsklystnad skapat en militär apparat som får Yahya och Ayub Khans motsvarande att blekna vid en jämförelse.

Bhutto, sitt eget offer

Den militära upptrappningen grundlades under Bhutto. Sedan, efter Östpakistanets frigörelse, bara halva landet återstod att försvara lade han en för varje år ökande andel av landets resurser på försvaret. Vapenindustrin rustades upp. Omfattande vapenköp gjordes i Frankrike och Iran. Den nya medvetenheten i de oljeproducerande länderna gav goda möjligheter för pakistanska officerare till militär träning. Det kan noteras att pakistanska officerare under Bhuttos tid tjänstgjorde i Oman, Saudiarabien och i de Förenade Arabemiraten. När militariseringsprocessen väl satts i rörelse rullar den vidare av egen kraft. Bhutto spelade en central roll i formandet av dagens militära förtryckarapparat. Det är troligt att han själv kommer att bli offer för den. I det historiska perspektivet är Bhuttos personliga förmögenhet ointressant. Vad som kan konstateras är att Pakistan ohjälpligt placerat sig bland fascistregimerna i den tredje världen. ●

Översättning: Lars Wetterström

- 1) Iskander Mirza; generalmajor, sedermera pakistansk president – proklamerade det undantagstillstånd 1958 som banade väg för militärregimen. Senare sänd i landsflykt.
- 2) Ayub Khan; president och ledare för militärregimen perioden 1958-1969.
- 3) Yahya Khan; president, avlöste Ayub som ledare för militärregimen 1969. Avsattes i samband med landets delning 1971.
- 4) Mazdoor-Kizan party (MKP); ett marxist-leninistiskt parti som bildades 1970 och som delvis arbetar underjordiskt. Starkt i vissa områden.
- 5) Mot slutet av Yahyas regim satsades lokalt Rs 20.09.462 på polisen. År 1972 som var Bhuttos första vid makten satsades Rs 37.93.400. År 1973 beräknades satsningen till Rs 1.66.96.300 (Punjab Punch 8 juli 1973).

Tegelarbetare

I Lahores utkanter ligger tegelstensfabrikerna tätt. De har svällt ut över stadsgränsen. Ovanifrån ser fabrikerna ut som en rödprickig bred bård som löper runt staden.

De flesta hus i tre-miljonstaden Lahore byggs av tegel. Människor som fått på sin lott att vara fattigare än de fattiga bor inte i tegelhus. De har aldrig haft någon möjlighet att välja. Sina hem bygger de själva av lera, av bräd-, plåt- och pappbitar. Några bär med sig en tältduk då de flyttar till någon av storstadens stadsdelar. De människor som inte tillhör de flyttar in i tegelhus i något av Lahores många slumområden.

Det finns en annan kategori av människor som bor i tegelhus. Till denna kategori hör de som väljer att bli tegelbruksarbetare. Väljer, utan att ha något val.

Till tegelstensbyn Bhatta Masih kommer familjer från landsbygden för att bli kvar nästan undantagslöst för gott. De saknar hopp om en bättre framtid. »Allt blir ändå som Allah vill». Deras hopp stannar vid att kunna skaffa det absolut nödvändigaste som varje ny dag kräver.

Likt fruktbarhetssymboler sträcker Bhatta Masih's två skorstenar ut sig mot himmelen. De står inte som monument för bylivets fruktbarhet, utan för tegelstensarnas fruktbarhet. Runt skorstenarna saltorkas den

lera som får sina tegelstensmått i en träform. Sedan bränns de miljontals stenarna, precis som de bränns under årtusenden. Generation efter generation av tegelbruksarbetare har avlöst varandra. Nya fabriksägare har avlöst gamla fabriksägare. Ton efter ton av tegelstenar har producerats i en aldrig sinande ström.

Människor som inte får tillräckligt med mat i sin hemby på landsbygden flyttar mot städerna. 50 familjer i den situationen har slagit sig ner här i Bhatta Mashi. 50 familjer som vikt sina liv åt denna tegelfabrik. 50 förtryckta familjer. Några hundra livegna människor. Några hundra av u-världens många miljoner livegna. Året är 1977. Livegenskapen har under historiens gång tagit sig olika uttryck, men slår fortfarande hårt och skoningslöst.

Ett fåtal av barnen i byn har möjlighet att gå i skola fyra år. Resten av invånarna tvingas arbeta. Kvinnor som män. Deras barn är hantlangare utan lön. Kanske lättar de fem-sex-åriga barnen på föräldrarnas arbetsbörda. Kanske inte. Ju äldre barnen blir, desto mindre orkar deras föräldrar arbeta.

En gång i veckan är det löneutbetalning. Hälften av lönen, 50 rupies får arbetarna då och resten skall de få vid månadens slut. Fabriksägaren håller nu inte denna löneuppgörelse, utan ligger alltid efter med betalningen. Hur många har möjlighet att flytta från Bhatta Masih, när de har pengar att kräva av fabriksägare? När de tvingats ta lån.

Missnöjet kulminerade sista gången för åtta månader sedan. Arbetet ligger fortfarande nere, men strejken är snart över. I går gjordes en månads utbetalningar till alla, utom till den kvinna som tog initiativ till en protestskrivelse mot de reducerade lönerna. Om en vecka är tegelbränningen i full gång igen. Utan kvinnan. By-människorna klarar sig inte längre utan pengar.

Under denna tid utan lön har familjerna sålt av sina ägodelar. De har kämpat och lidit. Några män har känt sig tvingade att ta tillfälliga påhugg inne i Lahore. Fabriksägaren upptäckte ett par av dem. Deras familjer vräktes. Detta hände för ett par månader sedan.

Fabriken är en bisyssla för dess ägare. Därför har han haft råd med åtta månaders utebliven vinst. För honom inte längre än någon annan åttamånadersperiod. För de däremot som förlorat arbetet i åtta månader har det känts som en tid utan slut. »Ovissheten var svår att bära.»

Tolv timmar fylls byinvånarnas vardag med »det värsta arbete man kan tänka sig». Oerhört smutsigt och varmt. Riskerna stora, olyckorna många. Sjukvård och läkarbesök är kostsamma. Hos fabriksägaren kan människorna låna pengar för de skador de får under arbetet. Den drabbade tyngs av skuldens ok. Beroendet av ägaren och låsningen till byn är svår att

INDIEN

Kommunistiska strategier

Förbundet för kommunistiska strävanden (Association of Communist Tendencies) består inte av en enda politisk grupp eller ett parti. Man försöker istället att förena de kommunister som ser som sin främsta uppgift att bygga en revolutionär massrörelse på basis av den indiska arbetarklassen. Denna artikel tar upp förbundets syn på hur en kommunistisk strategi – som syftar till att bygga proletariats och de fattigas republik – ska utformas i dagens Indien.

Kan dagens arbetarklass enas politiskt? Vilka krav är den överens om? Vilken strategi måste kommunisterna välja för att kunna skapa en revolutionär massrörelse på basis av den indiska arbetarklassen. – De är de viktigaste frågorna som Indiens kommunister står inför idag.

Landets kapitalistiska klasser är för tillfället splittrade i två politiska partier, som var för sig strävar efter att företräda dessa klassers gemensamma intressen gentemot de arbetande massorna. En strategi som ska kunna ena arbetarklassen politiskt, måste till att börja med ge en klar förståelse av de olika former av försvar för kapitalismens intressen som Kongress- och Janatapartiet kan använda sig av.

Självständig kraft

En del kommunister gör gällande att Kongresspartiet är »progressivare» än Janatapartiet; andra hävdar att det senare partiet skulle vara mer »demokratiskt» än det förra. Men en sådan distinktion mellan dessa bor-

---

Forts. Tegelarbetare . . .

bryta.

Fram till tegelfabriken Bhatta Masih leder en slingrig, knagglig väg, byggd av tegelstensmakadam. På den går vi sakta bort från byn. Två skorstenar blir mindre men försvinner aldrig ur mitt minne. Vägen är smärtsam att vandra.

Fyllda av tankar går vi. På båda sidor om oss växer våtris. Antingen människor arbetar med ris åt en »landlord» eller med tegel åt en tegelbränneriägare, hålls de fast i sin livegenskap, sitt slaveri.

Vid huvudvägens kant stannar en överfull buss. Tuktandes zick-zackar vi oss fram mellan bilar, människor och djur. I snabb följd urskiljer vi tegelbruk på tegelbruk, längs infarten mot Lahore. ●

Tomas Lindelöw

gerliga partier kan endast vilseleda arbetarklassen. Det är istället angeläget att arbetarklassen blir en politiskt självständig kraft, utan bindningar till det ena eller andra borgerliga partiet.

När Indien förklarades självständigt 1947 stod landets arbetarklass ännu inte i en sådan position att en socialistisk revolution kunde genomföras. Kampen fick istället inriktas på att förbättra arbetarklassens löneläge, materiella livsvillkor och organisationsgrad inom den existerande samhällsordningen. Denna kamp kom att föras genom fackföreningarna.

Fackföreningskampen var framgångsrik för arbetarklassens organiserade skikt, vilket också stärkte hela det indiska proletariats ställning. Men samtidigt utvecklades ur denna lagliga kampform en väldig arbetarbyråkrati som genom sin centrala förhandlarroll kom att styra arbetarklassens kamp.

Under 60-talet förändrades emellertid läget snabbt. Arbetarnas kamp tog nya uttrycksformer: *gherao* blev en kampform som gick förbi fackföreningsrörelsens komplicerade procedurer; bland järnvägsarbetarna gick arbetare från flera olika fackföreningar samman och bildade lokala råd (*shed councils*). De direkta konfrontationerna på verkstadsgolven ökade i antal och ställde fackföreningsbyråkratin åt sidan.

Men möjligheterna att föra en framgångsrik fackföreningskamp blev också starkt kringskuren av kapitalet, vars inbrytning på världsmarknaden, där konkurrensläget hårdnade, krävde en skärpt kontroll av arbetarnas lönenivå. Fackföreningskampen hamnade därför i ett kritiskt läge.

»Enhetsfront»

Kongresspartiet framträdde historiskt som en »enhetsfront» av olika klasser gentemot den brittiska imperialismen. »Borgerlig socialism» var den officiella ideologin bakom denna klassallians. Men handlingsprogrammet representerade stor-bourgeois intresse för utvecklandet av en storskalig industrikapitalism. Trots detta hade Nehrus Kongressparti

säkrat sitt makttillträde genom att utnyttja jordägarnas och den stora massan av småborgares politiska stöd.

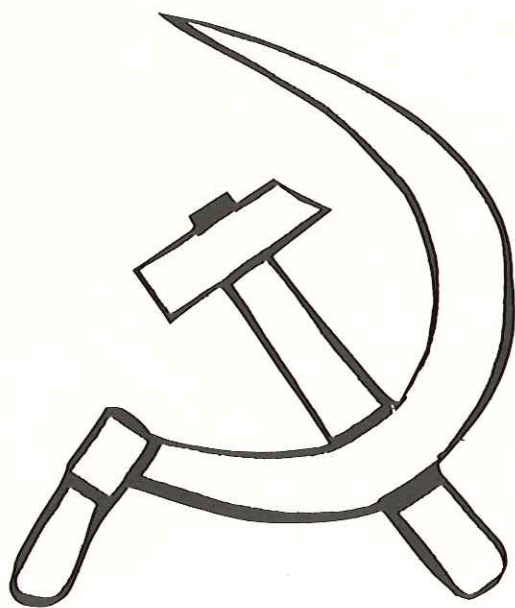
Med kapitalismens utveckling följde en fortgående koncentration och centralisering av kapital. Denna process krävde i sin tur att alla övriga strata i samhället underordnas industrikapitalets klassherravärde.

Därför ledde genomförandet av Nehrus politik till att den gamla »enhetsfronten» upplöstes. Jordägarna och småborgarna övergav Nehrus Kongressparti och bildade istället nya partier, som Swatantra, B L D, Kongress (O), eller anslöt sig till redan befintliga partier, som Jan Sang eller Akalis.

1967, när Kongresspartiet led sitt stora valnederlag, var de härskande klasserna splittrade. Anhängarna av storskalig industrikapitalism hade stannat kvar i Kongresspartiet. Splittrade och skingrade merkantilkapitalister, köpmän, penningutlånare, jordägare och småföretagare gav nu istället sitt stöd till andra politiska partier.

Under denna tilltagande polarisering inom de härskande klasserna vacklade plötsligt småborgeoisin; i Bengalen och Kerala sökte den sig till kommunistpartierna, i norra Indien till Jan Sangh, eller andra provinsiella högerpartier (D M K, Shiv Sena, Akalis).

I alla borgerliga samhällen växlar småborgeoisins politiska sympatier; ena gången stöder den det ena partiet, nästa gång ett annat. De kommunistiska partierna i Kerala och Bengalen hade inte fått regeringsmakten i dessa båda delstater utan småborgeoisins röstmassiga stöd. Men det är illusoriskt att tro att småborgerlighetens stöd till vänsterpartierna är mer än temporärt.

Undantagstillstånd

Indira Gandhi, den nya ledaren för Kongresspartiet, fullföljde Nehrus politik. Partiet fann dock sin nya

massbas i en heterogen koalition av fattiga människogrupper, främst från den indiska landsbygden. De jordägande kasterna hade i hög grad övergett Kongresspartiet; nu kom landsbygdsproletariatet att bli partiets viktigaste politiska bas.

En hårdare politisk agitation från oppositionspartierna i början av 70-talet gav upphov till ett utbrett missnöje med den »borgerliga socialismens» program. Det var denna opposition som Indira Gandhi försökte kuva genom att införa undantagstillstånd; syftet var att åter säkra stor-bourgeoisins klassherravärde. Arbetarklassen attackerades under undantagstillståndet genom att lönepåslagen sänktes och lönekampen undertrycktes. Mot olika anarkistiska kapitalformer vidtogs disciplinära åtgärder, penningutlåningen tyglades och importen av jordbruksvaror monopoliserades. De demokratiska rättigheterna inskränktes, polisär övervakning, tortyr och massarresteringar genomfördes – i syfte att kuva arbetarklassens militanta grupper och göra den urbana medelklassen undergiven.

Kongressregeringen kom att gräva sin egen grav. Den tvingade samman all opposition mot stor-bourgeoisin och fick de mest betydelsefulla politiska grupperna att förenas och gå samman i Janatapartiet.

Janata-partiet framträdde som ett parti för de kapitalgrupper som såg sina särintressen hotade av stor-bourgeoisins diktatur. Jordägare, förmonopolistiska anarkistiska kapitalformer (inom handel och penningutlåning) och den traditionella massan av småborgare gick samman och bildade en klassallians. Men även arbetarklassen gav Janatapartiet sitt stöd i marsvalet 1977 med förhoppningen att bli kvitt Kongressregeringen.

Mot bakgrund av det förhållandet är det oerhört viktigt att göra en distinktion mellan den *väljarbas* som förde Janata-partiet till regeringsmakten – klasser med diametralt motsatta klassintressen – röstade på Janata-partiet – och den *klassbas* som Janata-partiet faktiskt representerar.

Kongresspartiets strategi vad beträffar förhållandet till arbetarklassen framträdde klart under undantagstillståndet. Men redan tidigare var den uppenbar: Exempelvis i det brutala krossandet av järnvägsarbetarnas strejk 1974, tortyren och de massaker som riktats mot CPM:s kadrer, ML-grupperna och CPI-are. Denna strategi grundas på en parlamentarisk diktatur där all makt är centraliserad i händerna på en liten klick, som utöver klassrepression i legala och konstitutionella former.

Gangstergrupper

Janata-partiets taktik gentemot arbetarklassen har tydligt framträtt på landsbygden under de senaste åren. Janata är de jordägande klassernas parti, vars sociala ställning grundas på en hänsynslös utsugning av lantarbetarna. De exploaterande klasserna har under Janata-partiets regeringsperiod utrustats med beväpnade statsunderstödda arméer, direkt knutna till

politiska partier, eller försett sig med privatfinansierade gangstergrupper, som man använder för att terrorisera industriarbetare. Där denna taktik misslyckats har Janata-partiet tagit sin tillflykt till öppen nedskjutning av proletärer, som exempelvis i Savadesh-gruvorna i Kanpur. Följden av denna terror har blivit att de mest militanta kamraterna successivt likviderats, de proletära organisationerna krossats och hela arbetarklassen tröttats ut och tryckts tillbaka.

CPI:s strategi har gått ut på att stödja Kongresspartiet, med motiveringen att detta är mer »progressivt» än de övriga oppositionspartierna. I enlighet med den strategin stödde man också undantagstillståndet! CPI:s ledning har medvetet ignorerat alla de attacker som riktades mot arbetarklassen under denna period. 1977 års valnederlag för CPI utgör därför arbetarklassens dom över det parti som förrått dess intresse.

CPM:s ledarskap har å andra sidan valt att ingå »upp-görelser» med Janatapartiet. Denna strategi följde man i marsvalet 1977, men även i de efterföljande *delstatsvalen* samma år. Härigenom har man indirekt understött de många angrepp mot proletärer och lantarbetare som genomförts efter Janatapartiets valseger och med dess aktiva stöd. Om CPM:s ledarskikt håller fast vid denna strategi kommer man att tvingas bistå en ännu hårdare repression mot arbetarklassen än den som förekom under undantagstillståndet. Miss-tron mot partiet kommer att öka hos arbetarklassen på samma sätt som den gjort mot CPI.

Detta är ett allvarligt historiskt faktum. CPI:s ledarskikt har varit med om att underordna arbetarklassen under storbourgeoisins parlamentariska diktatur med motiveringen att man bekämpar det fascistiska Janata-partiet. CPM:s ledarskap försöker å andra sidan nu binda upp arbetarklassen till ett väsentligen fascistiskt parti under förevändningen att man bekämpar storbourgeoisins parlamentariska diktatur.

Proletär revolution

Dessa strategier har vuxit fram som ett resultat av att båda dessa kommunistpartiers ledarskap övergett kampen för en proletär revolution. Det kommunistiska programmet för proletariatets och de fattigas republik har substituerats med programmatiska strävanden – som i realiteten varit underordnade olika borgerliga fraktioner – för »Nationell Demokrati» och »Folkets demokrati».

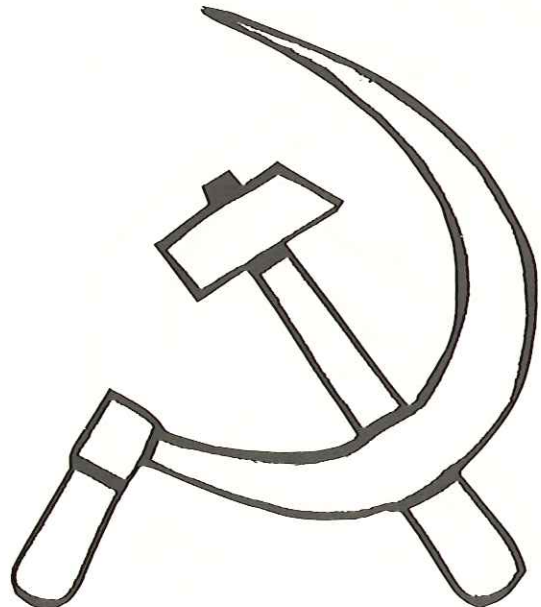
Ett odelat och kompromisslöst motstånd mot de härskande klassernas politiska strategier – det är det första kravet man måste ställa på ett dagsaktuellt kommunistiskt program.

Detta program kan endast utformas i en långvarig kamp, men dess grundläggande beståndsdelar är redan nu klara. För det *första* måste den revolutionära massorganisationen utbredas till att omfatta hela det indiska proletariatet. Nu är endast en liten minoritet av arbetarklassen ansluten till massorganisationer; det är speciellt på landsbygden som de stora grupperna av

politiskt oorganiserade finns. Arbetarklassens viktigaste styrka ligger i dess organisation. Därför utgör den låga organisationsgraden en ödesdiger svaghet för arbetarrörelsen som helhet. Men det är endast de kommunistiska kadreerna som kan sätta igång den process genom vilken allt fler proletärer blir politiskt engagerade. För det *andra* krävs enhet i den proletära kampen. Solidaritet är arbetarklassens vitala princip och klassenhet det avgörande villkoret för att kampen ska bli framgångsrik. Men fortfarande är den organiserade arbetarklassen uppsplittrad och fragmenterad på grund av interna rivaliteter. De gånger man lyckats enas om kampens inriktning har detta skett trots och inte på grund av det kommunistiska ledarskapet. Därför måste nu kadreerna ta initiativet till att skapa massorganisationer som omfattar arbetare från alla olika fackföreningar och politiska grupper. För det *tredje* måste dessa brett baserade massorganisationer knytas upp till en flexibel organisationsstruktur, som kan vägleda en solidarisk praktik för olika proletära grupper, så att den borgerliga strategin som går ut på att isolera och slå ner de splittrade upproren, inte längre lyckas.

Militanta kamrater

För det *fjärde* måste ett försvar mot kapitalistklassernas fysiska attacker organiseras. Arbetarklassen håller nu på att förlora sina mest aktiva och militanta kamrater genom de många sammandrabbningar där man stått dåligt rustad mot de härskande klassernas beväpnade arméer. För det *femte* måste man skapa ett enat motstånd mot statsapparatusens försök –

oberoende av vilket parti som är statsbärande – att krossa de grundläggande demokratiska rättigheterna och proletariatets mest elementära klassorganisationer.

Borgarklassens otillfredsställelse med det rådande systemet för kollektiva förhandlingsuppgörelser på arbetsmarknaden, gör att den idag överväger att genomföra omfattande ingrepp i arbetsmarknadslagstiftningen för att få en mer disciplinerad och lättkontrollerad fackföreningsrörelse. I extrema fall kan detta leda till rena strejkförbud. Dessa ambitioner att ytterligare inskränka proletariats frihet kan kommunisterna endast förhindra genom att mobilisera hela arbetarklassen i brett baserade massorganisationer.

Slutligen måste de kommunistiska kadrerna inom vänsterns masspartier ta upp kampen för att förändra sina partiers politiska program: det programmatiska målet måste vara att bygga proletariats och de fattigas republik. Endast denna långsiktiga inriktning kan ge den kortsiktiga politiska strategin mening, vägledning och en klar politisk profil. ●

Översättning: Rune Romhed

faktaruta:

PARTIERNAS I VALET

Kongresspartiet – partiet som från början var en folklig antiimperialistisk front mot det engelska koloniväldet och som fann stöd i nästan alla samhällsklasser. Legendariska ledare är Gandhi och Nehru. Efter självständigheten har partiet reagerat oavbrutet fram till 1977.

Communist Party of India (CP) – det moskvatrogna kommunistpartiet som stött Kongressen och Indira Gandhi under de senaste åren, bl a införandet av undantagstillståndet.

Oppositionen

Janata Party – Folkets parti, Grandhianen Jayaprakash Narayan övertalade hösten 1976 högeroppositionen och socialistpartierna att gå ihop till ett enda parti mot Kongressen och undantagstillståndet. Partiet är sammansatt av: 1) *Jana Sangh*, ett hindunationalistiskt parti, som ofta stämplat som fascistiskt och som är starkt framförallt bland medelklassen i Norra Indien; 2) *Bharatiya Lok Dahl* (tidigare Swatantra), ett konservativt parti som företräder kapitalägarintressen och i ökande utsträckning de jordägande; 3) *Congress (o)*, en utbrytargrupp från Kongresspartiet bildat 1969 under ledning av Morarji Desai; 4) *Samyukta Socialist Party*, socialdemokratiskt med medlemskap i socialistinternationalen; 5) *Praja Socialist Party*, som bildats genom en utbrytning från Samyukta Socialist Party.

Congress for Democracy – bildat av förre jordbruksministern Jagjivam Ram och andra inflytelserika Kongressledare i början av februari.

Communist Party of India – Marxist (CPI-M) – det största kommunistpartiet som företräder en oberoende politik gentemot både Moskva och Peking, och som är starkt ffa i Västbengalen och Kerala. Partiet gick i valallians (tekniskt valsamarbete) med Janata Party och Congress for Democracy.

Förutom dessa nationella partier finns det två starka regionala partier: Akali Dal – ett Siknationalistiskt parti i Punjab, och DMK – ett Tamilnationalistiskt parti. Båda deltog i oppositionen mot Kongressen i valet. DMK var dock mycket försvagat genom en opportunistisk utbrytargrupp (AU India Anna DMK), ledd av en filmstjärna som gick i allians med Kongressen i Tamil Nadu.

Valsystemet består av majoritetsval – varje valkrets utser endast en parlamentsledamot. En splittrad opposition hade haft små möjligheter att besegra det stora Kongresspartiet, och valalliansen tog sig bl a det uttrycket att man inom oppositionen enade sig kring en enda motkandidat i varje valkrets.

1977 års valresultat

	Antal Par- laments- platser	(Styrka i det upplösta par- lamentet)
Congress Party	153	(355)
Janata Party	270	(41)
Congress for Democracy	28	–
Communist Party of India Marxist	22	(26)
Communist Party India	7	(24)
All-India DMK	19	(6)
DMK	1	(12)
Akali Dal	8	–
Other Parties	23	–
Independents	8	(43)
<hr/>		
Totalt	539	(507)
Ej besatta	3	(17)
Totala antalet platser	542	(524)

Översvämning igen

I september drabbades Indien liksom flera andra länder i Syd- och Sydöstasien av kraftiga översvämningar. Den så skenbart precisa statistiken är ännu inte sammanställd. Man räknar preliminärt med:

- tusentals döda.
- 34 miljoner drabbade, 1 miljon hemlösa.
- 7 miljoner hektar åkerjord översvämmad.
- ekonomiska förluster för en miljard kronor.

Översvämningarna till följd av monsunregnen blir värre för varje år. Det har sina naturliga förklaringar.

Som vanligt får man i massmedia ett intryck av naturkatastrof, fast det i själva verket är en social katastrof. Man kan se det genom en jämförelse med Gula floden i Kina: den brukade vara lika nyckfull och svårkontrollerad som Ganges-Brahmaputra. Kina prioriterade flodkontrollen från 1949; och de sista tio åren har Gula floden inte ställt till med några allvarli-

ga översvämningar.

Indiens program för flodkontroll startades i mitten av 50-talet av Nehru. Sedan dess har man spenderat 4,45 miljarder rupees. Men många pengar har säkert runnit bort med flodvattnet, så man får ta siffrorna över vad som uppnåtts med en nypa salt: Man räknar med att 25 miljoner hektar är översvänningsbenägna, och att 20 milj ha kan skyddas till rimliga kostnader. Under de fyra år som femte femårsplanen löpte (fram till 1970), skyddades 2 milj ha mot översvämning. Det betyder att det skulle ta 40 år att bemästra problemet. Då har man inte räknat med underhållsproblemen – dessutom har man försummat roten till hela problemet, åtminstone vad gäller Ganges: avskogningen av tillrinningsområdena i Himalayas. Rovdriften med skog leder till ökad jorderosion, ökad avrinning och därmed ökat slamnehåll i vattnet. Därmed försvåras också avslamningen som är det svåraste problemet i underhållet av existerande anläggningar.

Översvämningarna ställer misslyckandet av hela det indiska utvecklingsprogrammet i focus. Det vatten som när detta skrivs står meterhögt på Calcuttas gator, skulle kunnat användas, till bevattning och till elkraft.

De flesta av de floder som nu vållar förödelse i Gangesdalen rinner upp i Nepal. Enligt en tidningsuppgift har Indien förhandlat i 25 år med Nepal om att tämja dessa floder – det säger förmodligen mer om ambitionerna än om svårigheterna i förhandlingarna. Reglerades dessa floder skulle Nepal kunna exportera mängder av elektricitet till Indien; och dessutom skulle man kunna utvidga den bevattnade arealen i Gangesdalen som har bland världens bästa jordar. Sådan arealutvidgning gav gott resultat på 50-talet, när Indiens jordbruksproduktion utvecklades snabbare än dess befolkning. Sedan dess har man satsat på atomkraft, mirakelgrödor och importerad konstgödning i stället för flodreglering. Nu kommer baksmällan: hur ska Indien klara sig fram till nästa monsun, när så mycket av årets skörd blivit ödelagd? ●

Uppvaknande i Bhojpur

Bihars naxalitrörelse (revolutionär rörelse, uppkallad efter byn Naxalbari där bondeuppror ägde rum 1967) började 1967 i norra Bihar. 1969 tog södra Bihar steget, flera industristäder skakades av handgranater.

För första gången kastades år 1970 bomber på »Rädda Demokratin»-konventet i Patna. Följt av ytterligare explosioner nådde våldet sin första topp när en anti-Mao-demonstration angreps, vilket utlöste ga-

tustrider mellan maoister och anti-maoister. Skrämde av detta undrade en lokal tidning »om denna stad liksom Calcutta skulle bli en permanent boning för naxaliter».

1970 hade alla Bihars distrikt, utom Bhojpur, sett indignerade jordlösa lantarbetare och otåliga studenter ta till vapen. Naxalitrörelsen i Bihar led ett stort bakslag som följde av polisens angrepp för jordägarnas räkning. Mellan januari-juli 1970 arresterade polisen 954 misstänkta naxaliter. Bihars regering beslöt att ge »speciell makt» åt polisen och upprättade särskilda polisenheter i flera städer där naxalitaktiviteterna fått hotande proportioner.

Bhojpur blev berömt efter 1971. Förberedelser hade utan tvekan ägt rum sen Naxalbari 1967. Det första tecknet på naxalitrörelsen i Bhojpur kom 1969 när revolutions-slagord dök upp på väggar i några av distriktets städer. CPI(ML) organiserade sin första delstatskonferens där 1970. Så började uppvaknandet.

Man bör först göra ett försök att förstå den situation som tvingade de undertryckta i Bhojpur att ta till vapen. Feodalismen är här lika gammal och förstelnad som överallt i landet. En börda påtvingad av skatteindrivare, kungar och kejsare har burits av bönder och lantarbetare under hela historiens gång. Bhojpur upplevde täta krig mellan kungar vars enda mål var att vinna böndernas skatter. 1885 genomfördes Bengalens arrendefördrag. Bönderna i Bhojpur, då tillhörande Bengalen, försökte utan framgång använda sig av lagstiftningen. Maharajan och hans skatteindrivare reagerade med att höja arrendet och genomförde detta skoningslöst med hjälp av privata arméer.

På 1930-talet började kommunister och socialister organisera arrendatorerna i distriktet. Vid den tidpunkten hade kongressen lagt fram en resolution mot systemet med zamindarer (skatteindrivare). Av rädsla att förlora egendom och makt fördrev jordägarna ett stort antal share-croppers från sin jord. Delstatens kongress avskaffade 1956 zamindar-systemet. Skatteindrivarna försvann bara tekniskt sett, i realiteten bevarades jordägarnas sociala, ekonomiska och politiska makt; slavarbete, share-croppers, socialt förtryck av de lägre kasterna, ekonomisk parasitism och tusen andra drag av feodalismen fanns fortfarande kvar. Våldet var nedärvt i ett sådant samhälle. För hur kan en man bli en annans slav utan att våld tillgrips? Jordägarna använde sig av vapenmakt för att genomdriva sin vilja.

Dödliga vapen hade använts av kungen genom hela historien för att hålla skattebetalarna i ständig skräck. Lojalitet mot britterna hade givit vapen åt Bhojpur jordägare; liknande relationer med kongressen utökade arsenalen. Efter självständigheten, då hotet mot deras makt stadigt ökade, var de inte nöjda med de vapen som kunde fås lagligt; under jordägarnas öppna beskydd ökade hemproduktionen av vapen. Idag äger i Bhojpur varje storjordägare ett licensvapen samt ett

okänt antal hemtillverkade. En officiell bedömning uppger antalet vapen i Bhojpur's feodala armé till åtminstone 8 000. Beräknar man att varje jordägare har åtminstone ett halvdussin soldater för sitt skydd, skulle den feodala armén bestå av ca 50 000 man. När en så stark armé terroriserar huvuddelen av Bhojpur's befolkning på samma sätt som de kungliga trupperna förr; när den 2 000 man stora polisstyrkan dubblar förtrycket, är det då konstigt att majoriteten går till våldsamt motangrepp? Det har alltid funnits en strävan bland de förtryckta i Bhojpur att möta våld med våld i desperation. Naxalbari drev endast på dem.

Idag har naxaliterna startat en »röd armé» med ett okänt antal heltidssoldater som tränas i alla krigsmetoder tänkbara under nuvarande förhållanden (för detta har soldater — desertörer eller pensionerade sådana — varit till stor hjälp. De har lokala enheter, bestående av 2-3 byar, med egna självförsvarstrupper. Enligt polisen finns det mer än hundra sådana trupper som opererar i skilda områden av distriktet. En trupp utgörs i allmänhet av ett halvt dussin soldater, alltså skulle det finnas åtminstone 600 soldater sammanlagt.

Försök görs ofta att förklara naxalituppsvinget utifrån kastförtrycket. Det är svårt att motstå frestelsen till en sådan förklaring eftersom i det här distriktet alla storjordägare hör till de högre kasterna och alla arbetare till de lägre. Man kan dra slutsatsen att kaster och klasser betyder samma sak här. Men så enkelt är det inte. En gång kan alla från högre kaster ha varit storjordägare men inte nu. Många från rajput- eller brahmin-kasterna är idag fattiga småbönder i Bhojpur. På samma sätt var de lägre kasterna antingen fattiga bönder eller lantarbetare, idag har åtskilliga nått en högre status. Uppgiften blir att undersöka hur utarmningen av bönder från högre kaster har påverkat inställningen till naxalitrörelsen. Hitintills har ledarna och medlemmarna konstant kommit från de undre kasterna och klassmässigt från fattiga bönder och jordlösa arbetare. Erfarenheten tidigare har varit att även de fattiga medlemmarna ur brahmin- och rajput-kasterna har stött storjordägarna från sin egen kast inför naxalitorganisationen. Det är denna kastfanatism som har varit ett stort hinder för framsteg på väg mot en jordbruksrevolution. Sju år av uppror har dock påverkat den sociala strukturen. Nyligen har fattiga bönder från högre kaster gått med i rörelsen eller börjat sympatisera med den. För närvarande är en av huvudorganisatorerna i ett av Bhojpur's områden en ung brahmin.

I en »naxalit-infiltrerad» by — ett konkret exempel.

I Semraon, som i många andra av Bhojpur's byar, är poliser stationerade för att bevaka »naxalit-terrorn». De beväpnade poliserna har inkvarterats i ett pensionat som ägs av Surendra Prasad, den störste jordägaren, som också rikligt föder dem så att de kan spara sina traktamenten. Surendra Prasad är även mukhiya

KVINNA I BANGLADESH

Den dubbelt exploaterade

Ett holländskt par, Jenneke Arens och Jos van Bourden, tillbringade 1974-75 ett år i en bangladeshisk by för att studera makt och klasstruktur på landsbygden. Efter stora konflikter med sina uppdragsgivare, en kristen biståndsorganisation, har de nu publicerat sin rapport på egen hand. Deras bok: »Jhagrapur. Poor peasants and women in a village in Bangladesh», handlar i stor utsträckning om kvinnans situation i Bangladesh. Följande artikel bygger huvudsakligen på avsnitt ur deras bok.

Liksom i de flesta samhällen framstår kvinnan i Bangladesh som den dubbelt förtryckta: dels som en del av klassamhället i stort, dels som underordnad och exploaterad av mannen. Även om den bangladeshiska kvinnan därför i princip delar sitt öde med de flesta kvinnor i såväl I- som U-land, skiljer sig hennes lott i fråga om graden av förtryck och förnedring.

»Enligt muslimsk lag, är äktenskap ett civilrättsligt kontrakt på samma sätt som ett försäljningskontrakt. Försörjning är en överföring av egendom till ett visst pris. I ett äktenskapskontrakt är hustrun egendomen och brudpriset köpeskillingen.» (Ur Digest of Islamic Jurisprudence. Universitetslärobok i juridik 1973.)

Kvinnan är i allt underställd mannen; först fadern, sedan den äkta mannen; om hon blir änka, sonen. Hon ska helst iakttaga »purdah», dvs leva och arbeta inom hemmet. Om hon går ut, går hon beslöjad för att undvika främmande mäns blickar.

»Kvinnorna gör ingenting», säger männen. Själva beskriver de sitt arbete så här:

»Vi måste städa huset,
tvätta kläder
och göra täcken.
Koka det obehandlade riset,

tröska och torka det;
Vi måste mala vete
och koka ris,
ta hand om barnen
och djuren.

Vi arbetar hela dagen lång.»

Kvinnornas arbete består alltså huvudsakligen av vidareförädling av jordbruksproduktionen och äger rum inom hemmet. De ses aldrig ute på åkrarna. Därför erkänns det inte som riktigt arbete.

Det enda värde en kvinna kan få är genom att föda sin man många söner.

Inte ens inom den religiösa gemenskapen är kvinnan välkommen: när männen går till moskén får kvinnan be i avskildhet i hemmet. Kvinnan dör vanligen yngre än mannen, utsliten av otaliga barns bördor, hårt arbete och sämre mat än resten av familjen. Ändå dör hon inte sällan som änka, eftersom hon gifts bort vid så mycket yngre ålder än mannen. Här berättar Jos och Jenneke om hur kvinnor i byn Jhagrapur reagerar mot sin förtryckta situation:

»I Jhagrapur kunde vi grovt urskilja två typer av reaktioner. De flesta kvinnor tycktes acceptera sin situation och anpassa sig till den, men vi observerade

Forts. fr. sid 17 Uppvaknande . . .

(byrådsordförande) i byn, som består av 500 hushåll. Söder om polislägre finns några tegelstenshus, deras storlek motsvarar ägarnas ställning. Det största huset, med en vidsträckt, inhägnad gårdsplan, tillhör mukhiyan. Tjugo jordägare, naturligtvis inklusive mukhiyan, rör av tradition inte plogen eller går ens ut på fälten. Tillsammans äger de halva Semraon. Tre av dem är penningutlånare med licens, de övriga bedriver utlåning med vad man kan kalla social licens. Arbetskraften till jordbruket kommer från de lägre kasterna. Tillsammans utgör de 40 % av Semraons befolkning. De övriga är av högre kaster: rajput, brahmin och kshatrias, och deras ställning varierar från småbönder till stora jordägare.

Arbetarnas dagliga lön har inte stigit sen generationer tillbaka. I gryningen får arbetaren en 1/4 skopa kikärter innan han går ut till fältet. Där får han vid middagstid

ett mål bestående av majsbröd, kikärter eller något annat som jordägaren inte själv vill ha. När solen gått ner får arbetaren en skopa ris innan han beger sig hem. Semraons arbetare krävde 1974 för första gången högre löner och när detta nekades dem organiserades en strejk. Denna strejk dog snart ut men skapade ändå en totalt annorlunda situation i byn. Lokala ledare, som vågade trotsa jordherrarna, stod upp bland arbetarna. Den mest framstående av harijans (de oberörbaras) ledare var Rameshwar Dusadh, 26-årig f d collegestudent, och son till en jordlös bonde.

Efter strejken uppstod »spänningar» i byn. På en konsert slängde en grupp jordägare ut några harijans, skrikande att »ni får inte roa er med sång och dans här bland oss». När de oberörbara protesterade blev de slagna med käppar. Detta startade en kedjereaktion. Några dagar senare infångade harijans ett antal medlemmar av rajputkasten och tog hämnd. Angrepp och motangrepp fort-

Forts. sid 19

också några tillfällen av dold och öppen protest.

Den första typen av reaktion, anpassning, är i allmänhet en process som människor genomgår passivt och omedvetet. När vi t ex frågade kvinnor om sådana saker som att de sällan lämnar sina hus eller att deras män slår dem medan de själva inte tillåts slå tillbaka, blir deras svar oftast, att det är så det är, att om de inte lyder så skiljer sig deras män från dem. Beroendet och de relativt goda materiella omständigheter som vissa kvinnor lever under hindrar dem från att ifrågasätta sin egen roll och ställning. De menar att de inte har mycket att klaga på eftersom de kan äta ris varje dag och deras män köper dem en ny sari (5 meters tygstycke som alla bangladeshiska kvinnor går klädda i) när de behöver en.

Den mest iögonfallande aspekten av den passiva anpassningen är att de flesta kvinnor helt har accepterat männens uppfattning om kvinnan som mindervärdig. Detta framgår tydligt av de otaliga gånger som kvinnor själva säger att de inte kan fatta några beslut eller själv göra någonting. Många av dem tycks vara övertygade om att det enda de kan göra är att passa upp på sina män som de är beroende av. Tack vare detta accepterande av sin underlägsna ställning kan kvinnorna övertyga sig själva om att de är något så när lyckliga och de kan blunda för verkligheten. De behöver inte ifrågasätta sin underlägsenhet eftersom det är ett grundat och accepterat faktum. Anpassningen är uppenbar i t ex de fattiga bondhustrurnas leende ansikten, när de har tröskat ris hela natten för en rik bonde och sedan nästa morgon säger att de har haft trevligt. En sådan reaktion är endast möjlig om dessa kvinnor accepterat sin situation därför att de inte kan se någon väg ut ur den.

Ett annat exempel på denna anpassning var reaktionen bland kvinnor som vi frågade varför de inte gick till den festmåltid som hölls till minne av en byledare. Flertalet svarade att de inte kunde gå eftersom sådana

tillställningar är mäns angelägenheter.

Denna passiva anpassning leder till en fatalistisk attityd. Ett extremt exempel är fallet med en kvinna som regelbundet blir slagen av sin man. Bortsett från detta struntar mannen i henne, eftersom han tagit sig en andra hustru. Kvinnan reagerar knappt på någonting; hon ser bara bedrövad ut och sin enda glädje har hon i sina två söner. Allt liv har mannen slagit ur henne. Det finns ingenting annat kvar för henne än total underkastelse och uppgivenhet inför sitt öde; hon kan inte ens vända tillbaka till sina föräldrars hus, eftersom bägge är döda.

Till följd av denna undergivenhet och mindervärdighetskänsla har några kvinnors kreativitet dödats och deras självkänsla och självrespekt har blivit förtrampad.

Låt oss nu granska några tillfällen då något som liknar en protest kan urskiljas. Vi observerade flera former av beteende som tyder på att man vänt sig mot sin situation. Några av dessa protester är dolda; endast ett fåtal är öppna.

Tysta protester är inte direkt uttalade; protesten är förklädd på något sätt eftersom den protesterande personen inte vågar visa sina reaktioner öppet. Dessa protester är därför ofta svåra att känna igen.

Frustrationen, och inte minst den sexuella frustrationen som ligger under många kvinnors beteende är ett tecken på protest. Deras upptagenhet kring och iver att tala och skoja om sex innebär någon form av otillfredsställelse med situationen som den är.

En annan form av protest är när kvinnor under sina mäns frånvaro gör saker som de inte borde göra, som t ex att gå utanför den egna gården. När inga män finns i närheten och kan hindra dem, lever kvinnorna ofta ut så mycket som möjligt. Eftersom de inte behöver vara blyga inför varandra, skrattar de och skämtar och förbrukar en stor del av den energi som de an-

Forts. fr. sid 18 Uppvaknande . . .

satte. När Semraons oberörbara med ett långt förflutet av servilt beteende, nu modigt framträdde och kämpade trodde jordägarna att de blivit naxaliter. »Aldrig tidigare har lugnet blivit stört» sa mukhiyan. I oktober 1975 mördades en tjänsteman vid bokningsdisken på Semraons järnvägsstation. Jordägarna sa till polisen att dådet måste ha utförts av naxaliter. Efter mordet togs ett par harijans av polisen. En polisbas upprättades för att bevara freden.

Rameshwar Dusadh höll sig undan eftersom jordägarna hade kallat honom »den största naxaliten» i området. Polisen genomsökte varannan dag den del av byn där ca 100 medlemmar av Dusadhs släkt levde. Jordherrarna hade slutat anställa arbetare ur slakten sen Rameshwar hade organiserat strejken. I maj -76 underrättades polisen i byn om att Rameshwar befann sig i sitt hus. En

grupp beväpnade jordägare följde polisen dit. »De kom på morgonen när han fortfarande sov och drog iväg honom» säger Rampiari, Rameshwars unga hustru. Hans moder Sundari började gråta. »De arresterade min yngre son också. När vi kvinnor gjorde motstånd och bad om nåd, slog och sparkade jordägarna oss».

Det finns ingen man av Dusadhs släkt i byn, bara kvinnor och barn. »De är för rädda att stanna här på dagtid. De återvänder i skymningen och försvinner innan gryningen» säger Rampiari, »ingen vet vem som blir tagen som naxalit». Det är nästan omöjligt för en medlem av Dusadh-slakten att få något jobb även i grannbyarna — inget jobb åt naxaliter. Deras kvinnor och barn svälter. Efter arresteringen av Rameshwar och hans bror är det ingen som försörjer modern, hustrun och de två barnen. Ibland hjälps de av harijans från andra byar. Tidigare kunde Rampiari jobba som bärare åt jordägarna, men inte nu längre eftersom hon är hustru till en naxalit. ●

Översättning: Karin Gunnarsson

Kvinnor vid brunnen

Foto: Lars Bern

nars brukar undertrycka. Detta tyder på att de inte riktigt accepterar de begränsningar som lagts på dem.

De talrika uttryck som kvinnor brukar fälla om oss två är ännu en form av tyst protest. Ofta sa kvinnor till oss: »Ni är bra för ni har inga barn», eller »Ni är bra för ni iakttar inte fastan», eller »Du är bra för din man slår dig inte». När vi talade om dessa uttryck visade det sig att kvinnorna inte hade menat att vi var bra, utan att deras egen situation var svårare jämfört med vår. Dessa kvinnor vill inte ha många barn, fasta eller bli slagna av sina män. De skulle föredra att vara i vår situation.

En hustru till en medelstor bonde protesterade mot mannens behandling genom att bli sjuk varje gång hon hade grälat med honom. På detta sätt försökte hon att dra människors uppmärksamhet till den orättvisa hon var utsatt för.

Själv mord eller självmordsförsök är ofta en liknande mer allvarligare uttrycksform för samma sak. Trots att det inte förekom några sådana fall under vår vistelse i byn, hörde vi talas om fyra kvinnor och en man

som hade begått självmord och om några kvinnor som försökt begå självmord under de senaste 5-10 åren. Vi hörde också talas om en fattigbondes hustru som hade låtsats ta livet av sig. Hon ville egentligen inte dö utan bara dra mannens uppmärksamhet till sig. En natt hade hon lagt sig i koskjulet med ett rep kring halsen och en trasig bambupåle bredvid sig. Hon ville få sin man att tro att hon försökt hänga sig och på så sätt få honom att förstå att hon var olycklig.

Öppna protester är mycket lättare att känna igen, men vi träffade bara på några få fall.

Endast några kvinnor vågade öppet tala om för oss att de inte tyckte om sina män därför att de ofta behandlade dem illa. En rik bondes hustru vågade t o m kritisera sin man i hans närvaro. Mannen brukar vanligen leva tillsammans med sin andra hustru i en grannby, men en dag kom han till den första hustruns hus medan Jenneke var där. När hon sa något om mannens närvaro sa kvinnan ironiskt: »Min man, vem är min man? Vet du inte att jag inte har någon man?» Samma morgon kom kvinnans syster och visade Jen-

Att plantera ris – kvinnans uppgift

Foto: Lars Bern

neke en kopparsked och sa skämtsamt att mannen hade slagit systemen med den. Mannen satt bara där och log. Detta var enda gången vi hörde en kvinna öppet protestera mot sin man medan han var närvarande och kunde höra det.

Vid ett tillfälle såg vi en protest som var öppet riktad mot den personen ifråga. En mellanbonde hade slagit sin hustru svårt, t o m grymmare än vanligt. Samma kväll gick några män och kvinnor, huvudsakligen släktingar till kvinnan som blivit slagen, till bondens hus för att protestera mot hans misshandel. När det gällde skällsorden, var minsann inte kvinnorna sämre än männen.

De protester som relaterats ovan är endast enstaka händelser, inte regelbundna fenomen och deras effekt är obetydlig. I än mindre grad kan de betraktas som en allmän inställning från dessa kvinnors sida, eller verkliga försök att ändra sin situation. Knappast några förändringar ägde rum under vår vistelse i byn. Och ändå visar dessa protester och vissa andra observationer, att det verkligen finns ett visst utrymme och möjlighet till förändring. De tillfälliga protesterna från kvinnornas sida mot männens sätt att behandla dem

visar att de har en liten gnista av medvetenhet. Dessutom tvingas många kvinnor utanför hemmet för att arbeta åt andra eller för att hjälpa sina män på fälten. Några kvinnor i Jhagrapur hjälper t ex till med tröskningsarbetet av de nyligen skördade ärtväxterna; ibland måste de gå och handla i någon av de små byafärerna, eller gå ut och tigga. I andra områden tycks fattiga kvinnor i mindre utsträckning följa purdahreglerna och bryter mot de restriktioner som lagts på dem; på många håll i Rangpurdistriktet (I NV Bangladesh) deltar muslimska kvinnor i bevattningsarbetet; de lyfter vattnet till fälten med hjälp av vattensäckar medan deras män arbetar på åkrarna. Vi drar återigen slutsatsen att det är möjligt att mobilisera de fattigaste bondekvinnorna och att de kan spela en ledande roll. Många av dem vågar i viss utsträckning sig hemifrån, framför allt i syfte att förbättra sin ekonomiska situation.

En annan kategori kvinnor, som åtnjuter större frihet och därför kan komma att spela en ledande roll i förändringen är änkorna och de fränskilda kvinnorna. De har ingen äkta man som kan övervaka dem och som de är beroende av: de måste på egen hand skaffa

sig sin inkomst.

Det finns många exempel på kvinnor i Kushtia-distriktet och i andra delar av landet som har blivit medvetna om förtrycket mot dem och som därför blivit aktiva inom olika rörelser. Några av dem håller nu på att organisera andra kvinnor och försöker göra dem medvetna om deras situation. Några kvinnor har varit med och stulit spannmål från godsägare för att sedan dela det med de fattiga. Några har t o m varit direkt indragna i strider mot polis och säkerhetsstyrkor. ●

SVERIGE LÄMNAR SKOGSPROJEKT I CHITTAGONG HILL TRACTS

Sten Jonsson

I ett tidigare nummer av Sydasiabulletinen (1977:3) beskrev Sten Jonsson hur svenskt bistånd genom SIDA utnyttjas för att exploatera ett stort skogsområde i sydöstra Bangladesh – Chittagong Hill Tracts – trots att detta hårt drabbar den etniska minoriteten som bor i området. Liknande kritik har också framförts i TV och dagspress.

Den välinformerade indiska tidskriften Economic and Political Weekly har publicerat en petition från gerillan i Chittagong Hill Tracts. (EPW 29/4-1978). I petitionen beskrivs detaljerat det förtryck och de övergrepp den bangladeshiska armén utövar mot den etniska minoritetsbefolkningen. Alla »fredsöskande» länder uppmanas att utöva påtryckningar på den bangladeshiska regeringen för att stoppa repressionen. Australien, England, Sverige, Väst-tyskland, Asiatbanken och FN (UNDP) uppmanas speciellt att upphöra med sitt bistånd till Bangladesh. (Samtliga har biståndsprojekt på gång i Chittagong Hill Tracts.) Enligt petitionen missbrukas biståndet och används för att förtrycka folket i bergsområdet.

Efter flera år av törnrosasömn har nu även SIDA vaknat. Man har upptäckt att »Delar av befolkningen i området motsätter sig den bengaliska exploateringen av bergstrakterna. Med väpnade och fredliga aktioner söker de hindra regeringens planer och utländska biståndsgivares stöd till dessa planer». Den svenska regeringen har nu på SIDAs förslag beslutat »att man f n inte avser att förnya det gällande avtalet, när det löper ut 1981. Anledningen uppges vara »att man funnit det svårt att få skogsprogrammet att verka så, att den ursprungliga befolkningen i området inte blir lidande».

Det är utmärkt att SIDA, om än något sent, nu upptäckt vad man stöder i Bangladesh. Ännu bättre vore det om man med samma klarsyn studerade vem som drar nytta av andra biståndsprojekt i sydasiens.

Tidskrift om Afghanistan

Sedan 1974 utges en tvärvetenskaplig tidskrift om Afghanistan i Österrike. Den heter AFGHANISTAN JOURNAL och innehåller artiklar på engelska, tyska och franska med en spännvidd från antropologi till naturvetenskap. Tidskriften, som trycks i stort format på konsttryckspapper och utkommer med fyra nummer per år, är ovärderlig för alla som vill ha information om Afghanistan.

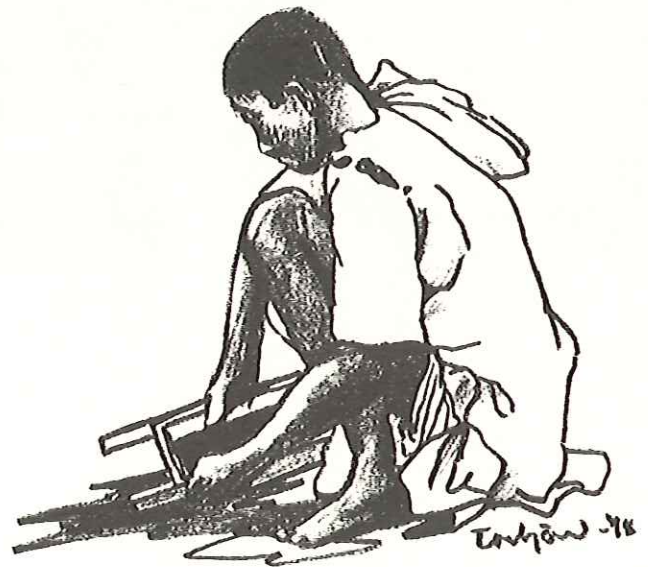
Prenumerationspriset är 10 dollar per år och den kan beställas från

Akad Druck- u Verlagsanstalt

POB 598

A-8011 GRAZ

Österrike

Två nya böcker om Afghanistan

Från Akademische Druck- und Verlagsanstalt i Graz – ett förlag som specialiserat sig på Asien i allmänhet och Afghanistan i synnerhet med tyngdpunkten vid nytryck av klassiker – har två nya böcker om Afghanistan utkommit.

Brandenburg, D.: Herat, eine timuridische Hauptstadt.

Dor, R./Naumann, C.: Die Kirghisen des Afghanschen Pamir.

Båda böckerna är till sin karaktär traditionella, den ena en kulturhistorisk beskrivning av en stad och dess byggnader och den andra en etnografisk monografi om de kirghiser som bebor den i stor utsträckning utforskade Wakhan-korridoren. Båda volymerna är däremot mycket väljorda och kirghisboken äger dessutom ett stort värde som grundforskningsmaterial.

Samma förlag ger f ö ut Afghanisten Journal, en tvärvetenskaplig tidskrift som utkommer med fyra nummer om året.

SRI LANKA

Interju med Bala Tampoe

Sydasiabulletinen har tidigare rapporterat om de antifackliga lagar som Sri Lankas regering försöker driva igenom. Men fackföreningsrörelsens motstånd är starkt och välorganiserat. Stockholms Sydasiakommitté har träffat Bala Tampoe, generalsekreterare för Sri Lankas största och viktigaste fackförening Ceylon Mercantile Union (CMU).

SAB: Bala Tampoe, du är CMU:s generalsekreterare. Hur stort är CMU och vad för slags arbeten har medlemmarna?

BT: Vi har nu mellan 35 - 40.000 medlemmar. Det gör oss till den största fackföreningen i Sri Lanka. Våra medlemmar har alla slags arbeten inom den privata sektorn och i statsföretagen. Lagen i Sri Lanka förbjuder statsanställda att gå med i samma fackföreningar som icke-statsanställda, så det hindrar CMU från att organisera statsanställda. Annars skulle vi ha med dom också. Men inom den privata sektorn täcker vi alla handels- och industrigrenar. Vi rekryterar inte arbetare från teplantagerna – fast vi skulle kunna. Det är fråga om policy: Gång efter annan får vi förfrågningar från plantagearbetare som vill ansluta sig till vår fackförening. Men vi hänvisar dom till plantagefacken. CMU organiserar inte heller bankanställda. Dom har sin egen fackförening.

SAB: Kan du berätta något om CMU:s utveckling?

BT: CMU grundades av fackföreningsrörelsens fader på Ceylon, A.F. Goonesinghe, år 1927. Han var de organiserade arbetarnas erkände ledare och president för Ceylons Arbetarkongress (Ceylon Labour Congress). CMU organiserades därefter med det engelska Labourpartiets fackföreningar som modell. Dom flesta medlemmarna var handelsanställda som arbetade i handelskompanier såsom te-, gummi- och kokosnötsföretag. Deras sysselsättning var mest på kontorssidan och inom arbetsledningen. De var manschettarbetare, inte kroppsarbetare.

Med tiden ändrades karaktären av Goonesinghes ledarskap. Från att ha varit en strejkledare blev han en strejkbrytare. Han var faktiskt en typisk klassarbetande fackboss.

1935 bildades LSSP. Det var Sri Lankas första anti-imperialistiska parti, radikalare än Labourpartiet och kom snart i konflikt med Goonesinghe. Gradvis lyckades LSSP få bort honom från de viktigaste fackföreningarna. Men CMU var honom troget till 1947.

Hela den här tiden var CMU ett manschettarbetarfack, det ledde inga strejker och var inte ett aktivt, kämpande fack, det hade ingen verklig inre sammanhållning. Goonesinghe brukade prata med cheferna och skaffa små förmåner för CMU's medlemmar. 1947 blev Goonesinghe minister i den första UNP-regeringen. På det sättet avslöjade han sig själv helt och hållet, eftersom den regeringen inte åtnjöt de organiserade arbetarnas förtroende. Vid den här tidpunkten hade CMU bara 300 medlemmar – och dom var verkligen trötta på Goonesinghe. Så dom kom till mig. Jag var ingen arbetare, inte heller var jag anställd i ett företag där CMU rekryterade medlemmar. Jag var föreläsare vid jordbruksskolan. Men jag var hemlig medlem i LSSP och hade varit aktiv under den stora generalstrejken 1947, jag var känd som en fackföreningsman, fastän inte fackmedlem. Så jag blev ombedd att hjälpa CMU's missnöjda medlemmar att bli av med Goonesinghe. Det skulle inte visa sig vara svårt. Goonesinghe förstod åt vilket håll vinden blåste och på kongressen november 1947 avgick han frivilligt. Jag blev vald till generalsekreterare.

SAB: Hur har CMU utvecklats sen dess?

BT: Naturligtvis har vi haft både framgångar och motgångar, men på det hela taget har utvecklingen varit god. Vi har växt från 300 medlemmar 1947 till nuvarande dryga 35 000. Och vi är en fackförening som inser behovet av klasskamp. Vårt mål är socialism.

Som jag sa förut organiserade CMU manschettarbetare. Från 1947 stod vi nära LSSP, som organiserade och rekryterade kroppsarbetare. Så vi kompletterade varandra. Från och med 1956 satt jag med i LSSP's politbyrå och var också sekreterare i partiets fackliga utskott. Så jag befann mig i en utmärkt position för att samordna både LSSP's och CMU's fackliga aktiviteter. Men CMU förblev alltid oberoende av LSSP.

Från 1956 radikaliserades CMU kraftigt. UNP-regeringen tvingades avgå. SLFP hade bildat en front med

Bala Tampoe talar i hållande regn på Ceylon Mercantile Unions medlemsmöte 1 mars 1978.

några mindre partier och vunnit valen. Bandaranaike, SLFP's ledare, blev premiärminister och genomförde en del radikala reformer. Till exempel nationaliserade hon några transnationella företag. Många arbetare från dessa nyligen nationaliserade företag gick med i CMU. Det är från den här tiden som vår utveckling börjar gå efter klasskampslinjer.

Men som jag sa så har vi haft våra svårigheter. 1964 hade vi 16 000 medlemmar – fortfarande mest manschettarbetare. Men vi hade utvidgat vår verksamhet till statliga företag, t ex försäkringsbolag. Men så det året, 1964, gick LSSP in i en regeringskoalition med SLFP. LSSP splittrades på grund av koalitionen. Ett stort antal av dom mest aktiva medlemmarna lämnade partiet och bildade ett nytt parti, som så småningom tog sig namnet RMP. Jag är medlem i detta parti och vi är den officiella sektionen av den Fjärde Internationalen.

LSSP's klassarbetspolitik medförde ett allvarligt bakslag för CMU, eftersom många arbetare i de statliga företagen och t o m manschettarbetare inom den privata sektorn trodde, att om dom samarbetade med »vänster»-partierna i regeringen skulle dom uppnå bättre resultat utan kamp.

Jag tycker att CMU's historia är ett bra exempel på, att det går att bygga en stark fackförening på klasskampens grund. I dom flesta länder finns det inga

sådana fackföreningar, med revolutionärer i ledningen. Men vi har visat vad som är möjligt med ett revolutionärt ledarskap, även om medlemmarna inte är revolutionärer. Deras politik kan gradvis omorienteras i riktning mot klasskamp. Och i det långa loppet visar sig en sådan fackförening mycket effektivare även när det gäller strikt fackliga frågor, än fackföreningar som förfaller till klassarbete och försoning med regeringspartier. CMU har visat sig vara den mest effektiva fackföreningen av alla i Sri Lanka.

SAB: Vem bestämmer vad i CMU och hur är fackföreningen organiserad?

BT: Det beslutande organet i CMU är generalförsamlingen. Den avgör alla policyfrågor som t ex att inledda eller avbryta en strejk. Generalförsamlingen baseras på proportionell representation av alla CMU:s avdelningar. Detta är vad som ger facket verklig styrka, eftersom organisationen är helt demokratisk och under kontroll av demokratiskt valda medlemmar. För närvarande består generalförsamlingen av ungefär 100 medlemmar. Den sammanträder en gång i månaden.

I CMU:s generalförsamling finns representanter för alla politiska strömningar i landet. Men numera framförs allt oftare RMP:s tankegångar. det trotskistiska parti som jag nämnde tidigare. Nästan alla CMU:s

högsta ledare är också medlemmar i RMP, och alla heltidsanställda fackfunktionärer är RMP:are. Men RMP har en helt oberoende och avgränsad position som organisation. RMP-medlemmar som är funktionärer i CMU har valts helt fritt genom fackets egen procedur.

Här vill jag också tala om, att CMU är anslutet till Internationella Livsmedelsarbetarförbundet, IUL.

SAB: Bala Tampoe, efter valet den 21 juli 1977 fick Sri Lanka en ny regering, helt kontrollerad av UNP, som hade fått en förkrossande majoritet i parlamentet. Denna regering har fått rykte om sig att vara arbetarfientlig. Kan du tala om vad det beror på?

BT: Omedelbart efter att UNP-regeringen hade installerats så påbörjade den terroraktioner mot den förra regeringens anhängare. Folk blev misshandlade, och några dödades. Deras hus plundrades och t o m brändes. Detta var den första fasen i UNP:s försök att bryta och slå sönder moralen hos partierna i den tidigare regerande »enhetsfronten», UF, dvs SLFP, LSSP och CP. Sedan började UNP också att trakassera fackföreningsledare från enhetsfrontens fackföreningar. Fackfunktionärer på statsföretag förflyttades från Colombo till avlägsna delar av landet, och några av dom fick sparken.

Sedan avskedades många arbetare som bara hade tillfälliga anställningar, trots att de arbetade regelbundet. I stället anställdes UNP-sympatisörer. På så vis började dom trakassera fackföreningarna och försökte slå sönder facken. Allt det här vållade total kaos i UF:s fackföreningar och de kände sig helt demoraliserade. Å andra sidan hade CMU befast sin position under UF-regeringens förtryck. Man skulle till och med kunna säga att vi på sätt och vis vann på förtrycket. Vi var den enda fackförening som hade opponerat sig emot den förra regeringen under Fru Bandaranaike och på så sätt etablerat oss som arbetarnas enda riktiga kamporganisation. Så dom militanta grupperna inom arbetarklassen, och dom som håller på att bli militanta, bryter allt oftare med sina fackföreningar och ansluter sig till CMU. Vi växer snabbt på sådana utbrytningar från »förenade frontens», UF:s, fackföreningar. Det händer t o m inom te- och gummi-

hanteringen i Colombo. Där fanns ett CP-fack som var starkast i denna bransch och därifrån kom många medlemmar till oss under UF-regeringens sista dagar, bland dom en av deras organisatörer som hade varit med i facket i 25 år. Och LSSP:s fack i Colombos hamn är nu nästan uttraderat.

Dom fackföreningar som står under UF:s kontroll har fortfarande fotfäste i den offentliga sektorn, bland statsanställda (som inte får vara med i CMU) och i statsföretagen, t o m bland kroppsarbetare. Det var denna sektor som UNP angrep och lyckades förvilla.

SAB: På vilka sätt har UNP-regeringen försökt att få fackföreningarna under sin kontroll?

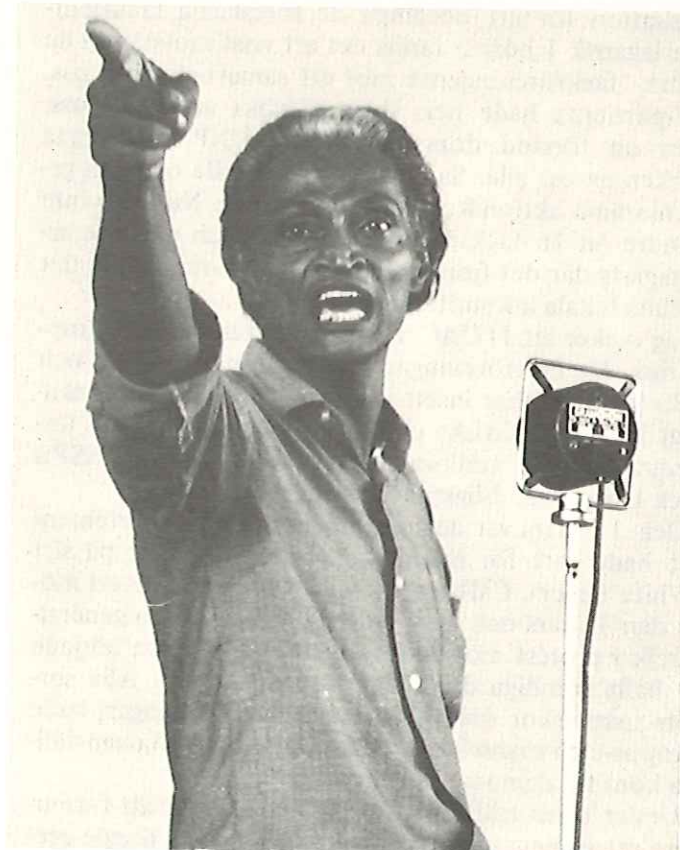
BT: Först försökte de med rena gangstermetoder, som jag redan har berättat om. Sedan började de prata om att upprätta ett fack för varje företag, vilket ju skulle

innebära att upplösa de nuvarande fackföreningarna. Självklart godtog vi inte det. I själva verket så kallade vår fackförening till den första arbetarklassaktionen under den nya regeringen: Den 18 oktober i fjol genomförde vi en timmeslång generalstrejk för att protestera mot deras planer. Då tillkännagav Arbetsdepartementet att de inte tänkte förändra fackets struktur och att ingen behövde frukta att arbetare skulle tvingas att lämna sina fackföreningar. – Det var deras första reträtt.

Sedan har de upprättat ett regeringsutskott för att förbereda ett »White paper on employment relations» (Officiell rapport om Anställningsförhållanden).

SAB: Kan du förklara vad detta »White Paper» egentligen är för något?

BT: Ni vet kanske att det tillhör brittisk parlamentarisk praxis att publicera en planerad lag i formen av ett principiellt utlåtande, kallat ett »White Paper». Detta görs med avsikten att testa den allmänna opinionen innan lagen själv är utformad och framlagd för parlamentet. I det här fallet planerade regeringen att presentera en lag för att med hjälp av sin förkrossande

(5/6) majoritet i parlamentet tillintetgöra all självständig fackföreningsaktivitet. Det är solklart. Och detta »White Paper» är verkligen formulerat som en lag. Vanligtvis är det inte så. Oftast är det ett rätt brett politiskt utlåtande som kan tolkas på mer än ett sätt. Men lyckligtvis – skulle jag vilja säga – i det här fallet bestämde de sig att publicera detta »White Paper» i formen av en helt färdig lag. Detta lagförslag är verkligen en arbetsgivares dröm. Det utesluter helt och hållet varje möjlighet till strejk. Eller maskningsaktioner. Eller vilken form av självständiga fackförenings-

aktioner som helst. I stället för de nuvarande fackföreningsorganisationer skulle detta »White Paper» införa vad de kallar för »arbetarråd». Under gemensam kontroll av regeringen och arbetsgivarna skulle arbetarna vartannat år få välja de här råden. Men endast regeringen skulle kunna avsätta dem. Sålunda behöver de s k »arbetarråden» inte stå till svars för arbetarna, bara för regeringen. Och den å sin sida får befogenhet att avsätta varje råd som skulle våga uttala önskningsar som går emot regeringspolitiken. Det skulle inte finnas någon länk mellan enstaka »arbetarråd» på olika företag, inget samarbete skulle vara möjligt mellan olika delar av eller grupper i arbetarklassen.

SAB: Hur har CMU och andra fackföreningar reagerat på detta »White Paper»?

BT: Naturligtvis har vi tagit upp kampen omedelbart. Allt sedan UNP har lagt fram sina folkfientliga budgetplaner, har vårt fack utövat tryck på de andra för att sätta upp en enad facklig aktionskommitté (Joint Trade Union Action Committee, JTUAC). Vi menade att fackföreningarna måste bilda en riktig organisation för att bekämpa de föreslagna fackfientliga lagarna. I början fanns det ett visst motstånd i de andra fackföreningarna mot ett samarbete med oss. UF-partierna hade hela tiden försökt att kväva oss, men nu förstod dom snabbt att UNP ville bryta nacken av oss alla. Så vi fick som vi ville och den gemensamma aktionskommittén bildades. Nu ingår inte mindre än 16 fackföreningar i den! Och på varje arbetsplats där det finns mer än en fackförening har det bildats lokala kommittéer.

Jag tycker att JTUAC håller på att bli en seriös gruppering. De fackföreningar som står under LSSP:s och CP:s kontroll, har insett att vi inom CMU är fullständigt icke-sektoristiska och att vi inte försöker att undergräva deras ställning. Även ledare inom LSSP:s fack har nu det högsta förtroende för oss.

Den 15 mars var det datum som arbetsdepartementet hade satt för inlämnande av synpunkter på sitt »White Paper». CMU:s generalförsamling hade ett möte den 1 mars och bestämde sig för att utlysa generalstrejk i protest mot lagförslaget. Dagen därpå började vi hålla ständiga demonstrationer (picket). Alla sorters människor deltog, från alla fackföreningar, både kropps- och manschettarbetare, och t o m statsanställda kom till demonstrationerna.

Under tiden träffades JTUAC-ledarna för att formulera ett gemensamt uttalande. Den 7 mars ringde presidenten upp mig. Han måste ha känt på sig att någonting allvarligt var i görningen, något som t o m skulle kunna få politiska återverkningar vid allmänna val i framtiden. Han frågade mig: »Är ni emot detta »White Paper» i dess helhet?» Självklart var jag det. Han ville ha en kopia av aktionskommitténs gemensamma uttalande. Även ledaren för UNP:s fack uttalade sig mot verkställandet av lagförslaget inom den privata sektorn, eftersom det bara skulle leda till oro bland arbetarna.

Den 10 mars gjorde premiärministern ett uttalande i parlamentet, där han sa att regeringen inte tänkte verkställa detta »White Paper» inom den privata sek-

torn. Och han var bara realistisk: Vi kunde lamslå te- och gummihandeln och ännu mycket mera i den privata sektorn. Den samlade fackliga aktionen tvingade honom att backa.

Men samtidigt sa premiärministern att lagförslaget skulle genomföras för den offentliga sektorn. Men inte heller där pratade dom längre om att genomföra alla förslag som förbjuder strejker och annan facklig verksamhet. Dom vill bara driva igenom sina planer på »arbetarråd». Så där fick dom också lova att retirera en bit.

SAB: Betyder det här att ni har vunnit slaget?

BT: INTE ALLS! Nu har de på nytt börjat med att bryta sönder facket i statsföretagen. Jag kan ge er följande färskt exempel. I det statsägda textilbolaget finns omkring 6 000 arbetare. Nu är det så att dessa arbetare är splittrade: det finns 6 – 7 olika fack. Den 18 mars i år (drygt en vecka efter premiärministern:s utlåtande i parlamentet!) stängdes bolagets fabriker. Sedan tog de tillbaka ungefär 1 000 arbetare som hade gått med i UNP:s fack – av dem hade 800 värvats efter valet. Sen började de inkalla de övriga arbetarna en och en, och bad dem att skriva under tre villkor för återanställning:

- 1) att de inte skulle göra någonting som kunde störa produktionen,
  - 2) att de kan bli avskedade utan vidare om de inte håller sitt ord, och
- när arbetarna väl har skrivit under dessa villkor, då följer

3) gå med i UNP:s fack!

När jag lämnade Sri Lanka i slutet av juni, hade 4 000 av de 6 000 givit upp. De resterande 2 000 har sparkats. Nu kontrolleras facket där helt av UNP. Om dom utlyser val där, så skulle det betyda att några UNP-bulvaner väljs till »arbetarrådet». Sen, under två år framåt, skulle dom och arbetsgivarna sköta allting tillsammans, under regeringens uppsyn.

Dom här »arbetarråden» skulle bli någonting liknande dom fascistiska kommittéerna i Spanien. Redan har arbetarna tappat fotfästet på många håll, och fått sina organisationer krossade, som t ex vid textilbolaget jag berättade om.

Ibland undrar man varför dom behöver detta »White Paper» när dom kan göra så mycket ändå, med sina andra fackfientliga aktiviteter. Det skulle bara ge dom den formella, lagliga sanktionen för sådana metoder. Det verkar inte vara nog för UNP att kontrollera lagstiftningen genom parlamentet, eftersom dom tar till sådana metoder som utpressning, tvång, hot och direkt våld. Dessutom har dom ändrat på grundlagen och upphöjt Jayawardene till president, så att hela den verkställande statsmakten nu ligger i händerna på honom. Det här är utan tvekan en fascistisk utveckling! Därför känns kampen mot detta »White Paper» och mot andra fackfientliga aktioner fortfarande mycket angelägen. Den enade aktionskommittén (JTUAC) är troligen den enda gruppering omkring vilken någon mobilisering av arbetarklassens motstånd är möjlig.

SAB: Har ni också fått stöd från utlandet?

BT: Vi har bett om hjälp ifrån vår internationella organisation IUF (Internationella livsmedelsarbetarförbundet) och från andra fackföreningar. IUL:s generalsekreterare har skickat ett budskap till president Jayawardene i vilket de understödjer våra protester mot detta »White Paper». SOHYO, Japans LO, har också protesterat.

Sådana här saker hjälper. Vi i fackföreningarna blir styrkta av att veta, att vi inte är ensamma. Och makt-havarna blir lite mer försiktiga, eftersom dom är så beroende av utländska investeringar och gott anseende.

(Anm. SAB: Efter Bala Tampoes besök i Stockholm skickade också Dagens Nyheters Grafiska Personal-klubb ett protesttelegram till Sri Lankas president. Han svarade att personalklubben tyvärr var felinformerad: Lagförslaget hade redan dragits tillbaka. Men även om detta är sant har regeringen många maktmedel kvar att ta till mot fackföreningsrörelsen.)

SAB: Och på vilka andra sätt har regeringen fört en politik som skadat den organiserade arbetskraftens intressen?

BT: Den har gått emot folkets intressen på ytterligare flera vis. Det mest slående exemplet har att göra med matransoneringsystemet. Regeringen Jayawardene

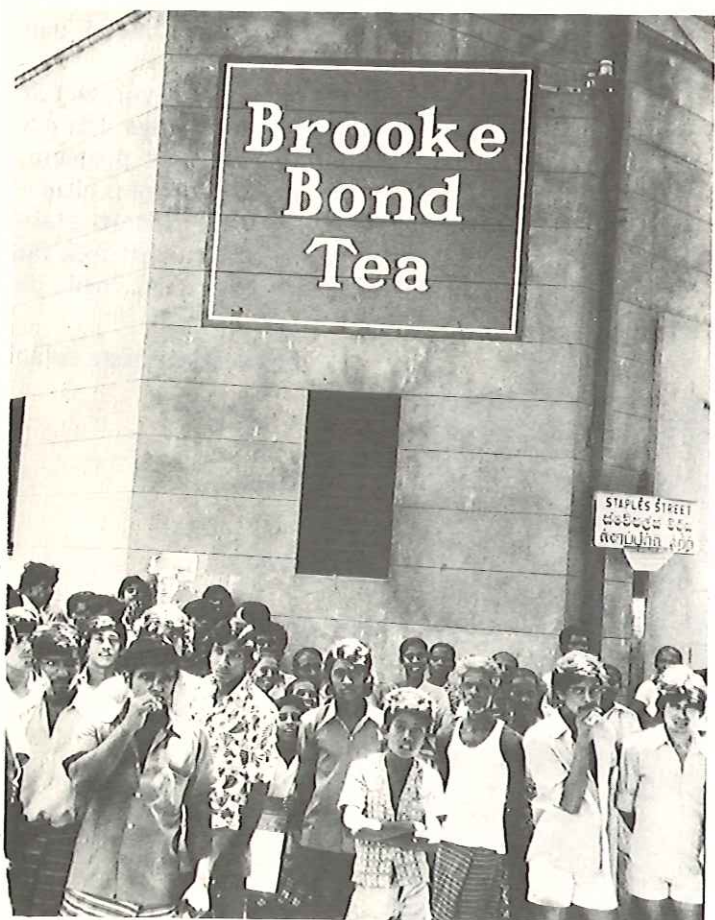
har avskaffat det systemet, ett direkt brott mot de egna vallöften. Det var engelsmännen som införde ransoneringsystemet (dvs, matransoner till låga fasta priser till alla medborgare/SAB) under kriget och det har varit i kraft sedan dess. Det hjälpte mer än något annat att åtminstone stabilisera massornas existensminimum. Efter kriget har de olika regeringarna under tryck från IMF, Världsbanken och andra liknande finansiella institutioner beskurit ransoneringskvoterna och höjt priset på ransonerade förnödenheter, t ex ris och socker.

Men Jayawardene har helt avskaffat systemet. Under valet lovade han folket 4 kilo säd per person och vecka. Han garanterade det! Men sen, när han hade vunnit valet, sa han att han hade menat att matpriserna skulle vara sådana att var och en skulle ha råd att köpa dessa fyra kilo på marknaden. Det är naturligtvis inte sant. Priserna är för höga och folket går hungrigt.

Sen var det devalveringen av rupin, en åtgärd som orsakade en hel del protester och bitterhet bland folket. Det var fru Bandaranaike, den förra premiärministern, och SLFP som höll det första protestmötet mot devalveringen. Eller snarare, som planerade det. Mötet saboterades av UNP:s ligister. Talarstolen förstördes helt och fru Bandaranaike fick aldrig chansen att säga något. Polisen åsåg det hela passivt.

Jayawardene har också tummat på konstitutionen. Han har ordnat det så att presidenten utser premiärministern. Han själv är naturligtvis president. Allt är gott och väl så länge UNP har majoritet. Men vad händer om fru Bandaranaike:s parti vinner en majoritet i nästa val? Det är ju Jayawardene som ska utse premiärminister. Han skulle kunna utse någon annan än fru Bandaranaike, kanske som en del av någon överenskommelse. Han skulle kunna skapa svårigheter för den nya regeringen och sätta den ur funktion. Polis och militär är hur som helst under presidentens kontroll enligt den nya konstitutionen. Jayawardene och hans följeslagare har i själva verket förberett den juridiska sidan av en kommande diktatur. Redan nu är det så att den enda presskritik mot regeringen som publiceras är den som har parlamentet som källa.

Till sist gäller det frågan om att skapa en frihandelszon på Sri Lanka. Jayawardene vill skapa en sådan, och hoppas att bygga upp ett litet Singapore. Som svar på våra protester mot att sälja ut Sri Lanka till utländska finansiärer säger han att Sri Lanka täcker 250 000 kvadrat miles och att frihandelszonen bara kommer att täcka 200. Det är som att säga: Jag är inte ute efter allt ert blod, låt mig bara sticka in denna lilla kanyl i ert hjärta och ta ut en aning. Men jag tror inte att Jayawardene kommer att lyckas med att införa en frihandelszon. Förhållandena är inte längre dom samma som när sådana zoner skapades i Singapore och i Sydkorea. Inte heller kommer Sri Lanka att verka lockande för investerarna. Singapore är politiskt stabilt och där finns en viss grad av enighet och samarbete mellan arbetskraften och regeringen. Dess geografiska läge är utmärkt. Den typ av foglig arbetskraft som investerarna är ute efter finns inte på Sri

Brooke Bond Tea – Teplantagerna är numera nationaliserade. Ändå hamnar inkomster från försäljning och distribution i utländska fickor.

Lanka. För att få det skulle de först vara tvungna att krossa fackföreningarna. Efter en sådan sak skulle arbetarklassen vara totalt opålitlig från investerarnas synpunkt. Och vilka investerare skulle vara villiga att satsa på Sri Lankas polis – som passivt iakttagit raskravaller, eller t o m uppmuntrat dom? Nej, jag tror inte att några frihandelszoner kommer att skapas.

SAB: Bala Tampoe, finns det några politiska fångar på Sri Lanka?

BT: Nej, det finns inga politiska fångar. Det fanns ungefär 350 st när UNP-regeringen valdes. De utgjorde de sista resterna av alla dom som arresterades efter det s k KVP-upproret 1971. (Naturligtvis var det aldrig fråga om något uppror – det var en massaker. Ett mindre antal människor försökte försvara sig i rent självförsvar. De flesta av dem dödades. Andra släpptes successivt.)

Näväl, dessa 350 fångar har alla släppts. Men *inte* för att UNP-regeringen ville släppa dom. Det var nämligen så att de politiska fångarna hade dömts enligt en speciell lag, the Criminal Justice Commissions Act. Den lagen hade också använts mot valuta-bedragare som samtidigt var mäktiga UNP-are, och några var presidentens personliga vänner. Så naturligtvis ville han fått ut dom. Han upphävde i november 1977 den aktuella lagen och släppte sina kumpaner fria. Mitt parti, RMP, skickade genast iväg ett brev till honom och uppmanade honom att släppa *alla* politiska fångar genast. Alla släpptes också.

SAB: Bala, en sista fråga: vad kan människor här i Sverige göra för att hjälpa de progressiva och fackliga krafterna på Sri Lanka?

BT: Det allra viktigaste är att sprida information om den verkliga situationen på Sri Lanka – eller i hela Sydasiens. Ta direkta kontakter med människor och organisationer där, t o m på ett personligt plan. Uppmuntra era fackföreningar att upprätthålla kontakter

med oss, eller åtminstone med deras motsvarande fackföreningar på Sri Lanka. På det personliga planet vill jag uppmuntra alla att tillbringa semestern på Sri Lanka? Det är ett fantastiskt ställe att fira semester på. Samtidigt kunde ni få chansen att lära känna folket och deras problem. Tillbringa åtminstone en vecka på stranden och resten av tiden tillsammans med människor som har liknande arbeten som ni själva, som tillhör motsvarande fackföreningar. Kom till oss. Vi kan alltid ge lite råd eller ordna någon sorts kontakt.

Ni tycker kanske att det är en skrattretande tanke men faktum är att det är en bra idé. Hur skulle man annars kunna stå emot imperialismens enorma resurser? Ni känner redan till hur dom tycker om att utmåla sig själva som de fattiga ländernas räddare, med all sin s k hjälp. Men det är till graven dom hjälper oss. Så kom och titta själva.

Fackföreningar kan vara oss till stor hjälp i vår kamp. Protester från fackföreningar i utlandet tar regeringen på Sri Lanka intryck av. Det får dom att inse att dom är iakttagna. Det höjer också vår moral att veta att kamrater i utlandet känner till våra problem. Ni kan inte föreställa er hur det gläder våra medlemmar att läsa solidaritetstelegram från utländska fackföreningar.

En svensk kom en gång på besök till vår fackförening. Med sig hade han en plastkasse med skrivpapper. Det kanske låter patetiskt för er, men glöm inte att vi är fattiga. Det var en bra gåva, och tanken bakom den uppskattades verkligen.

Men jag uppmanar er inte att ta med er gåvor. Det är kontakten mellan våra folk som är det viktiga. Låt oss lösa fattigdomens och underutvecklingens problem. Ni kan bäst hjälpa oss genom att hindra era multinationella företag och andra imperialister från att etablera sig i Sri Lanka – eller genom att se till att folk får reda på vad kapitaliserna egentligen sysslar med på Sri Lanka. ●

Faktaruta se sista sidan

*Gatuscen
från Colombo
i samband med
facklig
demonstration*

Bilderna till artikeln har ställts till förfogande genom Bror Perjus på Svenska Livsmedelsarbetarförbundet.

Specialsektion:

ASIEN

I

MASS-

MEDIA

I DETTA NUMMER

publicerar vi en specialsektion om *nyhetsförmedlingen om Sydasiens*. Det är material från ett symposium, där Sydasienskommittéerna var medarrangör, som hölls i Stockholm i augusti. Artiklarna visar att det finns god grund för att begära självkritik från massmedia: de borde kunna förbättra sin Sydasiensbevakning med existerande ekonomiska resurser. I övrigt finner läsaren den vanliga blandningen av bakgrundsartiklar och nyhetsöversikter som vi hoppas våra läsare vill ha.

NORDISK NYHETSFÖRMEDLING OM ASIEN

Det är anmärkningsvärt ofta man i utlandet möter en tendens till överskattning av Sverige och det svenska samhället. Här råder enligt denna tendens någon slags socialism, eller så är det fråga om »det ideala samhället» i något viktigt avseende. Helst har många av oss velat se detta som politiskt färgade tolkningar av statistiska data eller som ren okunnighet. Därför är det kanske oväntat när denna syn dyker upp hos en så välrenommerad betraktare som *David Bonavia*, erfaren journalist på affärstidningen *Far Eastern Economic Review* i Hongkong. Han var en av tre gäster från Asien som i slutet av augusti deltog i ett symposium om nordisk nyhetsförmedling om Asien som hölls i Stockholm. De två andra gästerna var de båda indierna *Kuldip Nayar*, *Indian Express* i New Delhi och *Ashim Mukhopadhyay*, *Hindusthan Standard* i Calcutta.

Bakgrunden till arrangerandet av detta symposium är den ryckighet och låga nivå, både kvalitativt och kvantitativt, som en del asienkännare pekat på när det

Kuldip Nayar – en erfaren man med brittiskinspirerad mustasch

gäller bevakningen av Asien och kanske framför allt då Sydasiens. Men i sitt brev från symposiet, publicerat i *Far Eastern*, den 8/9, avvisar *David Bonavia* en sån kritik. För honom har Sverige, »the ideal society», en »profetisk» inställning till Asien och den skan-

dinaviska rapporteringen från området är berömvärd, ja kanske t o m i mesta laget. Vi har varit långsammare i vår bevakning av t ex Afrika.

Denna impressionistiska skildring av sakernas tillstånd tillbakavisades grundligt på symposiet, i

synnerhet när det gäller Sydasien. Och där har vi valt att huvudsakligen stanna i den följande avdelningen av Sydasienbulletinen, där vi publicerar en del av det material som las fram i Stockholm. Men först gör Göran Djurfeldt en översikt av de uppsatser som visade att »Nu är det klarlagt att massmediernas Indientäckning är eländig».

Det har sagts tidigare och det förtjänar att sägas igen: med ett större invånarantal än Afrika och Latinamerika tillsammans, med de kanske största u-landsproblem världen känner, med åtskilliga ekonomiska relationer med Skandinavien (inte minst som biståndsmottagare), har inte en enda fast skandinavisk korrespondent stationerad, ja inte ens någon s k stringer (rapportör på frilandsbasis). Och detta i en tid när västvärldens stora tidningar, etermedier och nyhetsbyråer fått känna av den allmänna ekonomiska krisen. Resultatet är en ytterligare utarmning av utrikesmaterial för västvärldens del anser Robert Waite (*Utrikesreportrar tror inte på allt vad de läser i tidningarna*).

Men att man i detta läge kräver en rimligare fördelning av de resurser som finns är också det främmande för Bonavia. Han menar att detta vittnar om okunnighet om mediernas ekonomiska villkor, och han håller inte med om att en korrespondent som flackar runt en hel världsdel i jakt på nyheter reduceras till en notis- och ingressförfattare när han inte ger ytliga beskrivningar av spektakulära händelser. En korrespondent ska inom 24 timmar kunna ge en god bild av en ny plats han kommer till om han lärt sig ställa de frågor läsarna ställer sig, tror Bonavia.

I en kritisk betraktelse av rapporteringen kring kuppen i Afghanistan visar Bo Utas från Nordiska Asieninstitutet vart denna

typ av journalistik leder. De fria spekulationerna dominerar.

David Bonavia är alltså något av en vattendelare när det gäller synen på de frågor som kom upp på symposiet. Tydligast kommer detta nog fram när det gäller

Sovjet) företräder en auktoritär och statskontrollerad mediasyn, och de som försvarade u-ländernas försök att nå »nationellt självbestämmande» inom nyhetsförmedlingen och ta sig ur i-ländernas teknologiska och ekonomiska

David Bonavia.

önskemålen om att man borde förlita sig mer än idag på u-ländernas egen rapportering om u-länderna. Han vill inte vidkännas termen »kulturimperialism» i sammanhanget och han säger att vi har föga intresse av vad dessa diktaturer har att säga i sina massmedia. Hans cyniska slutsats är att folk i tredje världen är lika ivriga som vi att läsa om Hollywood, Vatikanen, Världscupen, flygkapningar och skönhetstävlingar, och »ingen i Mali köper en tidning för att den berättar om färdigställandet av ett sockerraffinaderi i Panama.» Att massmedia skapar behov, dvs får den publik den förtjänar, är det inte tal om.

Detta påminner om den diskussion som fördes i radions OBS!-för-ra sommaren mellan de som menade att u-länderna (förledda av bla

dominans på detta område. *Kuldip Nayar* tror definitivt att ett ökat självbestämmande är nödvändigt, även om han som en del andra misströstar om den nyhetspool som de s k alliansfria staterna satt upp. Han pläderar för ett regionalt samarbete i tredje världen och han undrar varför inte UNESCO gjort mer än vad dom gjort i frågan.

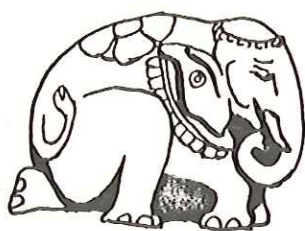
Att Indiens journalistkår, t ex, inte är statskontrollerad visar *Ashim Mukhopadhyay* när han berättar om pressen i Indien efter det att Indira Gandhis undantagstillstånd försvunnit (*Pressen i Indien efter undantagstillståndet*). Vad som hände med den indiska pressen och inte minst Kuldip Nayar under undantagstillståndet visar också att pressen där inte låter sig kuvas utan vidare, och att det finns goda skäl att lyssna på

många u-landskrav på massmedia-området. Om fallet Indien under denna tid berättar *Stig Toft Madson* (*Indiska media och undantagstillståndet*).

Men, för att nu återgå till symposiets tema »Nordisk nyhetsförmedling om Asien», vad kan vi då önska oss av framtiden? Ja, för det första att de nordiska nyhetsbyråerna och de nordiska tidningarna *samarbetar* när det gäller korrespondenter och rapportering från t ex Sydasiens. Ett samarbete på det här planet kan ju också betyda att en rapport från en gemensam journalist också kan publiceras i t ex svenska Dagens Nyheter och danska Information samtidigt. Ingen »vardagsläsare» läser ju båda. För det andra kan man kräva ett utökat användande av frilansrapportörer med bättre villkor än idag. Som det är nu får de flesta frilansare nära nog en förödmjukande behandling när de kommer till en redaktion med sina förslag. En lösning på detta skulle i varje fall delvis kunna vara en fast kvot i utlandsredaktionernas budgetar för frilansuppdragen.

Det finns säkert mycket mer att säga i de frågor som kommit upp i samband med symposiet i Stockholm. Sydasiensbulletinen väkomnar inlägg från läsare och hoppas därigenom om inte annat få sin egen existens prövad.

Thomas Bibin

Aschim Mukhopadhyay.

David Bonavia gör ett inlägg under symposiet.

Indienbevakningen eländig

Vid Sydasienskommittéernas och Asieninstitutets symposium om nyhetsförmedling i Stockholm i somras presenterades inte mindre än fem uppsatser om pressbevakningen i Indien från 1975 till 1977.¹⁾ En studie var rent kvantitativ: det var Ulla Winroth, bibliotekshögskoleelev, som jämförde det spaltutrymme som fyra svenska tidningar (Dagens Nyheter, Arbetet, Östgöta-korrespondenten och Folkbladet Östgöten) ägnade Indien under två månader 1975 och 1976. Tre studier försökte på olika sätt förena en kvantitativ och en kvalitativ analys: Stig Toft Madsens analys av de danska tidningarnas täckning av Indien 1975-77, Per Olav Reintons om delar av norska pressens Indientäckning, och Sture Schöotts jämförelse av några svenska och danska tidningar. Stig och Per Olav har bägge stora Indienkunskaper, medan Sture Schöott är journalist. I ett sista paper, försökte tre journalisthögskoleelever, Lars Borgnäs, Ulla-Britt Strömberg och Anna Witting, sig på en rent kvalitativ analys av täckningen av det indiska valet i fyra svenska tidningar: Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet, Arbetet och Göteborgsposten. De utgick från ett antal frågor som de menade att en svensk tidningsläsare kan begära att få svar på när han läser om ett parlamentsval i ett annat land.

Slutsatserna i dessa uppsatser är delvis gemensamma; och de förstärker och fördjupar den kritik som tidigare rests, bl a i Sydasiensbulletinen nr 3, 1977 och nr 2, 1978. Kritiken gäller inte, att Sydasiens försummas i media och ägnas mindre uppmärksamhet än andra områden utanför Europa och USA, utan att *informationen är så dålig* – och att detta är troligen symptomatiskt för all nyhetsförmedling om tredje världen. För oss som jobbar med dessa frågor är det mycket viktigt att det nu är belagt att nyhetsförmedlingen är så eländig som vi länge påstått.

Beträffande kvantiteten Sydasiensinformation

Det mest slående med tidningarnas Indienstoff är hur det varierar på ett godtyckligt och slumpartat sätt. Det är alltså inte enbart så som man kunde förvänta, att en liten tidning som Folkbladet Östgöten eller en radda norska landsortstidningar ger sina läsare en mager, notispräglad information, som antagligen mest utgör spaltfyllnad. Dessutom varierar mängden Indienstoff på ett uppseendeväckande sätt också bland de stora drakarna. Stig Toft Madsen visar t ex hur två små danska tidningar, Information och Kristeligt Dagblad, som bara har 3 procent av de 25 största dagtidningarnas upplaga, hade 81 procent av »kronikerna.»²⁾ De två största morgontidningarna, Politiken och Berlingske Tidende, presterade bara 11 % av kronikkerna. Siffrorna visar klart att de stora tidningarna inte längre kan skylla på resursknapphet, när två små-

tidningar som Inf. och KrD kan nå en så hög nivå. Informations goda täckning förvånar inte – det är en tidning med ambitioner, som förtjänar hedersnamnet »Skandinavians Le Monde». Kristeligt Dagblad har en ambitiös utrikesbevakning, men dess Asienbevakning är extra förnämlig p g a att två Asienspecialister jobbar på dess utrikesredaktion: Lars Ranggaard och Anders Tandrup. Det senare är uppenbarligen en tillfällighet som är signifikativ: det verkar nämligen vara tillfälligheter som bestämmer mängden Sydasiensstoff i en tidning. Glåmdalens särställning bland norska landsortstidningar, t ex, förklaras av att redaktörens son varit anställd på norska ambassaden i New Delhi. Eller för att ta ett mera närliggande exempel: Aftonbladets chefredaktör, Gunnar Fredriksson, är Indienintresserad, vilket antagligen förklarar varför AB har mera Indienstoff än andra kvällstidningar. Men även i AB ägnas en svensk Himalayaexpedition 1975 större utrymme än det indiska undantagstillståndet. Man får alltså ta det med en nypa salt när Gunnar Fredriksson skriver: »Massmedia bör inte försumma Indien.» (AB 1/8 1977) Därefter dröjde det en månad och två dagar innan Indien åter nämndes i Aftonbladet! (För övrigt skedde detta i den krönika av GF som kritiserades så skarpt i Sydasiensbulletinen nr 3, 1977.)

Beträffande informationens kvalitet

Lars Borgnäs m fl summerar på ett utmärkt sätt kvaliteten i rapporteringen:

»Asienbevakningen i svensk press utmärks av punktbevakning. Det rapporteras om »stora» händelser som krig och naturkatastrofer eller andra – åtminstone tillsynes – spektakulära händelser. Längre förlopp eller processer beskrivs sällan eller aldrig.» (s. 1) Informationsflödet reduceras till en ström – eller oftast en liten bäck – av små notiser, utan inbördes sammanhang och utvalda efter märkliga kriterier. Den analys som förekommer är oftast undermålig, med Stig Toft Madsens ord: »Det är långt till Marx' artiklar om Indien i New York Daily Tribune 1853».

Lars Borgnäs och hans kamrater kan t ex belägga att till undantagstillståndet knappast alls framgår av tidningsmaterialet (Clas Engströms och Bo Gunnarssons artiklar i Arbetet undantagna). Teleprinter materialet från de stora nyhetsbyråerna är allra mest sönderstyckat. Per Olav Reinton har t ex tittat på Reuters material från New Delhi, som mest centrerar sig kring Indira Gandhis humör och andra samtalsämnen på cocktailparties i New Delhi. Hade Reuters korrespondent läst specialisternas kommentarer, hade han insett att andra saker var viktiga.

»/Då/ måtte han ha gått in på JP-bevegelsen som startet i mars -74 i Bihar. Jayaprakash Narayan var et like viktig menneske i India i perioden fram til

unntakstillstanden som Indira, för han samlet protestene rundt sin aldrende person. Reuter kunne har skrevet om opprøret i Gujarat, eller demonstrasjonene i Bihar, som var begynnelsen på Indiras elendighet og gjorde unntakstillstanden nødvendig for det styrende parti. Han kunne ha skrevet om korrupsjonen og bruken av Maintenance of Internal Security Act (populaert kalt MISA).» (s. 8)

Såvitt jag kan se var det bara läsarna av Kristeligt Dagblad, Information och Arbetet som fick någon chans att bilda sig en uppfattning om bakgrunden till undantagstillståndet.

Kvaliteten försämras av mängder av helt undermåligt material som redaktörerna släpper fram: att Kvällsposten intresserar sig för Maharadjors sexliv (1/12-77) förvånar kanske inte; det illustrerar hur kommersialism tillsammans med etnocentrism – för att inte säga rasism – tillåts styra informationsflödet. Hade inte det indiska undantagstillståndet utlösts av en kvinnlig politiker, hade det passat ännu sämre in på journalistikens kriterier på en säljande nyhet, och antagligen fått ännu mindre uppmärksamhet. Dessutom tillkommer Indiens förmodade exotism – heliga kor och fakirer – som får t o m de mera kvalitetsinriktade tidningarna att släppa fram de märkligaste alster. I december 1975 publicerade t ex Politiken en artikelserie av Jurij Maskvitin, som presenterades som »37-årig filosofistuderande, konsertpianist och matematiker som skriver på en avhandling om tankars upprinnelse». Han hade bl a lyssnat till ett TV-tal av Indira Gandhi och fick intrycket av »en ängslig kycklingmor som talar till sina olydiga barn».

»Han tror sig förstå vad Indira Gandhi menar när hon talar om 'frihet i ordets djupaste betydelse'. 'Det refererar inte till undantagstillståndet. Det är ett medel att få olydiga barn att borsta tänderna. Det jag tror hon menar är friheten av att leva och friheten att dö.'» (Schött, Indienbilaga, Politiken 2)

Orsaker och möjliga åtgärder

Man kan naturligtvis hävda att en grundläggande orsak till eländigheten i nyhetsförmedlingen om Asien är kommersialismen: inriktningen på säljande nyheter lär inte vara mycket att göra åt. Likaså kan vi i Skandinavien knappast värja oss mot försämringen i det internationella nyhetsflödet, totalt sett: Bl a har stigande kostnader tvingat nyhetsbyråerna att stänga vissa av sina kontor och banta ner andra. Ett annat exempel: 1972 arbetade 797 amerikanska korrespondenter för amerikanska nyhetsorganisationer runtomkring i världen; idag är siffran under 200.³⁾ Afganistan är ett exempel: där finns inga fast stationerade korrespondenter för de västliga nyhetsbyråerna.⁴⁾ Dagarna efter aprilkuppen kom den internationella journalistkåren inflygande och lotsades som lydiga får till den nya regimens presskonferenser. Den bristfälliga rapporteringen från Pakistan och Bangladesh kan möjligen förklaras på samma sätt. Vad har vi under sådana förhål-

landen för möjligheter att bilda oss en uppfattning om skeendet i dessa länder?

Vissa motåtgärder mot kommersialismens härjningar är trots allt möjliga. Sydasiabulletinen och arbetet i Sydasiakommittéerna, liksom i andra anti-imperialistiska organisationer, är ett viktigt led i kampen mot den kommersialiserade nyhetsförmedlingen. Dessutom framkom på symposiet i Stockholm flera förslag till förbättringar i de nordiska mediernas Asienbevakning och -analys.

De nordiska nyhetsbyråerna (TT, RB, NTB) har en gemensam korrespondent i Peking. Varför inte utvidga detta system och placera en korrespondent också i Sydasiab?

Sture Schött påpekar i sin uppsats att nordiska tidningar anmärkningsvärt sällan går samman om korrespondenter. Bo Gunnarsson skrev ett tag för Arbetet, Dagens Nyheter, Information och Aftenposten (?); endast tack vare denna stora kundkrets kunde han finansiera⁵⁾ sin förnämliga, undersökande journalistik i Indien. Willy Pettersson har för A-pressens räkning försökt täcka Indien under det sista året, men klagat över att intresset varit för litet⁵⁾. Alternativt skulle man kunna säga att hans kundkrets varit för liten.

Inventeringen av tidningsmaterialet visar också att freelance-journalisterna spelar en stor roll för analysen i tidningarna. Kristeligt Dagblad och Information bygger mycket av sin förnämliga utrikesbevakning på frilansare och sk stringers i stället för att – vilket är det vanliga mönstret – skicka ut sina egna journalister för att dubblera nyhetsbyråernas arbete. Arbetets och Sydsvenska Dagbladets Indienbevakning byggde också i stor grad på frilansare. Detta borde kunna utökas, bl a om tidningarna bjöd sina free-lance medarbetare bättre villkor. Dessutom borde systemet kunna införas på nyhetsbyråerna: Varför kan inte TT tänka sig att utnyttja en frilans, t ex för bakgrundsartiklar till olika begivenheter i världen?

Ett litet tillägg till slut: det är viktigt att redaktörerna lär sig att skilja mellan kompetent amatörjournalistik och charlataneri à la Jurij Moskvitin.

Göran Djurfeldt

1) Borgnäs, Lars, Strömberg, Ulla-Britt och Witting, Anna: Har Indira förfört sig själv? En granskning av fyra svenska morgontidningars rapportering från den indiska valkampanjen 1977. Stockholm 1978

– Reinton, Per Olav: Dekningen av unntakstilsanden i India juni 1975 till valg februar 1977 i utvalgte deler av norsk presse.

Forts. nederst nästa sida

Statskuppen i Afghanistan och den västerländska nyhetsrapporteringen

Bo Utas, CINA, Köpenhamn

Klockan 19.10 torsdagen den 27 april i år sände *Radio Kabul* följande proklamation:

»For the first time in the history of Afghanistan the last remnants of monarchy, tyranny, despotism and power of the dynasty of the tyrant Nader Khan has ended and all powers of the state are in the hands of the people of Afghanistan. The power of state fully rests with the Revolutionary Council of the armed forces.

Dear compatriots.

Your popular state which is in the hands of the Council of the Revolution informs you that every antirevolutionary element who could venture to defy instructions and rulings of the Council of the Revolution shall be submitted immediately to the revolutionary military centres.»

(Övers. enligt *Kabul Times* 4/5/78.)

Proklamationen lästes först på pashto (afghanska) av pansartruppsmajoren Mohammed Aslam Watan-jar

och sedan på dari (persiska) av flygöversten Abdul Qadir. Det var de två militära kuppledarna som talade.

Radio-proklamationen följde på cirka 7 timmars strider i huvudstaden och på en ovanlig radiotystnad som satt hela Afghanistan i spänning. Av tystnaden hade

THE KABUL TIMES

man i hela landet förstått att något var i görningen i Kabul, men vad? Enligt en av kuppledarna, Hafizullah Amin – nu Afghanistans utrikesminister – var Revolutionsrådets proklamation också en signal till partitrogna officerare i provinserna att fängsla militära befälhavare och guvernörer och ta över makten i Revolutionsrådets namn. Det var första fasen i den statskupp som förde vänsterpartiet Folkets Demokratiska Parti (People's Democratic Party) till makten.

Några dagar senare, när den militära kontrollen över landet var säkrad, framträdde de civila ledarna för partiet och offentliggjorde en civil regering. Det var en förvånande snabb förändring från militärkupp till civilt styre, och i medvetande om det har de nya ledarna själva talat om »en ny och framgångsrik väg för världens befrielseörelser» (N.M. Taraki i intervju med Abu Sayyed, ca 10/5).

Radions roll

Radion har en oerhörd genomslagskraft i länder som Afghanistan, där mindre än 10 % är läs- och skrivkunniga. I Afghanistan har denna spridning uppnåtts sent, eftersom större delen av landet inte är elektrifierat. Först med tillgången på billiga batteridrivna transistorapparater kunde Afghanistan genomgå denna betydelsefulla mediarevolution. På kvällen den 27 april kunde alltså en mycket stor del av landets befolkning följa proklamationerna i *Radio Kabul*, och radion har också därefter varit den nya regimens förnämsta propagandakanal. Så sändes t ex premiärminister Nur Mohammad Tarakis programförklaring (»Basic lines of revolutionary duties of the government of the Democratic Republic of Afghanistan») om aftonen den 9 maj.

Radions genomslagskraft har en annan viktig följd: också utländska sändningar når in och får betydelse för opinionsbildningen. I Afghanistan hör och förstår

---

– Schött, Sture: Indien i några danska och svenska tidningar under undantagstillståndet och valet (1975–1977).

– Toft Madsen, Stig: De danske aviser og Indien, 1975-77.

– Winroth, Ulla: Bevakningen av Indien i fyra svenska dagstidningar under juli 1975 och juli 1976. Bibliotekshögskolan, Borås 1978.

2) Med »kronikker» menas här »kronikker, større artiklar og interviews, men ikke lederartikler, rapportager, anonymt stof og kronikker på under 5 000 typografiske enheder» – med Stig Toft Madsens ord: »den meningskabende debat» (s. 1 i a.a.).

3) Se Robert Waite (Pacific News Service): Udenrigsreportere tror ikke alt hvad de læser i avisen. Information, 23. Januar 1978.

4) Om det beror på de restriktioner som lagts för journalisters arbete, eller på att landet är för litet är oklart. Jmf. Bo Utas uppsats, publicerad i detta nummer av Sydasiabulletinen.

5) Enligt honom själv i brev till författaren.

Den nya militärregeringen framträder inför världspressen

Teckning: Torbjörn Karlsson

man t ex lätt iranska, pakistanska och sovjetiska sändningar, men jag tror man kan påstå att BBCs persiskspråkiga nyhetsprogram möts med alldeles särskilt intresse. Därför har BBC också ett särskilt ansvar. Tyvärr lever man inte alltid upp till det. Många är medvetna om den politiska vinklingen av nyheterna. Man hör folk säga: vi lyssnar på BBC och Moskva och tror på något mitt emellan. Det är ju inget ofelbart recept men visar att man är medveten om problemen.

I vissa lägen kan utländska radiosändningar spela direkt in i det politiska skeendet. Ett sådant fall var antagligen en rapport som sändes av BBC några dagar före kuppen i Kabul. En kommentator talade om det utrikesministermöte i de alliansfria staternas koordinationskommitté som skulle ha ägt rum i Kabul 5-11 maj. Kommentatorn avslutade med att säga att det cirkulerade rykten om en statskupp i Kabul. Det kom mycket överraskande, och många afghaner såg uttalandet som ett politiskt tjuvnyp från britterna. Men rapporten ökade säkert presidentens nervositet och bidrog sannolikt till den följande arresteringen av vänsterledare – som i sin tur direkt framkallade kuppen.

Den utländska radiatorporteringen om kuppen och utvecklingen därefter följdes naturligtvis noga i Afghanistan. Den nya regimens reaktion var mildt sagt irriterad:

»International reaction uses various subversive methods against the liberation movements of the

world masses, progressive and national patriotic regimes. Now that Afghanistan has entered a new phase in the history of its revolutionary movement, thanks to the revolution of 7th Sowr (27th April), international reaction has embarked on disseminating lies and hostile propaganda through the mass media, in order to distort public opinion on the people's revolution of 7th Sowr in Afghanistan. Reactionary propaganda has made allegations that this revolution, accomplished under the leadership of the Afghan National Armed Forces, has adopted the policy of one foreign country of another.»

(Nur Mohammad Taraki i en radiointervju 3 maj; övers. SWB/FE/5805/B/2 – 5 May 78.)

Grannländernas hållning

Men det var inte bara regeringens talesmän som uttryckte sin irritation. Också folk i gemen var mycket besvikna på den utländska rapporteringen, och speciellt på BBC, som man tydligen fäster extra avseende vid. Från Irans och Pakistans sida hade man inte väntat sig annat än en fientlig inställning – och de sovjetiska sändarna sände så gott som ingenting om händelserna. Men BBCs rapporter, som ofta gavs av reportrar i Teheran och Islamabad, upplevdes av många som tendensiöst överdrivna. Olika »källor» i dessa huvudstäder hade ju också ett intresse av att understryka vad man kallade »det kommunistiska hotet» i utvecklingen i Afghanistan.

Även i Iran och Pakistan åberopade man gärna BBCs rapporter som föregivet neutrala bedömningar av läget i Kabul, och de användes som tillhyggen i den politiska argumentationen i båda länderna. Den pakistanska tidskriften *Viewpoint*, som tycks stå politiskt nära den nya regimen i Kabul, har flera gånger påpekat det bakframma i detta. Den 11 juni skriver man bl a.

Foreign reactionary mass media propaganda blasted

Ur Kabul Times 4 maj 1978

»The latest development is that some Pakistani papers have published a news item which refers to an opposition united front having been forged in Afghanistan by the merger of eight Rightwing parties, and they quote the BBC. However, the BBC broadcast, in making this announcement, had quoted »sources in Pakistan». This has an ominous ring.»

Den halvofficiella iranska tidningen *Kayhan International* skriver den 9 juli:

»Khalatbari, who talking to reporters at a Tehran news conference, said Afghan Foreign Minister Hafizulla Amin has denied a recent report by the British Broadcasting Corporation (BBC) that Afghanistan did not regard bilateral agreements made by the former regime of assassinated president Mohammed Daoud as automatically valid./ »Our ambassador in Kabul had already sought the views of the Afghan government, and had been told that the report was completely unfounded», Khalatbari said. »We believe that the report by the BBC was nothing but pure provocation, aimed at friendly relations between the two countries.» he added.»

Nu måste man ju säga att inte är det någon lätt uppgift att skaffa underlag för vederhäftiga nyheter om ett land som Afghanistan. Varken nyhetsbyråer, enskilda tidningar eller radioföretag får tillåtelse att ha permanent representation i landet, och de korrespondenter som från fall till fall får tillstånd att arbeta där får sin rörelsefrihet ganska begränsad. Den egna nyhetsbyrån, Bakhtar, distribuerar naturligtvis ett ma-

gert och tillrättat material. Vid tiden för kuppen bröts dessutom alla offentliga kommunikationer med landet — och förblev brutna fyra - fem dagar. Under den tiden var de enda källorna för den internationella nyhetsförmedlingen de officiella proklamationerna av Kabul-ambassadernas interna radiosändare. I en eller annan form nådde så en del av dessa diplomat-rapporter nyhetsbyråerna, men man kan nog föreställa sig att de då ofta var politiskt filtrerade och tillrättlagda av respektive utrikesministerium. Vilda rykten cirkulerade i grannhuvudstäderna: Teheran, Islamabad och New Delhi.

Rapporteringar i väst

Med tanke på situationen är det naturligt att de första rapporterna i våra västliga tidningar var ganska förvirrade. Nyhetstelegrammen fredagen den 28 kom i regel från de fyra stora byråerna — AP, UPI, Reuter och AFP. Genomgående gavs en överdriven bild av stridernas våldsamt — i varje fall i jämförelse med vad jag själv upplevde på platsen.

»Afghanistans regering har störtats av general Dagher—Wal /Dagarwal betyder »överste»!/ — — — Hela fredagen /skall vara torsdagen!/ rasade hårda strider i huvudstaden. Pansarslag utkämpades och flygvapnets jetjaktplan öste bomber och raketer över de stridande kring presidentpalatset och på flygplatsen i Kabul»

skrev t ex *Svenska Dagbladet* med *TT* och *AFP* i Islamabad som källa. Reuters telegram, återgivet bl a i *Politiken* och *Times* samma dag var något återhållsammare.

Lördagen den 29 innehöll nyhetsbyråernas telegram fortfarande överdrivna uppgifter om förstörelsen i Kabul, t ex att presidentpalatset skulle ha bränts ned (*DN*, *SDS*, *Information*). Samma dag trycktes också en del signerade kommentarer till läget i Kabul. Från

THE GUARDIAN

New Delhi skrev Richard Wigg i *Times*, *New York Times* och *Svenska Dagbladet* och Werner Adam i *Frankfurter Allgemeine Zeitung* (också *NZZ* 30/4), båda med omsorg och eftertanke. Detsamma kan sägas om Jean de la Guérevières mycket allmänna presentation i *Le Monde*, medan Kevin Rafferty i *Guardian* var slarvigare med sakuppgifterna och visade en obehaglig anglocentricitet:

»Beyond the thin veneer of civilisation !/ in Kabul and the other towns of Qandahar and Herat, Afghanistan is a largely tribal and nomadic society.» skriver han bland annat. Andrew Whitley och Simon

Henderson i *Financial Times* vidarebefordrade också grundlösa rykten om förstörelsen i Kabul:

»In the early part of the coup, the air force devastated parts of the city, destroying the presidential palace . . .»

I själva verket bestod skadorna huvudsakligen av krossade fönster och skottmärken på fasaderna i och kring palatsområdet, några av ministerierna och flygfältet.

FINANCIALTIMES

Hur som helst så har nästan all västlig press rapporterat kuppen som ett kommunistiskt maktövertagande. Även om de mera utförliga kommentarerna varit återhållsamma på den punkten, så har nyhetstelegram och rubriksättning knappast givit utrymme för någon tvekan. »Kommunist tar över – »Sovjets arm i bakgrunden» heter det i *Svenska Dagbladet* den 2 maj; »Prosowjetisches Regime i Afghanistan – Kommunistenchef Taraqi neuer Machthaber» i *Neue Zürcher Zeitung* den 3 maj. En del detaljer nämns i förbigående som uppenbart skall stödja denna tolkning. Man rapporterar t ex att studenter i röda halsdukar (*Times* 30/4, *Frankfurter Allgemeine Zeitung* 2/5), röda stjärnor (*DN* 30/4) eller röda armbindlar (*Berlingske* 30/4) tagit över trafikpolisens uppgifter och att man valt 1 maj till Afghanistans nya nationaldag (*Svenska Dagbladet* 2/5). – Jag såg inte en röd klädespersedel på de ungdomar som dirigerade trafiken dagarna efter kuppen och den 1 maj är *inte* Afghanistans nya nationaldag utan har förklarats vara arbetsfri helgdag, ungefär som i Sverige. Man kan vidare konstatera att den amerikanska nyhetsbyrån AP cirkulerade en rapport om att kuppen krävt 10.000 dödsoffer (t ex i *Arbetet* och *SDS* 3/5). Det är säkert en mångdubbelt för hög siffra.

BERLINGSKE TIDENDE

Förvrängning av verkligheten

Att en stor del av sakuppgifterna i dessa första rapporter från Afghanistan är felaktiga eller missvisande är kanske inte så konstigt men det är slående att de i stort sett är missvisande i samma riktning: våldsamheten och förstörelsen överdrivs, inre, strukturella förändringar förbises till förmån för utrikespolitiska spekulationer och gissningar om sovjetisk inblandning. Ytterst få kommentatorer ens försöker pröva möjligheten av att omvälvningen är vad den ger sig ut för att vara: en nationalistisk revolution avsedd att befria ett av världens minst ekonomiskt utvecklade länder från

en föråldrad – en från kolonialismens dagar nedärvd – maktstruktur. I denna nyhetsförmedling kan man tydligt ana perspektivet från det Brittiska imperiets dagar, då Afghanistan var en noga övervakad och ständigt misstänkt buffertzonen mot Storryssland.

Den internationella nyhetsrapporteringen om ett känsligt förlopp som statskuppen i Afghanistan kan naturligtvis få politiska konsekvenser. Om man tecknar en bild av Afghanistan som ett slags ny sovjetisk satellit och om den bilden skulle slå igenom också hos politiskt ansvariga kretsar i väst, riskerar man ju att påverka behandlingen av den nya regeringen i fråga om lån, u-hjälp, samarbetsavtal osv., så att den i praktiken verkligen blir helt beroende av öststaterna – vare sig den vill eller inte. Det skulle alltså bli ett slags självuppfyllande profetia.

I det lokala perspektivet är också internationella bedömningar av den eventuella marxistisk-kommunistiska inriktningen viktig, eftersom de inverkar på islamiska kretsars vilja att samarbeta med den nya regeringen. Även för grannländernas, och särskilt då Pakistans, inställning är det av stor betydelse. Det vilar alltså ett tungt moraliskt ansvar på nyhetsförmedlarnas axlar. I tidsbrist och pressade arbetssituationer är det naturligtvis omöjligt att arbeta som en historiker i ett bibliotek, men en viss källkritik och mindre eftergifter till kravet på sensationella nyheter vill man ändå hoppas på.

Mer balanserad bild

På ett senare stadium, när gränserna öppnats och en hel del utländska journalister kunnat besöka landet, blev det möjligt att ge en mångsidigare bild av händelseförloppet. De nya ledarna höll också flera internationella presskonferenser – den första och mest betydelsefulla den 6 maj. Den 9 maj offentliggjordes regeringens officiella beskrivning av statskuppen och ett regeringsprogram i 30 punkter. Många av rapporterna på platsen gav en bättre och mer balanserad bild av situationen än man fått tidigare, t ex Richard Wiggs artikel i *Times* den 4, 8 och 9 maj och Gerard Viratelles artikel i *Le Monde* den 9, 13 och 14-15 maj.

Le Monde

Andra besökare, som *Guardians* Kevin Rafferty, tycks ha mer begränsat synfält (t ex 29 juni med rubriken »Afghanistan: the Soviet Union's highway to the Indian Ocean»). *Economists* »special correspondent» i Kabul hade samlat förvånansvärt få fakta för att underbygga sitt mycket negativa ställningstagande till den nya regimen. Artiklarna utmärker sig också för en obehagligt kåserande stil: se den 6 maj (av-

tryckt i *SDS* 8 maj) och den 13 maj. Av andra dominerande veckotidskrifters rapporter kan nämnas att *Newsweeks* och *Time Magazines* artiklar den 9 och 15 maj inte var särskilt informativa men att *Newsweeks* framställning nog kan sägas vara mer balanserad. Men vid det laget hade våra nordiska tidningar i regel bara enstaka smånotiser om utvecklingen i Afghanistan. Ett berömvärd undantag är danska *Information* (substantiella artiklar 29/4, 2/5, 9/5, 13-14/5, 12/7, som tydligen vågar sträcka sig utanför det rykande dagsaktuella.

Kommunistkräck

Ser man på den samlade rapporteringen av kuppen och utvecklingen därefter, måste man konstatera att den har varit förvånansvärt ytlig. De utrikespolitiska spekulationerna har varit dominerande, och man har bekymrat sig föga om den inrikespolitiska utvecklingen. Den nya regeringens program, t ex, och dess omedelbara åtgärder har inte ägnats mycket uppmärksamhet. Och när dessa rapporter tagits upp av ledarskribenterna, har mycket av spekulationerna behandlats som fakta. Den politiska tendensen, som ju redan fanns i nyhetstelegrammen, framträder nu klart. Under rubriken »Ein Erfolg Moskaus» skriver *Frankfurter Allgemeine Zeitung* redan den 2 maj bl a:

»Der neue Mann in Kabul, Nur Mohammad Taraki, ist gewiss kein Sozialdemokrat, sondern steht viel weiter links. Seine Behauptung, Afghanistan wollte auch künftig eine neutrale aussenpolitik treiben, wurde schon dadurch demaskiert, dass ausgerechnet Kuba der neuen Regierung in Kabul zu dem Entschluss gratulierte, im Kreise der »bündnisfreien« Staaten zu bleiben. Ähnlich wie Kuba ist Afghanistan heute fast schon ein Satellit Moskaus.»

I en kommentar med rubriken »Afghan wolves and Russian bear» drar *Times* (4/5) linjerna tillbaka till den tid

»well back in the last century»

när

»Britain fought her Afghan wars, to protect the frontiers of a Raj now long since vanished»

och drar slutsatsen:

»Here surely we do indeed have another genuine example of that much-analysed phenomenon against which so much of Western foreign policy is intended to be a prophylactic: a communist seizure of power.»

Economist börjar sin kommentar den 6 maj med orden:

»Eighty years after the expanding czarist empire was halted at the borders of Afghanistan, the Russians have at last seen their sway extended over this gateway to southern and western Asia.»

Det kvardröjande perspektivet från imperiets dagar kan väl knappast exemplifieras tydligare. Man får hoppas att de politiskt ansvariga i stormakterna har tillgång till ett mer nyanserat faktaunderlag innan de fäller sina domar och fattar beslut som har avgörande betydelse för små och utsatta nationer som Afghanistan.

Summering

Skulle man summera denna kritiska utvärdering av nyhetsrapportering om statskuppen i Afghanistan, skulle det leda till ungefär samma allmänna klagomål som så ofta förr har riktats särskilt mot de stora nyhetsbyråernas arbete:

- överdriven betoning av det negativa eller sensationella,
- okritiskt acceptering av källor
- otillräckligt moraliskt ansvar (inklusive fasthållande av ett kolonialistiskt perspektiv),
- brist på kontinuitet och regional expertis.

Men i det här fallet måste bristerna ses mot bakgrun-

دولت جمهوري و موکراتیک افغانستان

Demokratiska folkrepubliken Afghanistan i konstskrift

den av de mycket svåra arbetsförhållandena i ett land som Afghanistan: snäva politiska restriktioner, språksvårigheter, och, sist men inte minst, svårigheten att överhuvudtaget få grepp om en mycket främmande kultur.

Det är min personliga uppfattning att vi här i väst har mycket svårt att förstå islam: både som religion och kultur och som politisk kraft. Därför förvirrar det nuvarande politiska skeendet i den islamiska världen de flesta bedömare. Islam är inte något statiskt och i sig själv konservativt som det oftast presenteras här. En mycket klok värdering av dessa problem publicerades i en osignerad artikel med rubriken »Modernism, socialism och Islam» i *Times* den 30 maj. Där står bl a:

»In other ways, however, these strands of secular modernization, Islamic traditionalism and imported left-wing revolutionary ideas overlap as much as they are in conflict. The alliances are shifting ones; the concessions made by one tendency to another change with time. In middle age the left-wing revolutionary becomes a secular modernizer. — Thus far Mr. Taraki and his party defy clear definition in a country where the distance between government and an ethnically divided people has always been great.» ●

Utrikesreportrar tror inte

på vad de läser

Denna artikel behandlar inte Sydasien, men den ger en viktig bild av försämringar i den internationella nyhetsförmedlingen, här framför allt exemplifierad med amerikanska medier.

När Jimmy Carters tolk stammade och stakade sig igenom presidentens tal på Okecie-flygplatsen vid hans besök i Polen nyligen, fanns 166 amerikanska journalister på plats för att skildra begivenheten.

Enbart tre televisionsbolag hade sänt 75 reportrar för att täcka presidentens besök i världens tredje största kommunistiska land.

Två dagar senare var alla väck. De hade rest vidare till Iran. Polen har – liksom de flesta andra länder – inga permanent stationerade amerikanska korrespondenter. Idag skall det en katastrof – eller ett presidentbesök – till för att fästa de amerikanska mediernas uppmärksamhet på ett land.

Utrikeskorrespondenten håller på att dö ut. Han (eller hon) har för det mesta för mycket arbete, täcker ett för stort område och tillbringar en stor del av sin tid i jetflygplan.

Ena dagen ska han veta allt om eurokommunism, nästa dag allt om den ryska veteskörden. Hans manus blir ofta ändrade eller beskurna på redaktionen för att passa in i ett »hål» på några rader.

Utrikesjournalistiken är faktiskt i ett bedrövligt tillstånd. Och utrikesjournalisten är den första att medge det.

Hur kan det nu komma sig? Världen blir mindre och mindre, både transport och kommunikation har nått ett stadium där vi alla lever i ett slags globalt bysamhälle. Varje gång Bresnev nyser hör vi om det i kvällsnyheterna.

Den elektroniska journalistiken (radio och TV) har ganska visst åstadkommit att vi får nyheterna snabbare. Men samtidigt har den reducerat dem till rubriker.

TV-teamen liknar mest av allt brandmän som skynkar sig från den ena stora branden till den andra. Så gör man bra TV. I de flesta fall blir det också bra journalistik. Problemet är att det nästan aldrig blir inträngande och djupgående. Vi hör om en kupp när den sker, men vi vet inte att alla och envar i landet i fråga hade väntat på den i månader.

Förr i tiden skulle den fast stationerade korrespondenten ha fyllt i hålen. Men det sker allt mera sällan.

Nedgången

Det är naturligtvis pengarna som är problemet. Få tidningar har idag råd till att ha en korrespondent boende ens i de viktigaste av världens huvudstäder.

T o m världsomspännande nyhetsbyråer som AP, UPI och Reuter har varit tvungna att stänga några av sina kontor och skära ner andra. 1975 visade en översikt publicerad av Overseas Press Club, att 429 heltidsanställda amerikanska korrespondenter arbetade för amerikanska nyhetsorganisationer runt omkring i världen, medan det 1972 var 797. Idag är det under 200 heltidsanställda amerikanska journalister kvar i utlandet.

Lösningen – om det nu kan kallas en lösning – har varit att skapa en ny (eller i varje fall en nytutvecklad) journalisttyp: den kringflackande internationella reportern.

Den kringflackande internationella reportern arbetar till en viss del på samma sätt som sina kollegor från de elektroniska medierna. Han har vanligtvis sitt högkvarter i en storstad, t ex Moskva, London, Tokyo eller kanske Nairobi eller Rio. Men han har ansvaret för tre-fyra länder – eller en hel kontinent.

De flesta internationella reportrar är säkert duktiga (en del är t o m glänsande), men endast några kan göra anspråk på att vara experter på vartenda ett av de länder de har som uppgift att täcka. Så t ex blir Jugo-

slavien, ett land som består av sex republiker och två autonoma områden, mestadels sammanslaget med »Centraleuropa» och täcks från Wien. Ibland kan det höra in under »Östeuropa» och »bevakas» då av en kringresande korrespondent som pendlar mellan Moskva och Väst (ofta München).

Resultatet blir allt för ofta en slags *hit-and-runjournalistik* (alltså en »klipp-till-och-stickjournalistik», ö.a.), som dessutom präglas av den så typiska *flockmentaliteten*.

Man kan gå omkring årsvis utan att höra eller läsa något om Zaire. Så bryter helvetet lös; och så samlas hela flocken där.

Eller hur var det med Cuba? Var det verkligen nödvändigt att George McGovern (och Jimmy Carter) skulle »upptäcka» Cuba, innan nyhetsmedierna kunde ta sig samman och rikta uppmärksamheten mot landet? Tio års tystnad fick den presstäckning som blev resultatet att verka överdriven. Man skulle tro att en fördämning brustit, och alla de nyheter som samlats bakom den nu strömmade ut.

Faktum är att ganska många journalister hade möjlighet att resa till Cuba från mitten av 60-talet, men de förbigicks antingen i tystnad av byråerna, för att de inte såg Castro som den store busen, eller också blev deras rapporter kvävda av redaktionella grindvaktare på de olika tidningarna.

Förra året arbetade jag som fast stationerad utrikeskorrespondent i Warszawa, varifrån jag försökte att täcka hela Östeuropa. Jag skickade in historier om allting, från den jugoslaviska försvarsberedskapen till Radio Free Europe och vidarebefordrade på köpet då och då nyheter om Sovjetunionens utnyttjande av naturgas, svartabörshandel i Polen och Västberlins förfall. Jag var med andra ord en del av systemet – jag försökte med mina begränsade resurser täcka ett stort område.

För bara tio år sedan drevs AP- och UPI-kontoren av amerikanska korrespondenter och New York Times hade en fast stationerad reporter. Idag är Times borta och både AP och UPI drivs av polska medborgare. Innan jag kom fanns det inte en enda amerikan i stan.

UPI-reportern Bogdan Turek var helt ensam om sitt arbete. Jag delade kontor med honom – använde ett av de tomma skrivbord som står och minner om svunna tiders välstånd – och hade tillfälle att se hur hopplös hans uppgift var. Han var på en gång reporter, sekreterare och kontorschef.

Bogdan var alltid efter med den kontorsmässiga sidan av arbetet. Det gick knappast en dag utan telexen spydde ett eller annat hot från Wien om att han skulle göra bokföring, sätta ihop en budget eller något annat som inte hade med nyhetsinsamling att göra.

Resultatet blev att Bogdan sällan var i stånd till att få fatt i annat än de mest påträngande, aktuella historierna. Han hade heller inte tid att undersöka om hans version av historien stämde överens med andra källors.

En utrikeskorrespondent betraktas av många grupper och enskilda som ett redskap, som de kan använda för egna syften. Det gäller speciellt Östeuropa, där ryktena regerar.

I Polen är alla med i en eller annan gruppering – regeringen, katolska kyrkan, de intellektuella, högarna, duvorna, opportunisterna, tidigare tysksympatisörer – i Polen finns alla sorter. Och alla dessa grupperingar kan man vanligtvis finna på den västerländske korrespondentens tröskel.

Ta t ex Kommittén till arbetarnas försvar som bildades då dussintals arbetare hade arresterats (och pryglats) under livsmedelsupplöppen i juni 1976. Jag kan lugnt säga att vi alla (i varje fall de journalister som arbetade för västliga byråer) kände sympati för Kommittén – dess representanter var välartikulerade och förfäktade en filosofi som på många sätt var en förelöpare till den senare Carter-administrationens understrykande av de mänskliga rättigheterna. Man kunde kalla dem »upplysta» intellektuella.

Vi gav dem bred täckning. Det gjorde *hit-and-runjournalisterna* som flög ut och in ur Warszawa också.

Men efter en tid började vi sätta frågetecknen vid vad vi gjorde. Det blev mer och mer tydligt att Kommittén betraktade oss, den västerländska pressen, som sin huvudsakliga publik. Undersökningar, företagna av mig själv och andra, visade att Kommittén var ganska okänd utanför Warszawa (och i Warszawa okänd utanför de akademiska kretsarna), bortsett från att en del hört om den i Radio Free Europe.

Vid den tidpunkten var det inte mycket annat att göra än att dämpa ner våra historier om Kommittén. Skadan var skedd. Jag vet inte hur många gånger under våren 1977 som jag såg historier skrivna av *hit-and-runjournalister* (några av dem hade inte ens varit i Warszawa, varifrån de hade daterat sin historia, som de hade samlat material till och skrivit i Moskva eller München). Historierna gav läsaren ett intryck av att det tack vare Kommitténs arbete fanns en stark koalition mellan arbetare och intellektuella i Polen.

I sanningens namn skall det sägas att några reportrar är i stånd att göra ett lysande arbete efter ett par dagar i Polen – men det är långt mellan det slagets människor. Det är inte överraskande, om man betänker att uppgiften är omöjlig. Och Polen är ändå bättre täckt än t ex Afrika eller Asien.

Det ger tredje världens länder ammunition i deras strävanden att utestänga västliga journalister – något de försökt få igenom i UNESCO under senare år. De hävdar – med någon rätt – att de stora västliga byråerna endast är intresserade av sensationer, kriser och statskupper. Liksom andra hävdar de att de är motståndare till »brandkårsjournalistiken». I verkligheten vill de ha full kontroll över nyhetsmedierna – och det förklarar varför ryssarna så ivrigt stöttar dem.

Hur man än ser på det, är utrikesjournalistiken i svårigheter.

Indiska media och undantagstillståndet

För att belysa mediernas situation i Indien skisseras i det följande verkningarna av undantagstillståndet (utlyst i juni 1975) och det efterföljande valet (mars 1977), som förde Janata-partiet till makten.

Min utgångspunkt är att i den politiska kampen kring undantagstillståndet, spelade informationsfrågan en stor roll. Det ska hållas i minnet, att något väpnat motstånd mot Indira Gandhis regim knappast förekom, och att de politiska partierna (undantaget Kongresspartiet och kommunistpartiet, CPI) befann sig i ett slags dvala: ledarna var arresterade och möten var omöjliga att hålla. Kampen på arbetsplatserna och framförallt strejkerna hölls nere. Inte heller kunde regeringens uppreklamerade 20-punktsprogram användas av befolkningen som måttstock på vad som egentligen föregick, eftersom dess verkningar var så spridda. De enda områden där en stor del av befolkningen blev direkt indragen var steriliserings- och slumröjningskampanjerna. De förde vid flera tillfällen till oroligheter, som blev allmänt kända trots att de nästan mörklades i pressen. Fastän de direkta konfrontationerna alltså var sällsynta, menar jag att olika former av informationsförmedling kom att spela en stor roll. De viktigaste var den legala pressen, radio och TV, den underjordiska pressen, ryktesspridningen och de utländska medierna.

Statens kontrollmöjligheter

Grovt sagt, försökte man kontrollera pressen på fyra sätt:

- 1) genom kontroll av själva nyheterna
- 2) genom institutionell omstrukturering och utskiftning av personer

Lösningar?

Alla kostar pengar. Helst såg man att vi kunde gå tillbaka till den fast stationerade korrespondentens dagar – specialisten som arbetade på känd mark. Det finns också behov av mera bakgrundsmaterial, flera analyser och kommentarer. Alltsammans kostar pengar.

Som det nu är ska man inte tro allt man läser i tidningen.

Det gör inte utrikeskorrespondenten!

Robert Waite
Pacific News Service
(artikeln har översatts från danska Information,
23.1.78)

- 3) genom ekonomiskt tvång och
- 4) genom diverse knep.

Kontroll av nyheterna

Censur är naturligtvis den mest närliggande metoden att kontrollera pressen. Yttrandefrihet är en medborgerlig rättighet enligt den indiska författningen; och censur har efter 1947 endast använts i krigstid. Men förhandscensur blev införd redan samma dag som undantagstillståndet utlystes med hänvisning till Defence of India Rules (DIR). Enligt direktiven kunde inget publiceras om arresteringarna av politiska motståndare och all kritik av regeringen ströks. Tre månader senare blev förhandscensuren ersatt av självcensur, men i praktiken blev allt som kunde skada regeringen – och speciellt dess ledande fraktion – censurerat. Detta försiggick ofta genom att censorerna gav tidningarna besked per telefon om hur enskilda nyheter skulle behandlas.

Senare (11.2.76) kom Prevention of Publication of Objectionable Matters Act, som bl a gjorde det möjligt för regeringen att stänga vilken tidning som helst i två månader. Överklaganden av ärenden som hörde hemma under denna lag gick genom regeringen innan de nådde högsta domstolarna. Lagen blev immuniserad genom att införas i författningens »9th schedule», som gör det omöjligt för domstolen att förklara lagen grundlagsstridig.

En annan viktig åtgärd var upphävandet av Feroze Gandhi Act, som gav pressen rätt att rapportera från parlamentsdebatter. Ironiskt nog är Feroze Gandhi Indira Gandhis döde make.

Institutionell omstrukturering och utskiftning av personer

Nyhetsförmedlingen blev kontrollerad genom att en »frivillig» sammanläggning av de fyra nyhetsbyråerna tvingades fram i början av 1976: Press Trust of India (PTI), United News of India (UNI), Samacher Bharati och Hindustan Samachar. PTI och UNI ägdes av indiska tidningar, medan Samacher Bharati var praktiskt taget helt statsägd. Regeringen ville först nationalisera de fyra byråerna, men nöjde sig till slut med en sammanläggning, där de ursprungliga delarna juridiskt sett bestod. Den nya byrån fick namnet Samachar.

Med sina 600 journalister blev Samachar en av värld-

dens största nyhetsbyråer. Eftersom endast ca 50 indiska tidningar har råd att stationera korrespondenter utanför sin hemort, är det klart, att Samachar hade stor makt över sina ca 350 abonnenter. De återstående ca 450 indiska tidningar som inte hade råd att abonnera på Samachar, fortsatte att vara beroende av statens gratis nyhetsförmedling från Press Information Bureau (PIB) och från delstaternas informationsdirektorat.

Utåt försökte Samachar försvaga de västliga nyhetsbyråernas grepp i takt med uppbyggnaden av en nyhetspool för de ickeallierade staterna. Så till exempel blev förbindelsen med Reuter temporärt avbruten, och förbindelsen med UPI helt avbruten. De stora indiska tidningarna fick order att ta hem sina korrespondenter i utlandet, eftersom Samachar skulle ta på sig deras arbetsuppgifter. Nyhetspoolen diskuterades i New Delhi i juli 76 innan de ickeallierades toppmöte i Colombo. Den indiska delegationen leddes av Muhammad Yunus, Indira Gandhis speciellt utsände, med säte i Samachars styrelse; dessutom både Gandhi själv och hennes informationsminister V.C. Shukla deltog. De framförde synpunkten att de västerländska nyhetsbyråernas monopol skulle brytas för att därigenom en mera positiv bild av utvecklingsländerna skulle förmedlas än den kulturimperialistiska.

Samachar hade från början mycket ringa trovärdighet och det blev inte bättre av att direkt lögnaktiga historier fabricerades, så t ex försökte man att kompromettera CPI med historier skrivna i Delhi, daterade i Bangalore men lokaliserade i Orissa. Internt var det stridigheter mellan PTI och UNI-folk, och den generella prestationsnivån verkar ha sjunkit.

H.N. Bahuguna, tidigare i Kongresspartiet, nu i Janata, har hävdad att beslutet att upprätta Samachar blev taget mot kabinettets vilja, direkt av Indira Gandhis »Kökskabinett» (Mainstream, 5.3.77, s. 25). Till kökskabinettet måste man räkna V.C. Shukla, som blev informationsminister få dagar efter att undantagstillståndet utlysts. Med sig i ministeriet hade Shukla en tidigare medlem av underrättelsetjänsten. Central Intelligence Bureau, som omstrukturerade ministeriet, enligt uppgift i samarbete med den topphemliga Research and Analysis Wing (RAW), som löd direkt under premiärministern. (Thakur, J: All the Prime Ministers Men, s. 57 o. 70.)

Här skall nämnas att Indiens 90 radiostationer och 8 TV-stationer redan före undantagstillståndet var ytterst regeringstroga. Vad beträffar film, så är nästan all indisk film utan direkt politiskt innehåll. Filmer som anlade en kritisk ton försökte man stoppa: censurkopia av »Kisi Kursi Ka» skall ha blivit bränd av Shukla och Sanjay Gandhi på den senares bilfabrik.

Ekonomiskt tvång och diverse knep

Eftersom de flesta indiska tidningar och tidskrifter är ekonomiskt svaga och beroende av statens och partiernas pengar, är det klart att de blev utsatta för ekonomiska påtryckningar. En passande metod är ned-

skärningar i leveransen av trycksvärta, eftersom importen av sådan kräver licens. Metoden är inte ny, den kan sägas ha sina rötter tillbaka till tidningarnas barn-dom i det brittiska Indien, då staten kunde kväva oönskade tidningar genom att manövrera med subsidier i posttaxorna. En annan metod var att stoppa annonserna från statliga företag. Det är naturligtvis mycket effektivt i ett land där hälften av annonserna beställs av den offentliga sektorn. Lojala tidningar, som t ex National Herald (grundad av Jawaharlal Nehru, direktör under undantagstillståndet; ovan-nämnde Yunus) gynnades av många annonser. Ytterligare ett medel från brittisk tidningsbruk, nämligen kravet att ställa stora summor som säkerhet (»security»), vilket gjordes till en betingelse för fortsatt utgivning. I tillfälle av regeringsfientlig rapportering drogs dessa summor in av staten.

Många publikationer eliminerades på detta och andra uppfinningsrika sätt. Totalt 208 tidningar, 1434 veckotidningar, 362 fjortondagstidningar och 518 månadstidskrifter slutade utges under undantagstillståndets första sju månader. (Svenska Dagbladet, 23.12.1977). Två större tidningar, Indian Express och The Statesman, fortsatte däremot utgivningen trots ihärdiga försök att kontrollera dem.

Indian Express, Indiens största tidning med en upplaga på ca 400 000 fick i augusti 76 order att inlämna allt stoff, inklusive sportnyheter och äktenskapsannonser, till förhandscensur. Resultatet blev att den inte kunde komma ut i tid, varför tidningen drog saken inför Bombays Högsta domstol, som modigt gav tidningen medhåll. Nästa månad bröts strömmen till tidningens Delhi-tryckeri under förevändning att elräkningen inte betalats. Delhis Högsta domstol underkände regeringens åtgärder, som svarade med att stänga tryckeriet på obetalda skatter. Också detta steg blev underkänt, varefter regeringen försökte neka tidningen banklån (bankerna är ju nationaliserade). (Sorabjee, S: The Emergency, Censorship and the Press in India, 1977, s. 18-19.) Mera personliga metoder togs också i bruk. Således hävdar Far Eastern Economic Review (16.1.76) att ägaren av Indian Express, R.N. Goenka, redan i juli 1975 fick veta att hans son skulle arresteras under MISA (Maintenance of Internal Security Act) om inte fadern sålde tidningen. K.K. Birla var en möjlig köpare. (Birla ägde Hindustan Times, vars redaktör Verghese hade avskedats av politiska skäl. Denna sak gick till Press Council of India, som emellertid lades ner i december 75, just som avgörandet skulle fällas.) Det visade sig svårt att få Goenka att sälja; i stället försökte man få Birla och hans folk in i tidningens styrelse. Det lyckades. Dessutom krävde man att redaktören och journalisten Kuldeep Nayar skulle avskedas. Det misslyckades. Nayar arresterades dock, men frigavs på order från en domare. Däremot lyckades regeringen nationalisera Goenkas jutefabrik, Indiens största.

Aktionerna mot Indian Express utfördes under hänvisning till att tidningen var i monopolkapitalets händer. Det stämmer ju att Goenka är en storkapitalist,

men alla stora tidningar i Indien ägs av stora kapitalister, varav ingen har tillnärmelsevis monopol. Det absurda i regeringens argumentation låg i att en ännu större kapitalist, Birla, skulle överta Goenkas tidningar.

Historien med The Statesmen har flera likheter med föregående. Man försökte utnämna regeringsrepresentanter i tidningens styrelse. Det förhindrades av Calcuttas Högsta domstol. Likaså försökte man anklaga koncernens manager, C.R. Irani, för olika brott, men Högsta domstolen frikände honom, eftersom brottet var subskriberat. Dessutom försökte man köpa upp koncernens aktier, vilket också misslyckades. Det lyckades däremot att knäcka tidskriften Seminar, som publicerades av The Statesman.

Även om det finns tillräckligt med material i dessa historier för att bringa regeringen i misstroende, var de otypiska eftersom mediernas motstånd var så svagt; och de tenderade att försvinna i den dimridå av propaganda som regeringen lade ut. Det finns 18-20 miljoner radioapparater i Indien och dessa var absolut inget hot. De flesta tidningar var också lojala mot regeringen, och i det stora hela måste man säga att den indiska pressen bjöd svagt motstånd med tanke på dess relativt långa och heroiska förflutna. Sitt största stöd fann pressen i domstolarna, speciellt i de Högsta domstolarna, som trots de många lagändringarna fann utvägar. Till och med deras domslut blev emellertid ofta censurerade; och pressens kamp mot regeringen föregick därför utanför befolkningens orienteringshorisont. Det kan kanske antydast av att Verghese trots sin motståndskamp led ett stort nederlag när han prövade lyckan som parlamentskandidat i marsvalet.

Det är svårt att bevisa, men jag har en känsla av att det inte så mycket var pressens motstånd, som regeringens alldeles omätliga och primitiva propaganda som väckte befolkningens misshag. Trots att Indien kan verka som ett politikernas Schlaraffenland, visar folket en sund skepsis gentemot alla politiker – både de nya kometererna och de gamla genomkompremettrade.

I den grad som den oppositionella nyhetsförmedlingen spelade en roll, ska den nog sökas i en kombination av underjordisk press. BBC's radiosändningar och rykten.

Ryktena

»Ryktesspridare är nationens fiender», förkunnade små skyltar på statliga inrättningar; och regeringens fruktan var nog inte ogrundad. Rykten spelar en väsentlig roll i ett land där högst 4 procent av befolkningen har radio och ca 6 procent köper tidningar: inte ens den mest kringfläckande politiker kan täcka de resterande fläckarna. Ryktena under undantagstillståndet var inte särskilt välunderbyggda, men tillräckligt för att bygga upp en motinformationsbarriär. Eftersom nyheter sprids i de vanliga inflytelsekanalerna, bidrog ryktena också till att upprätthålla de lokala hierarkiernas identitet, som värn mot Delhis bravader. Dessutom omtolkar rykten invecklade nationella och internationella begivenheter och översätter dem så att säga till den lokala begreppsvärlden, så att t ex domslut blev delvis förståeliga. Den folkliga fantasin yttrade sig också genom att t ex omtolka Kongresspartiets valsymbol: kon och den diande kalven, sågs nu som Indira och sonen Sanjay – för att inte nämna diverse Urdu-poem, som är en av Indiens mest rättframma uttrycksformer.

Den underjordiska pressen

Den underjordiska pressen måste också ha spelat en väsentlig roll: den blev snabbt organiserad och var ganska utbredd (India Today, 16-30.4.77). Denna effektivitet berodde bl a på att flera av den underjordiska pressens aktiviteter hade erfarenhet av sådant arbete. Det gäller förmodligen framförallt RSS-medlemmar (RSS = en hinduisk politisk och kulturell organisation, ofta stämplad som fascistisk, som tilläggs ansvaret för mordet på Mahatma Gandhi), vars organisation varit förbjuden flera gånger sedan 1947. Men i likhet med den legala pressen, var den underjordiska tvärpolitisk. Den speciella form av relativ kommunikationsfrihet, som traditionellt tilldelas fängslade toppolitiker i indiska fängelser, kan också ha spelat en roll här. Det verkar i alla fall som de allianser som skapades i fängelserna mellan så vitt skilda organisationer som »hindufanatikererna» i RSS och »muslimfanatikererna» i Jamaat-e-Islami kom till uttryck också utanför fängelserna. (Mainstream, 19.3.77 och Times of India, 31.7.77) Också utanför Indien försökte man skapa en opposition, speciellt i USA och England där organisationer som Indians for Democracy, Friends of India Society, och Alliance Against Fascism grundades och spred information. Likaså togs kontakter med den Socialistiska Internationalen och Amnesty International, som ett tag topprioriterade George Fernandes (nuvarande minister).

Utländsk press

Härmed är vi inne på den roll utlandet spelade. Av omedelbar betydelse var väl BBC's sändningar på engelska och hindi. Regeringen försökte, så vitt jag vet, inte blockera kanalerna genom störningsändare.

Utländska journalister i Indien får traditionellt en första klass behandling. Under undantagstillståndet

blev friheterna, speciellt de första månaderna, allvarligt inskränkta, speciellt för engelska och amerikanska journalister. Västtyskarna klarade sig lite bättre, och de östeuropeiska journalisterna förblev välomskrivna. De indiska journalister som var »stringers» för utländska tidningar verkar ha blivit effektivt förhindrade att rapportera (India Today, 16-28.2.78). Men jämfört med landets egna journalister hade de utländska betydligt bättre villkor. Indira Gandhi gav oräkneliga intervjuer till den utländska pressen – ofta med en viss välriktad sarkasm – tillsynes i uppriktigt hopp om att de skulle se saken från hennes synpunkt. Även om det alltså var möjligt att utge kritiska artiklar i väst, var det svårt att få dem spridda i Indien. Staplar av tidningar och tidskrifter blev konfiskerade vid ankomsten och brända. (Far Eastern Economic Review, 8.10.76)

Maktskiftet och medierna

Begivenheterna efter valet är här indelade i fyra avdelningar: åsiktsbytet, den fackliga kampen, undersökningskommissionerna och till sist: omstruktureringen av medierna och de nya lagarna.

Åsiktsbytet

Presscensuren upphävdes som en följd av att Indira Gandhi av ännu ouppklarade skäl utlyste val. De tidningar som hade gjort motstånd förstärkte detta, och kunde notera en stigande upplaga. De regeringstroga fortsatte som sådana och fick finna sig i en nedgång i försäljningen. En viss förändring inträdde när Jagjivam Ram bröt sig ur Kongresspartiet, men det stora »åsiktsbytet» kom först då valresultaten började komma in. Med ett slag fick den underrapporterade oppositionen huvuddelen av uppmärksamheten. TV och radio var sist med att fullborda kullerbyttan, men så upptäckte de också t ex den tidigare bannlyste sångaren Kishore Kumar.

Den tendensen har i stort sett hållit i sig till idag. Endast ett fåtal stora tidningar är pro-Indira Gandhi, däribland National Herald, där en annan av hennes väpnare, Yashpal Kapur, har övertagit Yunus' post som manager.

Facklig kamp

Indian Express och National Herald har efter valet varit skådeplats för facklig kamp i större skala. De anställda på Indian Express krävde att få den kompensation (»interim relief») utbetald som förhandlingsorganisationen (Wage Board) hade rekommenderat. Direktionen var endast villig att betala ut hälften, varför Delhi-avdelningen strejkade. Tidningen hävdade att den lidit stort ekonomiskt avbräck under undantagstillståndet, men dess situation är kanske inte så dålig ändå. (India Today, 1-15.6.77)

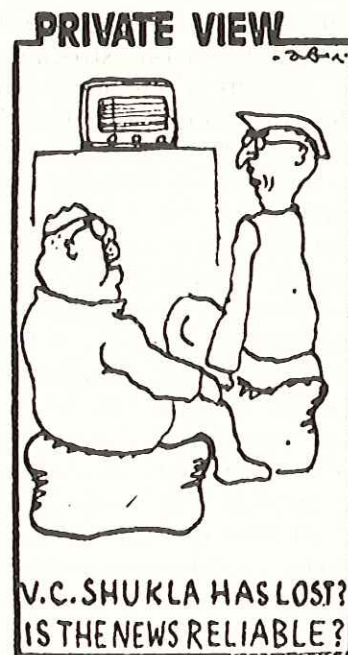
Dessutom kom i januari 1978 en strejk som stängde praktiskt taget alla tidningar för en dag. Den var organiserad av den CPI-kontrollerade Indian Newspaper Employees Federation (AINEF) som kontrolleras av CPI-M (Communist Party of India (Marxist)). Strej-

ken var en protest mot att ägarnas organisation hade dragit sig ur förhandlingarna i Wage Board (India Today, 1-15.2.78)

Undersökningskommissionerna

En annan följd av maktskiftet var tillsättningen av undersökningskommissioner med uppgift att klarlägga övergreppen under undantagstillståndet. Sådana kommissioner är standard i det indiska kontrollsystemet; och deras rapporter är ofta av hög karat – t ex jämfört med indisk journalistik.

Två kommissioner kom in på övergrepp i medierna. Den ena, under ordförandeskap av K.K. Dass, avgav

sin redogörelse i augusti 1977. Rapporten tar upp mycket av det som nämnts i det föregående. Det totala antalet journalister som arresterades under undantagstillståndet uppges till 253. Så vitt jag vet har regeringen inte rest åtal på grundlag av rapporten.

Ordförande för den andra kommissionen är J.C. Shah (pensionerad domare). Bland många andra blev den tidigare informationsministern, V.C. Shukla, inkallad till förhör i oktober. Förhören blev något av ett folknöje i New Delhi, bl a p g a så löjliga uttalanden som Shuklas påstående att han inte kände tidsskriften Suryas utgivare. Det var Sanjay Gandhis fru; och Shukla hade själv varit med att grunda tidningen. Han hade också medverkat till att de annonser tidningen fick från statliga organ betalades med femdubbel pris. Dessutom kom detaljer rörande Samachars grundande fram i ljuset (Overseas Hindustan Times, 10.11.77). Shah-kommissionens första rapport framlades i mars 78. Som väntat förnekade den att medierna blivit grovt missbrukade. Det har ännu inte anlagts rättssak mot de inblandade; och vissa punkter blir säkert aktuella igen i samband med att det slutliga ansvaret fastställs.

Omstrukturering av medierna och nya lagar

Frågan om nyhetsmediernas uppbyggnad har varit huvudämnet i debatten efter valet. Den nye informationsministern, L.K. Advani, har hela tiden propagerat för att medierna ska frigöras från statlig kontroll. Detta har delvis lyckats i själva nyhetsförmedlingen, där oppositionen kommit till tals i radio och TV.

Speciellt frågan om nyhetsbyråernas struktur vållar problem. Regeringen tillsatte en tolvmans expertkommitté under Kuldip Nayar. Majoritetens linje går in för tre nyhetsbyråer: en engelsk (Sandesh), en flerspråkig (Varta). Dessutom skulle Sandesh och Varta genom en tredje byrå (News India) samarbeta om kanaliseringen av nyheter till och från Indien. I en reservation gick C.R. Irani in för status quo ante. Regeringen beslöt i november att följa denna linje. Andra journalister däremot går in för att Samacher skall bevaras. Deras argument är att detta är Indiens enda möjlighet att bygga upp en ekonomisk solid och professionellt kompetent nyhetstjänst.

Ytterligare en kommission, under B.G. Verghese, tillsattes för att utreda radio och TV. Den gick in för att dessa medier helt skulle frigöras från statlig kontroll. En National Broadcasting Corporation skulle grundas genom lag; den skulle bestå av personer utvalda av premiärministern utifrån en lista utarbetad av presidenten för landets högsta domstol, ombudsmannen och chefen för UPSC (Union Public Service Commission, som väljer ut och anställer höga ämbetsmän). Det viktiga problemet om förhållandet till ny-

hetsbyråerna föreslog Verghese kunde lösas genom att låta radio och TV betala för nyheterna i förhållande till antalet lyssnare och tittare. Det skulle betyda att byråerna i ännu högre grad än tidigare skulle komma att drivas med statspengar med alla de konsekvenser det skulle kunna innebära. Såvitt jag vet, har man ännu inte tagit slutgiltig ställning till radions och TV:s ställning.

Vad beträffar de två lagarna, Prevention of Publication of Objectionable Matters Act och upphävandet av Feroze Gandhi Act, så har de bägge upphävts. Press Council, vilket som sagt blev avskaffat, har också återupprättats. M.a.o. är sakernas tillstånd nästan tillbaka vid det gamla. Vad mera är: delstaten Jammu and Kashmir har infört ett mini-undantagstillstånd och förbjudit försäljningen av två tidningar i delstaten. Den nye informationsministern däremot har hittills fått med beröm godkänt. Men det är ju ingen garanti. Indira Gandhi var en gång också en bra informationsminister.

Stig Toft Madsen
18.4.78

Anm. Denna artikel bygger på ett material på ca 80 klipp från indiska och utländska tidningar och tidskrifter som Karl-Reinhold Haellqvist på Centralinstitutet för nordisk Asienforskning välvilligt ställt till förfogande.

Ett brev från Stockholm till Asien

Ett par veckor efter symposiet om massmedias Asienbevakning publicerar David Bonavia en artikel i *Far Eastern Economic Review* (8/9-78) som är ett skolexempel på hur Asienjournalistik inte bör se ut.

C-J. Charpentier har läst och översatt Bonavias raljanta och föga välvilliga letter from Stockholm.

Sveriges Asienpolitik har de senaste åren haft karaktären av ett evangeliespridande. Så det kanske låg något symboliskt i att deltagarna i den nyss avslutade konferensen om Asienbevakning i nordiska massmedia just inhystes på det enkla men anständiga Frälsningsarméns Hotell i den förtjusande Stockholmsstadsdelen Gamla Stan.

Att bo här var en förnuftig ekonomisk åtgärd, ty hotellpriserna i Skandinavien har skjutit så fasansfullt i höjden att en dyrare inkvartering drastiskt skulle ha minskat antalet tänkbara konferensdeltagare. Nu

kunde däremot flera journalister från Asien beredas möjlighet att träffa sina nordiska kollegor för en grundlig genomgång tillsammans med olika forskare av hur nyheter från Östern når Europa och hur stor trovärdighet man kan tillskriva dessa.

Det visade sig mycket snart att europeer i allmänhet och skandinavier i synnerhet kräver en fruktansvärd massa av sina tidningar, tidningar av vilka blott ett fåtal har möjlighet att hålla sig med egna korrespondenter. Om man betänker detta så är Asientäckningen inte bara hedrande utan även – tycker nog en del – i

övermått.

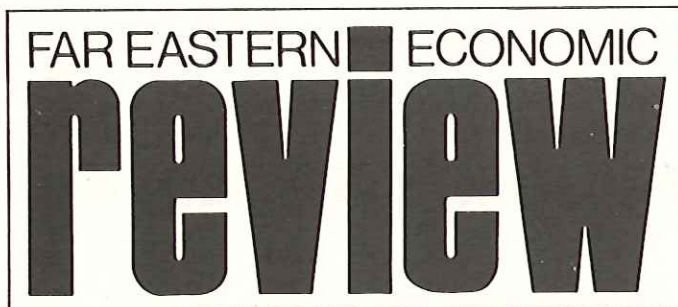
»Idealstaten» Sverige är fortfarande akut sysselsatt med problem som rör allt annat än ideala stater – Indien, Vietnam, Kina – och man tycks ha svårt att inse att det finns andra kriszoner i den moderna världen, som t ex i Afrika.

Men svenskarna fortsätter att ondgöra sig. Man är inte ens nöjda med att ha varit Västeuropas ledande Nordvietnam/Vietcong-förespråkare under det sista Indokinakriget; nu genomgår man en samvettskris för sina tidigare motiv för detta.

En svensk akademiker har skrivit en avhandling som visar att intresset för Vietnam – en stor politisk fråga i Sverige under sent 60- och tidigt 70-tal – i huvudsak var en inrikespolitisk angelägenhet. Ändå klamrar hon sig i sammanfattningstiteln fast vid den diskutabla termen »kulturimperialism» när hon beskriver det oundvikligt stora antalet amerikanska rapporter om Vietnam i den tidens svenska press.

Tre unga nordiska forskare lade fram en rapport om massmedias täckning av det indiska undantagstillståndet med den uppenbara målsättningen att bevisa att pressen inte var kapabel att förklara fördelarna med tvångssterilisering och andra händelser under Indira Gandhis regering. Däremot bidrog de felaktigt till att i sina egna tidningar misskreditera den förre premiärministern genom att bara kalla henne »Indira», en fövitt spridd vana i Skandinavien. Den pseudo-forskningen sattes dock elegant på sin rätta plats av Kuldip Nayar från *The Indian Express* – helt klart den mest imponerande av konferensens talare.

Ett annat mycket förbryllande föredrag presenterades av en dansk som tydligen hade bestämt sig för att bevisa att teorin om att Thailand skulle kunna bli »ett nytt Vietnam» var felaktig genom att i huvudsak ge

belägg för att detta inte alls var någon osannolik utveckling. En svensk farsi- och pashtoforskare klagade över att BBC bidragit till osäkerheten i Afghanistan efter statskuppen genom att sända »grundlösa» rykten från olika nyhetsmetropoler.

De nordiska forskarnas inställning till pressen var på intet sätt fientlig utan snarast pinsamt krävande. Många tycktes mena att deras tidningar, vilka på sin höjd ägnar två sidor om dagen åt utrikespolitik, skulle hålla läsekretsen å jour med sådana detaljer som de olika indiska oppositionspartiernas politiska hållning, en uppgift som nästan är omöjlig för den internationella pressen med sitt stora utrymme för utrikespolitiskt material. Man visade också okunnighet om

tidningsekonomi, om tidningarnas behov av att både möta läsekretsens krav och samtidigt förmedla insikter – samt om vikten av koncis, professionell nyhetsbevakning i motsats till långa vittsvävande artiklar inlämnade av amatörsribenter.

Man visade stort intresse för det sätt på vilket nyheter från Kina når Europa och särskilt betonades de relativa meriter man såg i Peking och Hongkong som nyhetsförmedlarcentrum. Men det stod klart att de senaste årens omstörtningar hade medfört en större känsla för realism i den Kinabild som tidigare tenderade att vara oerhört okritisk.

Precis som man kunnat förutse visades stor sympati för den tredje världens egen nyhetstäckning men det krävdes en realitet som Nayar för att påpeka att den lovprisade idén om en »nyhetspool» för dessa länder var dödfödd. Den förre medarbetaren i *Far Eastern Economic Review* Harald Munthe-Kaas (nu i norsk radio) påpekade rättframt att nyheter från sådana källor visat sig oanvändbara i de praktiska förberedelserna av nyhetssändningar.

Orsakerna är uppenbara. De flesta av den tredje världens stater är diktaturer och deras diktatorer vill ofta inte nöja sig med mindre än en 100 %-ig återgivning av deras personliga uttalanden. Dessutom vill få av den tredje världens diktatorer att deras folk skall få läsa om andra diktatorers framgångar. Och för att avsluta argumentationen så finns det redan en bra och fullt fungerande tredje-världens-nyhetsagenter: Kinas Hsinhua som regelbundet sprider ofarliga stort uppslagna nyheter om den tredje världens utvecklingsframgångar, nyheter som sällan trycks av någon.

Den ofrånkomliga slutsatsen blir att den tredje världens folk lika gärna som människorna i utvecklade länder vill läsa om Hollywood och Vatikanen, idrottsgalor, kapningar och skönhetsstävlingar och ingen i t ex Mali skulle drömma om att köpa en tidning därför att den skriver om ett färdigbyggt sockerraffineri i Panama.

Två nordiska delegater kritiserade något de kallade de västerländska Asienjournalisternas slå-till-och-sticktaktik» (*shit-and-run*) utan att inse att ingen tidning har de resurser som krävs för att hålla vare sig betrodna redaktionsmedlemmar eller ens trovärdiga frilanser (*stringers*) i världens alla länder. En föreslog att man skulle köpa mer material från lokala skribenter – en beundransvärd princip, men som Munthe-Kaas påpekade full av svåra problem med översättning och kommunikation över kulturgränser. Man berörde inte heller frilansarnas tänkbara sårbarhet om de utsätts för politiskt tryck i sina hemländer.

Det mest störande för en professionell journalist var den nära nog religiösa tron som nordiska tidningsläsare tycktes vilja lägga vid kvaliteten i den information som massmedia kan förmedla.

Det gavs också prov på en tydlig övervärdering av journalisten, en önskan att se honom som lärare eller moralist, hellre än en som samlar in fakta och åsikter. Det här är naturligtvis smickrande för journalister men inte bra för deras förtjänta självtäckning. ●

efter undantagstillståndet

Indiens minister för information och radio, L K Advani, har en gång sagt, att om han stod inför att välja en frihet av de tre friheterna; pressens frihet, domstolarnas frihet och de politiska friheterna, skulle han välja pressfriheten, även om detta skulle innebära att de andra uteslöts. Advani menade också, att pressen inte var det enda offret för undantagstillståndet 1975-76. Även rättsväsendet vingklippes kraftigt och de politiska partierna fick ligga lågt. Men hade pressen förblivit fri hade denna kunnat medverka till att folket reagerat mot enväldet och den »andra befrielsen» hade kunnat proklamerats betydligt tidigare än efter 19 månader. Advanis uttalande visar, att pressfriheten är en av de viktigaste förutsättningarna för grundandet och bibehållandet av verklig demokrati.

Det finns ingen anledning att betvivla varken Advanis eller den övriga regeringens inställning till pressens frihet. Men varken den nuvarande författningen eller lagstiftningen är avpassad för detta ändamål. Inte heller har det från regeringshåll gjorts några ansträngningar för att omsätta dessa fromma önskningar i handling.

Vad står det egentligen i lagen om pressfrihet? Det bör i sammanhanget påpekas att ordet »press» överhuvudtaget inte är omnämnt i den indiska författningen. Termen »yttrandefrihet» finns däremot som en av de fundamentala rättigheterna, och garanteras av artikel 19 i den indiska författningen. Denna lyder:

- a) alla medborgare skall ha rätt att fritt tala och yttra sig
- b) att församlas lugnt och utan vapen
- c) att bilda föreningar och organisationer
- d) att fritt röra sig inom Indiens territorium
- e) att bo och bosätta sig varsomhelst inom Indiens territorium
- f) att fritt förvärva och disponera egendom
- g) att fritt utöva alla yrken

Det ligger på det indiska rättsväsendet, att ur yttrandefriheten uttolka pressens frihet. I stället för dunkla garantier, borde författningen i klartext sörja för pressfriheten. Här kan den amerikanska författningen nämnas, där pressfriheten som sådan inte enbart uppmärksammas, utan där även dess existens garanteras. Första tillägget till författningen säger att kongressen inte får lagstifta om inskränkningar i yttrande- eller pressfriheten.

Trots att det finns likheter mellan tillägget till den amerikanska författningen och artikel 19 i den indiska, är det så dåligt sörjt för pressfriheten i Indien att man misstänker upphovsmännen för att ha velat hålla pressen i strama tyglar.

För att göra saken ännu värre, har restriktioner i yttrandefriheten införts i paragraf 2 i artikel 19 i den indiska författningen. Detta med hänvisning till »indiens suveränitet och integritet, statens säkerhet, vänskapliga relationer med andra länder, den allmän-

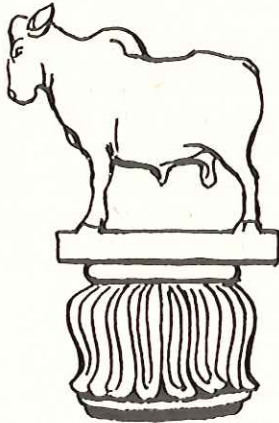
na ordningen» etc. Införandet av undantagstillståndet kunde antas vara riktat mot bl a yttrandefriheten. Härigenom gjordes ingenting för att ändra de ofria villkor pressen redan arbetade under.

När censuren infördes under undantagstillståndet, fanns därför inga lagliga möjligheter att förhindra detta. Framstående jurister som Durgadas Bose har kritiserat de lagbestämmelser som reglerar införande av undantagstillstånd. De extraordinära befogenheter som presidenten tilldelas under undantagstillstånd enligt artikel 352, begränsas av att han ska handla på uppmaning av premiärministern — en enkelriktad orderkedja. Författningen säger ingenting om villkoren för att undantagstillståndet skall upphävas.

Artikel 352 säger, att om presidenten anser att sådana förhållanden råder, att Indiens säkerhet är hotad, eller om någon del av dess territorium hotas av krig, yttre aggression eller inre oroligheter, kan han vidta nödvändiga åtgärder, dvs proklamera undantagstillstånd. Gör han detta på grund av inre oroligheter, är detta en anarkonism, hävdar Dr Bose. Lagen likställer krig, yttre aggression, resning och väpnat uppror med »inre oroligheter», som är ett alldeles för vagt uttryck för att kunna betraktas som en juridisk term. Liknande bestämmelser för undantagstillstånd finns inte i den amerikanska författningen. I USA har domarna befogenhet att granska de ekonomiska, politiska eller sociala förhållanden som råder i landet om liknande situationer skulle uppstå, och då besluta om speciella åtgärder för att förhindra resningar eller väpnade uppror. Vad gäller proklamerandet av undantagstillståndet finns det en hel del övrigt att önska. Eftersom författningen godtar att presidenten inför undantagstillstånd enbart på uppmaning av premiärministern, och inte kräver att han skall inhämta övriga regeringsledamoters samtycke, är risken för allvarligt missbruk stor, vilket också bekräftas av händelserna i juni 1975.

Det är en allmän uppfattning, att den nya regeringen försökte rätta till dessa allvarliga brister i den indiska författningen. Med den proposition om tillägg 45 i grundlagen som lades fram i underhuset den 7 augusti

ti, menar L K Advani att man försökte ta bort möjligheten att proklamera undantagstillstånd p g a »inre oroligheter». Uttrycket skulle bytas ut mot väpnat uppror, och undantagstillstånd skulle inte kunna införas utan att landets säkerhet var hotad.

Presidenten skulle signera proklamationen endast på regeringens inrådan och skriftliga samtycke och premiärministern som framför proklamationen till presidenten skulle göra detta på uppdrag av samtliga regeringsmedlemmar, varför beslutet inte skulle vara premiärministerns eget. Där skulle också finnas en bestämmelse om att underhuset närsomhelst, genom att anta en resolution kunde stoppa undantagstillståndet.

Det finns ytterligare en paragraf som inskränker pressens frihet i Indien, nämligen lagen om statens säkerhet från 1923. Denna har den Brittiska motsvarigheten som förebild. Den slår inte bara som i England mot spioner och informatörer utan kan i vissa fall även användas för att inskränka pressfriheten. På sätt och vis är den t o m mer Brittisk än sin förebild.

I detta sammanhang kan man lägga märke till den debatt som pågår i England om informationsfriheten och lagen om statens säkerhet. Även om Storbritannien inte vill gå lika långt som USA eller Sverige – de två ledande nationerna vad gäller informations- och yttrandefrihet – där de flesta handlingar är offentliga, har man gått med på att göra mer information tillgänglig för allmänheten och dessutom successivt utvidga densamma.

Olyckligtvis kan man inte märka någon liknande utveckling i Indien. Här vill man inte bara hålla officiella handlingar bakom vattentäta skott – oberoende av deras innehåll, utan dessutom hindrar man undersökande journalistik. Lagen gör det straffbart inte enbart att »läcka» ut information, utan också att ta emot den. Detta i skarp kontrast till den Brittiska lagen. I Indien ligger hela bevisbördan på den anklagade. Ta till exempel sektion 4(1) av lagen. Den stadgar, att om någon varit i kontakt med en utländsk agent inom eller utanför Indien, måste han bevisa att hans avsikter inte varit av den arten, att de kan hota sta-

tens säkerhet eller intressen, att han inte fått informationer som är eller skulle kunna vara direkt eller indirekt användbara för en fiende. Sektion 2(a) stadgar, att en person kan förmodas ha varit i kontakt med en utländsk agent om han inom eller utom landet besökt en utländsk agents adress, umgåtts med (eller träffat) en utländsk agent, eller har namn eller adress eller någon annan information om en utländsk agent. Bestämmelserna lämnar inget åt slumpen, och det är inte märkvärdigt att det är enkelt att resa anklagelser om spionage mot journalister och liknande.

Det är sant, att regeringen vill ha en fri press. Och pressen har också återfått den ställning den hade före undantagstillståndet. Men verklig frihet kan endast komma från tillgång till information som gör kritisk bedömning och mångsidig täckning av nyheter möjlig. Det är inte alls nödvändigt att all information från statsmakterna görs tillgänglig för journalister och andra medborgare. Hemligstämpeln är nödvändig för saker som rör internationella relationer, försvar, hemlig kommunikation och vissa andra områden, men bör inte användas på alla dokument.

Hur står sig pressen när det gäller den dagliga nyhetsbevakningen? Den situation som råder i vissa delstater är långt ifrån idealisk för journalistiskt arbete. Ett exempel är Bihar i nord-östra Indien. Den 8 juli 1978 antog det verkställande utskottet i ett av journalisternas fackförbund, Bihar Working Journalists Union, ett uttalande där man fördömer delstatsregeringens upprepade försök att bedra tidningar och terrorisera journalister.

Ett annat ont är storföretagens infiltration i pressen. Framstående författningsjurister i Indien menar, att intelligention är omedveten om att storföretagens infiltration håller på att bli det värsta problemet. Visserligen har regeringen vidtagit åtgärder mot detta onda dels genom förbud mot prissubventionering av tidningar, dels genom lagstiftning mot monopol och genom förbud mot vissa typer av annonser. Men ärligt talat: detta är inte tillräckligt för att skydda pressen från »big business».

Idag är, med få undantag, de mäktigaste och rikaste tidningshusen i Indien utväxter från storföretag. Jämsides har ett annat slags monopol vuxit fram – oberoende av ägarskap och band till storfinansen. Några tidningar har skaffat sig mycket stor procentuell täckning i vissa områden. Detta är mest slående i Västbengalen, Tamil Nadu och Kerala. Ägarna till dessa tidningar utövar alltid en inre censur, genom att korrespondenterna i sitt nyhetsurval måste ta hänsyn till de kapitalintressen som dominerar tidningen. Korrespondenterna kommer fortfarande ihåg den tvivelaktiga roll som Calcuttas större tidningar spelade under vänsterfronts-regimerna 1967 och 1969. Journalisterna på de större tidningarna uppmanas inte att

återge sanningen om denna inte är samstämmig med ägarnas intressen. Här följer några exempel:

A. Under 1974 blev ett stort antal anställda på en välkänd restaurang i Calcutta berövade sina arbeten när ägaren lade ner verksamheten och flyttade allt kapital till ett fyr-stjärnigt hotell som var under byggnad. En journalist tog upp händelsen i sin tidning, och dagen därpå förolämpades han av chefredaktören inför sina arbetskamrater. Han fick höra att han hade skadat tidningens affärsintressen, eftersom hotellägaren hade meddelat att han inte längre skulle annonsera i den. »Ledningen kunde sparka dig direkt, men den skonar dig den här gången», sa chefredaktören.

B. Följande hände helt nyligen. Tusentals arbetare på en multi-nationell skofabrik i Calcutta gick i strejk för bättre lön och bättre arbetsförhållanden. Strejken varade i omkring fyra månader. De stora tidningarna i Calcutta gav en mycket ensidig bild av händelserna. Naturligtvis till fördel för skofabrikens ägare. Orsaken är mycket enkel. Genom annonseringen som fortgick under hela strejken betalades stora summor in till tidningen. Denna form av mutor fick alltså tidningsledningen att ge en skev bild av strejken.

C. Den 18 mars i år åkte undertecknad in i Bangla Desh. Den 28 mars fördes jag med våld till den Nationella säkerhetspolisens högkvarter, där jag utsattes för ett förhör som mest liknade psykisk tortyr. Den 29 mars deporterades jag till Calcutta. Jag rapporterade händelsen till tidningsledningen, Hindusthan Standard, men de ville inte publicera händelsen. The Times of Indias calcuttakorrespondent uttryckte nu sin önskan att få intervjua mig. Hade fallet varit sådant, att det kunnat betraktas som skumt eller »författningsfientligt», skulle inte en tidning som Times of India visat något intresse för publicering. Detta visar återigen, att Hindusthan Standard troligen hade intressen att bevaka i Bangla Desh. Hursomhelst publicerades storyn om denne märklige fiende slutligen i Frontier – en ledande veckotidning i Calcutta.

Pressens och andra massmedias funktion i ett utvecklingsland är att i första hand förklara meningen med utvecklingsprocessen för folket. Även om utbredd analfabetism och fattigdom gör att endast eliten nås av tidningarna, förblir pressens uppgift att övertyga massorna om utvecklingens innebörd, om nödvändigheten av uppoffringar för nationens yttersta intressen och om nödvändigheten av en social omvälvning. Denna policy saknas nästan helt hos de största tidningarna. Det kan visserligen hända, att någon »skanda» av mindre betydelse för landet röner uppmärksamhet i någon av de stora drakarna. Detta sker då som regel utan uppföljning i senare nummer. Händelsen ges publicitet endast på sitt nyhetsvärde och inte för att den har betydelse för folkets välfärd.

Läser man om politik i större indiska tidningar rör det sig alltid om maktintriger eller över- och medelklasspolitik. Djupare och mer fundamentala politiska spörsmål som rör sociala krav och den ekonomiska ut-

Tidningspojke i Kalkutta

vecklingen tas inte upp. Hur kan stora tidningar kallas nationella, när de ignorerar stora delar av de Indiska massorna i vilkas händer framtiden hos samhällets demokratiska institutioner och traditioner ligger? De stora tidningarna i Indien i dag är de facto antidemokratiska och kontrolleras av ett fåtal familjer genom olika band, bl a giftermål.

Problemen hos den indiska pressen kan angripas endast om ägarförhållandena ändras i grunden. Men inte ens ett minskat inflytande från storfinansen eller ändrade ägarförhållanden kommer att kunna göra slut på monopolsituationen – på sin höjd kommer den att ändra karaktär. Om man verkligen har för avsikt att bryta storfinansens monopol över pressen måste detta ske genom en intensiv och fördjupad klasskamp. Och ingen klass i historien har hittills frivilligt lämnat över makten till sina efterföljare. ●

Två kvinnodikter

Den röda blodfärgade flaggan

Det finns ingen säd i mjölsiktaren
Där hemma svälter mina barn
I skogen slavar min man
Mina minnen är av svält –
den röda flaggan, den blodfärgade flaggan

Min Raghu går till skolan
Utan skjorta på kroppen
Den blir bränd i solen
Vid ropet kommer flaggan,
den röda, blodfärgade flaggan

De rika har makten
Deras sätt är främmande för världen
De förtrycker folket till döds
Den röda flaggan skall utplåna den makten,
den röda, blodfärgade flaggan

Res dig, kvinna, nu kommer gryningen
Tuppen har galt
Och solen stöder dig med sin rosa ros
Grip flaggan med handen
den röda, blodfärgade flaggan

Böndernas döttrar har rest sig
Och marscherat till Bombay
Och dött kämpande i fabrikerna
För att överleva grep deras händer
den röda, blodfärgade flaggan

De rika och regeringen
Beslutade tillsammans att slå de fattiga
Bondekvinna! tag därför i din hand
den röda, blodfärgade flaggan

Vi tolererar inga orättvisor längre
Varför ska vi svälta?
Varför ska vi uthärda bedrägeriet?
Den röda flaggan lär oss vara tigrar
den röda, blodfärgade flaggan

Vad som än återstår, ska det försvinna
Så varför bekymra sig nu?
Om du faller in i enhetens led
ska den röda flaggan följa dig i strid
den röda, blodfärgade flaggan

Min åker bland bergen

Min åker finns bland bergen, den kräver ständig
gallring

Hur många år till ska vi dö i slaveri?
Hur långt måste vi vandra med våra balar av gräs?

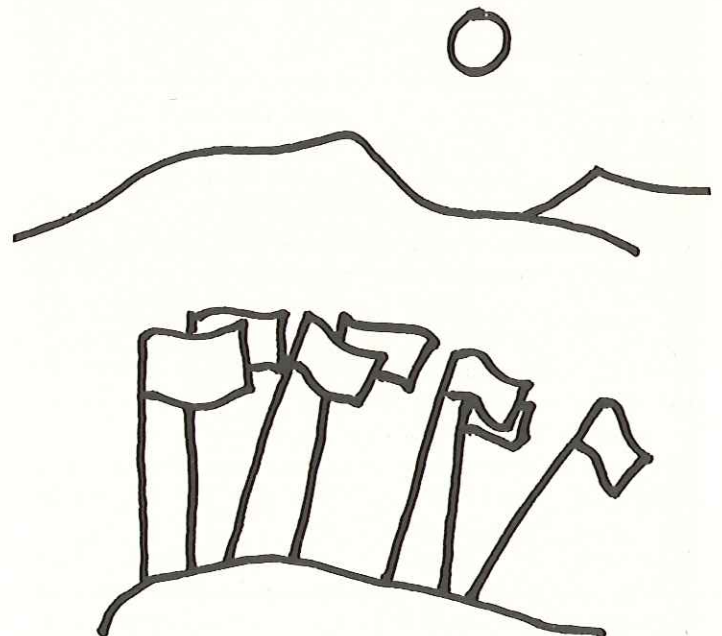
Hur mycket vatten måste vi släpa från källan?
Hur ofta gråter mitt barn därhemma?
Och hur mycket mer mjölk i mitt bröst när han
gråter?

Hur länge orkar jag gallra min åker bland bergen?

Varje år plöjer vi åkrarna
Den mogna säden dansar som guld i vinden
Men den snyltande ockraren roffar åt sig guld

Hur länge till ska vi slava? och svälta ihjäl
Inflationen är en dansande demon
Arbetslösheten är liemannens skära på våra strupar
Vilka skulder ska jag betala?

Hur många år ska det här fortsätta?
Hur länge ska jag fortsätta gallra min åker bland
bergen?

Båda dikterna är ursprungligen skrivna på marathi av Amar Sheikh och har översatts från engelska av Mats Hilde.

Chapathi

Sydasiensbulletinens avdelning för indisk mat kommer här med ytterligare ett recept. För den som vill veta mera om kryddor och grundprinciperna för »curry» se Sydasiensbulletinen nr 1, 1978.

CHAPATHI

har blivit populärt bland svenska vegetarianer, men ofta har de förbättrats och försvenskats så att man inte känner de läckra bröd man får i norra Indien. Sydasiensbulletinen förmedlar därför ett recept på äkta chapathi, anpassat till svensk köksutrustning. Man ska använda grovt vetemjöl; det säljs under mer eller mindre vilseledande namn i olika livsmedelskedjor, t ex »Lantvetemjöl» (Juvel).

För att göra 10-15 chapathi, tar man ungefär en halv liter mjöl och blandar med en tesked salt; så gör man en deg genom att tillsätta vatten. Arbeta degen mycket noggrant, slå den gärna mot bakbordet. Den ska bli elastisk som ett tuggummi, och kanske något hårdare. Stoppa degen i en plastpåse och låt den vila, minst en halv timme.

Sedan gör man pingpongbollar av degen, gnider ett stekjärn med olja och sätter det på ganska hög värme; och så lägger man ett ugnsgaller över en annan platta, också den på hög värme. Jämte spisen lägger man en ren brödduk att lägga de färdiga bröden. Kavla ut en pingpongboll i taget till en chapathi, stor som en pannkaka. Om degen inte är för mjuk fastnar den inte i bakbordet och kaveln, och man behöver inte använda en massa mjöl för att hindra att den klibbar fast. Första gångerna har man kanske inte sån tur att det går, då kan man platta ut pingpongbollen med handen i en mjölhög innan man kavlar ut den. Så fort chapathin är utkavlad lägger man den i stekpannen. När kanterna viker sig lätt uppåt vänder man den och fortsätter att steka tills det börjar bildas små bubblor i chappathin. Då flyttar man över den till gallret. Är allt då som det ska vara, ska chapathin svälla upp som en boll. Vänd den om och låt den få en liten omgång på andra sidan också, innan den lindas in i handduken, där den klarar sig fint, utan att bli knaprig, medan man stekar de andra. När man fått lite övning kavlar man ut den andra chapathin medan den första steker; då kan man steka 10-15 chapathi på en kvart.

Det är alltså smidig och billig mat, men det krävs övning innan man behärskar denna den enklaste av alla former av bakning. Man kan bre smör och pålägg eller marmelad på chapathi och äta dom rullade, som ett slags »indiska mackor» till té. Helst ska man ju ha en curry till.

faktaruta

SRI LANKA

UNP, United National Party, högerparti som har suttit i regeringsställning i flera omgångar sedan de första parlamentariska valen 1947. Vann valet sommaren -77 med drygt hälften av rösterna, vilket gav 85 % av mandaten. Ledare är president J.R. Jayawardene.

SLFP, Sri Lanka Freedom Party, borgerligt parti som regerat när inte UNP gjort det. Förlorade valet -77 efter 7 års regeringsinnehav. Ledare är fru Sirivamo Bandaranaike.

LSSP, Lanka Sama Samaja Party, (ung. Sri Lankas Jämlikhetsparti). Reformistiskt vänsterparti som har samregerat med SLFP, senast år 1970-75. Förlorade alla parlamentsplatser vid valet -77.

CP, det moskvatrogna kommunistpartiet, samregerade med SLFP och LSSP under större delen av perioden 1970-77. Förlorade alla parlamentsplatser vid valet -77.

UF, United Front, »enhetsfronten» mellan SLFP, LSSP och CP.

RMP, Revolutionary Marxist Party, den Sri Lankesiska sektionen av 4:e internationalen. Bildades -64 genom en utbrytning från LSSP.

JVP, Janatha Vimukthi Peramuna, (Folkets befrielsefront), vänsterrörelse som slogs ned vid ett påstått uppror 1971. Ledare är Rohan Wijeweera.

JTUAC, Joint Trade Union Action Committee, (Enade Fackliga Aktionskommittén). Består av 16 olika fackföreningar.

IUL, Internationella Livsmedelsarbetarförbundet omfattande bl a Svenska Livsmedelsarbetarförbundet.

IMF, Internationella Valutafonden.

Sydasien

